

Wiadomości **Uniwersyteckie**

6 | Wydarzenia

Vivat Academia, Vivant Professores!
Historyczna inauguracja nowego roku akademickiego

30 | Nauka i ludzie

W radiu trzeba być, a nie bywać.
Rozmowa z Markiem Skowronkiem –
redaktorem naczelnym Akademickiego
Radia Centrum UMCS

34 | Nauka i ludzie

Dezinformacja w rosyjskiej kinematografii. Rozmowa z prof. dr. hab. Walentym Balukiem – dyrektorem Centrum Europy Wschodniej UMCS i dr. Jakubem Olchowskim z Katedry Bezpieczeństwa Międzynarodowego UMCS

Fot. Bartosz Proll, Maciej Cieciora

Wspólna inauguracja nowego roku akademickiego, 1 października 2023 r.

Fot. Bartosz Proll, Michał Piłat

Immatrykulacje na UMCS, 2 października 2023 r.

Spis treści

WYDARZENIA

- 4** | Z życia Uczelni
- 15** | Nasze sukcesy
- 18** | Na wydziałach

NAUKA I LUDZIE

- 27** | Staramy się podążać za globalnymi trendami. Rozmowa z dr. hab. Mariuszem Kicią – dziekanem Wydziału Ekonomicznego UMCS
- 30** | W radiu trzeba być, a nie bywać. Rozmowa z Markiem Skowronkiem – redaktorem naczelnym Akademickiego Radia Centrum UMCS
- 34** | Dezinformacja w rosyjskiej kinematografii. Rozmowa z prof. dr. hab. Walentym Balukiem – dyrektorem Centrum Europy Wschodniej UMCS i dr. Jakubem Olchowskim z Katedry Bezpieczeństwa Międzynarodowego UMCS
- 38** | Fascynujący świat legionelli. Rozmowa z dr. Piotrem Koperem z Katedry Genetyki i Mikrobiologii UMCS
- 42** | Zmiany klimatu i ich wpływ na środowisko. Okiem eksperta

WYDARZENIA NAUKOWE

- 45** | Kongres „Rethinking Ukraine and Europe: New Challenges for Historians”
- 46** | I Międzynarodowa Szkoła Komunikowania „Jak dokumentować historie o wojnie?”
- 48** | Wartości w językowym obrazie świata Polaków i Litwinów
- 49** | Seminarium „Ekologiczne innowacje dla sektora publicznego”
- 50** | Konferencja bibliotekarzy na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa
- 52** | Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego

- 53** | XXX Ogólnopolska Konferencja Redaktorów Czasopism Akademickich i Portali Uczelnianych
- 54** | XXXI Szkoła Dydaktyki Matematyki
- 56** | Rozwój nowoczesnego modelu dydaktyki – wizyta pracowników Wydziału Ekonomicznego w Bifröst University w Islandii
- 57** | XLV Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna
- 58** | Kosmiczny rekord XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki
- 60** | Być dumnym z przeszłości, patrząc na naukę dla przyszłości
- 62** | Obserwacje Słońca przez teleskopy
- 63** | Uczniowie lubelskich szkół w „Labiryntach miasteczka akademickiego”
- 64** | Święto nauki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki

SPRAWY STUDENCKIE

- 66** | UMCS na EKOfestiwalu w Lubaczowie
- 67** | Egzamin wstępny na aplikację radcowską

W ŚWIECIE KSIĄŻEK

- 68** | Promocja książki o Katyniu absolwenta UMCS
- 69** | Dr Łukasz Jasiński z kolejną publikacją w Routledge

KARTKA Z KALENDARZA

- 70** | Za nami 10 lat pielęgnowania dziejów lokalnego sportu

ŻYCIE KULTURALNE

- 71** | Studenci realizują stypendia kulturalne
- 71** | Wystawa „Etiuda o drzewie. Akwarele”
- 72** | Śpiewy pogranicza jako forma przekazu dziedzictwa kulturowego
- 74** | Wernisaż wystawy „Heraldyczne i kostiumologiczne oblicze cmentarza rzymskokatolickiego przy ul. Lipowej w Lublinie”

Wydawca: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

PL ISSN 1233-216X

Adres redakcji: pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1606, 20-031 Lublin, tel. 81 537 54 19

e-mail: wiadomosci@mail.umcs.pl
www.wiadomosci.umcs.pl

Redakcja: Aneta Adamska, Magdalena Cichocka (p.o. redaktor naczelny), Magdalena Wołoszyn-Mróz, Klaudia Olender, Katarzyna Skatecka, Bartosz Proll (fotograf), Michał Piłat (fotograf)

Współpracownicy: Krzysztof Bartnik, Agata Dzyr, Sara Filipiak, Monika Gabryś-Sławińska, Agnieszka Gryglicka, Urszula Jackowska, Teresa Klimowicz, Andrzej Kokowski,

Ihor Kolisnichenko, Eliza Komierzyńska-Orlińska, Marta Kostrzewa, Monika Lenarciak, Urszula Lewartowicz, Julia Maj, Kamil Michaluk, Monika Mielko-Remiszewska, Anna Pastuszka, Tomasz Poślada, Michał Zembrzycki

Projekt graficzny i skład: Studio DTP Academicon, dtp@academicon.pl, <http://dtp.academicon.pl/>

Druk: Comernet

Nakład: 400 egzemplarzy

Okładka: Uroczysty orszak podczas wspólnej inauguracji nowego roku akademickiego, fot. Bartosz Proll

Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty nadesłanych tekstów. Ma również prawo do wyboru tekstów do publikacji.

Fot. Bartosz Proń

Życzenia z okazji nowego roku akademickiego

Drogie Studentki, Doktorantki i Pracowniczki, drodzy Studenci, Doktoranci i Pracownicy oraz wszystkie osoby tworzące naszą społeczność akademicką,

z przyjemnością pragnę Was powitać w nowym roku akademickim 2023/2024. To wyjątkowy czas, ponieważ rozpoczynamy przygotowania do jubileuszu 80-lecia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Już dziś zapraszam Was do uczestnictwa w obchodach tego szczególnego wydarzenia, abyśmy mogli razem celebrować osiągnięcia, które są owocem naszego wspólnego wysiłku i pracy. Nasza Uczelnia ma bogatą historię i tradycje, jednocześnie dynamicznie się rozwija i podąża z duchem czasu, dzięki czemu jest coraz bardziej rozpoznawalna zarówno w krajowym, jak i światowym środowisku naukowym.

Szczególnie serdecznie pragnę powitać nowych Studentów i Doktorantów, którzy dołączają do naszej społeczności akademickiej. Jestem pewien, że dzięki wy-

trwałości i nauce zdobędziecie doświadczenie oraz umiejętności przygotowujące do podjęcia wymarzonej pracy zawodowej. Dziękuję, że obdarzyliście nas zaufaniem i wybraliście właśnie nasz Uniwersytet. Studentom i Doktorantom wyższych lat życzę przede wszystkim nieustannej ciekawości świata, poszerzania horyzontów oraz determinacji w dążeniu do realizacji planów.

Wszystkim Pracownikom naszej Alma Mater, zarówno tym zajmującym się badaniami naukowymi, dydaktyką, jak i administracją oraz obsługą, dziękuję za codzienną pracę na rzecz Uczelni. Jednocześnie życzę, aby stanowiła ona dla Państwa inspirację do dalszego rozwoju i oprócz satysfakcji przynosiła także wiele radości.

Niech to będzie dla nas dobry rok. *Quod felix, faustum fortunatumque sit!*

Z pozdrowieniami

Radostaw Dobrowolski
Rektor UMCS

Narodowe Czytanie 2023 na UMCS

9 września w Dworku Kościuszków na terenie Ogrodu Botanicznego UMCS odbyła się kolejna edycja ogólnopolskiej akcji pn. „Narodowe Czytanie”. Tego dnia cała Polska oddała się lekturze jednego z najważniejszych utworów podejmujących tematykę wybuchu powstania styczniowego – powieści *Nad Niemnem* Elizy Orzeszkowej.

Wybrane fragmenty dzieła przeczytały osoby związane z naszym Uniwersytetem: prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia, dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS – prorektor ds. ogólnych, dr hab. Ewa Głazewska, prof. UMCS – dyrektor Instytutu Nauk o Kulturze, prof. dr hab. Małgorzata Karwatowska – kierownik Katedry Edukacji Polonistycznej, prof. dr hab. Robert Litwiński – kierownik Katedry Metodologii i Badań nad XX–XXI w. oraz prof. dr hab. Bożenna Czarnecka – emerytowany profesor z Wydziału Biologii i Biotechnologii. Obecna była również dr Grażyna Szymczak – dyrektor Ogrodu Botanicznego.

W gronie czytających znaleźli się także: dr inż. Marcin Jakimiak – zastępca kanclerza Politechniki Lubelskiej, dr hab. n. farm. Maciej Strzemski, prof. UMLub, Elżbieta Małek z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony

Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Paweł Łapiński – dyrektor Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych, Krystyna Rudzka-Przychód i Anna Fic-Lazor z Lubelskiego Związku Polskich Artystów Plastyków, Krystyna Szydłowska – artystka scen lubelskich, zwyciężczyni (wraz z siostrami) pierwszej edycji programu *The Voice Senior*, Grażyna Lutosławska z Polskiego Radia Lublin oraz przedstawiciele: Stacji Teatr w Konopnicy, Zespołu Szkół nr 12 im. Tadeusza Kościuszki w Lublinie, Zespołu Ludowego „Sławiniacy”, Szkoły Podstawowej nr 47 im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Lublinie, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży Nie słyszającej i Słabosłyszącej im. Jana Pawła II w Lublinie, Szkoły Podstawowej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Konopnicy, Biblioteki Publicznej Gminy Konopnica i Koła Gospodyń Wiejskich „Osmoliczanki” z Osmolic.

Wszyscy, którzy przynieśli ze sobą egzemplarze powieści, mogli otrzymać okolicznościowy stempel przygotowany specjalnie z okazji Narodowego Czytania 2023.

Wydarzenie w lubelskim Botaniku zorganizowała Edyta Karczmarska-Greguła.

Katarzyna Skatecka

Vivat Academia, Vivant Professores!

Historyczna inauguracja nowego roku akademickiego

Pięć lubelskich uczelni: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Medyczny, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Przyrodniczy oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski po raz pierwszy wspólnie przywitało nowy rok akademicki.

Szczegóły tego niezwykłego wydarzenia zaprezentowano podczas konferencji prasowej, która odbyła się 28 września w Sali Senatu Uniwersytetu Medycznego. W spotkaniu z dziennikarzami uczestniczyli: rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, rek-

tor UMLub prof. dr hab. n. med. Wojciech Załuska, rektor PL prof. dr hab. inż. Zbigniew Pater, rektor UP prof. dr hab. Krzysztof Kowalczyk oraz rektor KUL ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski.

Zgodnie z programem przedstawionym podczas konferencji prasowej inauguracja rozpoczęła się mszą świętą w Archikatedrze Lubelskiej, sprawowaną przez abp. Stanisława Budzika. Następnie rektorzy i członkowie senatów poszczególnych uczelni, naukowcy, pracownicy oraz studenci uroczystym orszakiem przeszli ulicami Lublina do Filharmonii Lubelskiej.

Rektor Uniwersytetu Medycznego prof. Wojciech Załuska w swoim wystąpieniu podkreślił:

„Inauguracja roku akademickiego to chwila niezwykle podniosła, a dzisiaj historia dzieje się na naszych oczach. Pięć wyższych uczelni, których dorobek naukowy oraz zasługi i osiągnięcia w kształceniu młodzieży w sposób wymierny nie są możliwe do wyrażenia, wspólnie rozpoczyna nowy rok akademicki. Każda z naszych uczelni to rozpoznawalna w świecie naukowym marka. Zaangażowanie doskonałej kadry, najnowocześniejsze rozwiązania naukowe i badawcze dają gwarancję najwyższego poziomu kształcenia adekwatnego do aktualnych wymogów naukowych i potrzeb rynku pracy. [...] Jestem przekonany, że wspólną inauguracją zapiszemy nowy rozdział we wzajemnych relacjach, a także w historii Lublina.

Fot. Barbara Proff

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

Następnie prof. Załuska wymienił wspólne projekty realizowane przez Związek Uczelni Lubelskich, zaś na koniec przemowy odwołał się do misji uniwersytetów:

» Dzisiaj nasza rola jako pracowników akademickich, naukowców, wykładowców, a nade wszystko nauczycieli, wydaje się szczególnie istotna. Trwająca tuż za wschodnią granicą wojna uzmysławia nam wagę pojęć: „wolność”, „patriotyzm”, „empatia”, „humanizm”, „wspólnota”. Cyprian Kamil Norwid pisał: „Ojczyzna to wielki zbiorowy obowiązek”. I ten obowiązek spoczywa w dużej mierze na nauczycielach akademickich. Naszą misją jest wykształcenie nie tylko dobrych specjalistów, ale także obywateli świadomych wartości płynących z zasad demokracji i europejskiego rodowodu, opartego na silnym fundamencie chrześcijańskiej tradycji.

W dalszej kolejności odbyła się symboliczna immatrykulacja studentów pierwszego roku – reprezentantów każdej uczelni: Igi Kołodziej (UMCS), Dominiki Zydorczyk (PL), Alicji Pych (UMLub), Antoniny Demkowskiej (KUL) oraz Aleksandry Kurzajewskiej (UP). Wyróżniono również najlepszych żaków: Mateusza Jelenia (UMCS), Jakuba Tkaczyka (PL), Michała Siwka (UMLub), Gabrielę Gutowską (UP) i Patryka Kozaka (KUL).

Podczas uroczystości wykład inauguracyjny pt. *O wartościach płynących z wykształcenia wyższego* wygłosił prof. dr hab. Zbigniew Marciniak z Uniwersytetu Warszawskiego. O oprawę muzyczną zadbały chóry akademickie poszczególnych uczelni.

Z okazji tego historycznego wydarzenia listy gratulacyjne przesłali m.in. prezydent RP Andrzej Duda, premier Mateusz Morawiecki, a także minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek.

Katarzyna Skątecka

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Proł

Immatrykulacje na UMCS

2 października na 12 wydziałach UMCS odbyły się uroczyste immatrykulacje, podczas których osoby rozpoczynające pierwszy rok studiów zostały oficjalnie przyjęte w poczet społeczności akademickiej naszej Alma Mater.

W immatrykulacjach, oprócz nowych studentów, wzięli udział przedstawiciele władz rektorskich, dziekani i prodziekani, dyrektorzy instytutów poszczególnych wydziałów, opiekunowie pierwszych lat studiów oraz pracownicy administracyjni zaangażowani w tegoroczny proces rekrutacji.

„To bez wątpienia wyjątkowy dzień. Rozpoczynając studia, formalnie wkraczacie w dorosłość i samodzielne życie, w większości przypadków z dala od rodziny. Podejmujecie wyzwanie doskonalenia swoich umiejętności, zdobywania wiedzy, kształcenia się w dyscyplinach, które wybraliście. Mam nadzieję, graniczącą z pewnością, że dla każdego z Was wybór kierunku studiów to decyzja przemyślana, związana z Waszą pasją i zainteresowaniami. Zapewniam, że studia na UMCS będą dobrze wykorzystanym czasem

– powiedział prof. dr hab. Radosław Dobrowolski, rektor UMCS. Następnie przypomniał, że nowy rok akademicki to wyjątkowy czas dla całej społeczności uniwersyteckiej, która już od stycznia rozpocznie świętowanie jubileuszu 80-lecia istnienia Uczelni.

Z kolei prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia zwróciła uwagę, że studia to nie tylko nauka, ale również możliwość rozwijania zainteresowań w kołach naukowych, organizacjach studenckich czy grupach artystycznych:

„Podczas studiów na UMCS możecie działać w organizacjach i stowarzyszeniach studenckich, kołach naukowych, samorządzie, a także rozwijać swoje pasje sportowe i kulturalne, do czego gorąco Was zachęcam. Na pewno słyszeliście o naszych mistrzyniach i mistrzach olimpijskich z AZS UMCS, którzy przyjeżdżają z zawodów z medalami, o Chórze Akademickim im. Jadwigi Czerwińskiej, Zespole Tańca Ludowego im. Stanisława Leszczyńskiego czy innych grupach artystycznych, działających w ramach Uniwersytetu, m.in. w Chatce Żaka.

W roku akademickim 2023/2024 naukę na pierwszym roku studiów na UMCS (w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym) rozpocznie blisko 7 500 osób. Na wysokim poziomie utrzymuje się także zainteresowanie kształceniem na naszym Uniwersytecie ze strony cudzoziemców. W murach Uczelni przywitaliśmy tym razem ok. 800 studentów zagranicznych, reprezentujących 43 kraje.

Klaudia Olender

Obrady Uniwersyteckiej Komisji Kształcenia KRUP

W dn. 22–23 września w Lublinie gościli przedstawiciele Uniwersyteckiej Komisji Kształcenia Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich. Dwudniowym obradom przewodniczył dr hab. Benedykt Ody, prof. UKW – przewodniczący UKK, zaś gospodarzami wydarzenia byli: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Katolicki Uniwersytet Lubelski.

W obradach wzięli udział prorektorzy ds. kształcenia z kilkunastu polskich uniwersytetów, m.in.: prof. dr hab. Joanna Wójcik (UAM); dr hab. Arnold Kłoncewicz, prof. UG; prof. dr hab. Armen Edigarian (UJ); dr hab. Anna Fidelus, prof. UKSW; dr hab. Benedykt Ody, prof. UKW; dr hab. Robert Zakrzewski, prof. UŁ; prof. dr hab. Przemysław Nehring (UMK); dr hab. Izabella Pisarek, prof. UO; dr hab. Małgorzata Duda, prof. UPJPII; dr hab. Elżbieta Rokosz, prof. UR; dr hab. Katarzyna Trynda, prof. UŚ; dr Justyna Godlewska-Szyrkowa (UW) oraz mgr Paulina Kaźmierczak z sekretariatu UKK.

Gospodarzy wydarzenia reprezentowały: z ramienia UMCS – prof. dr hab. Dorota Kołodyńska, prorektor ds. studentów i jakości kształcenia oraz Alicja Borzę-

cka-Szajner, dyrektor Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, zaś ze strony KUL – dr hab. Ewa Trzaskowska, prof. KUL, prorektor ds. kształcenia.

Podczas obrad prorektorzy mieli okazję spotkać się z Marcinem Czają, dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Wyższego MEiN. Dyskutowali m.in. o aktualnych wyzwaniach, problemach i kierunkach rozwoju dotyczących jakości kształcenia i dydaktyki.

Po obradach goście zwiedzili miasteczko akademickie i odwiedzili KUL.

Uniwersytecka Komisja Kształcenia jest jedną z trzech komisji działających w ramach KRUP. Jej działalność koncentruje się na kwestiach związanych z szeroko rozumianym kształceniem uniwersyteckim i jego organizacją. UKK stanowi platformę wymiany doświadczeń oraz przedstawiania wniosków w zakresie bieżącej działalności dydaktycznej, funkcjonowania studiów doktoranckich, uznawania efektów kształcenia oraz walidacji osiągnięć w edukacji pozaformalnej i nieformalnej państwowych uczelni wyższych.

Klaudia Olender

Fot. Barbos Prohl

Dr Tomasz Durakiewicz z National Science Foundation na UMCS

25 września na Wydziale Prawa i Administracji odbyło się spotkanie z dr. Tomaszem Durakiewiczem – fizykiem, dyrektorem Programu Fizyki Ciała Stałego w Dyrekcji Nauk Matematyczno-Fizycznych NSF (USA). Podczas wydarzenia społeczność akademicka miała okazję dowiedzieć się, jak wygląda finansowanie badań i projektów w Stanach Zjednoczonych.

Spotkanie rozpoczął rektor UMCS prof. dr hab. Radosław Dobrowolski:

» Bardzo się cieszę, że mogę Państwu przedstawić dr. Tomasza Durakiewicza, naszego absolwenta, który od wielu lat mieszka w Stanach Zjednoczonych. Jest dyrektorem jednego z programów National Science Foundation, czyli instytucji będącej odpowiednikiem polskiego Narodowego Centrum Nauki. Korzystając z jego obecności w Lublinie, zaproponowałem, żeby opowiedział, jak wyglądają doświadczenia amerykańskie w aplikowaniu o zewnętrzne środki finansowe. Myślę, że poznanie tej perspektywy pozwoli nam określić, w jaki sposób starać się o środki, aby nasze aplikacje były skuteczne.

Dr Durakiewicz na początku swojego wystąpienia przywołał postaci prof. Stanisława Hałasa i prof. Bogdana Adamczyka, wykładowców naszej Uczelni, którzy byli dla niego mentorami, przyjaciółmi i – jak twierdził – osobami odpowiedzialnymi za wszystkie jego sukcesy. Podkreślił również, że poziom edukacji na UMCS jest znacznie wyższy niż w wielu miejscach na świecie:

Nie mamy się czego wstydzić, a nawet jest wiele powodów, żeby być dumnymi z tego, skąd pochodzimy. Wiem, że tutaj są kształceni wspólni ludzie, którzy robią ważne rzeczy.

Dyrektor nakreślił też działalność swojej agencji:

» NSF ma w tym roku budżet wynoszący nieco ponad 9 mld dol. Jest on wystarczający, aby w takich dziedzinach, jak np. nauki biologiczne, inżynieria komputerowa, matematyka, fizyka, astronomia czy chemia, bardzo szybko reagować, tworzyć nowe programy i finansować najlepsze pomysły. Mój program zajmuje się fizyką ciała stałego. Największą część projektów w programie stanowią te od 100 do 500 tys. dol., trwające od 2 do 5 lat [...].

Po wykładzie słuchacze mieli okazję porozmawiać z ekspertem i omówić nurtujące ich zagadnienia.

Dr Tomasz Durakiewicz, absolwent Wydziału Matematyki i Fizyki na kierunku fizyka (1987–1992), jest autorem 133 prac w czasopiśmie recenzowanych, cytowanych ponad 1600 razy, 3 rozdziałów w książkach, 207 doniesień konferencyjnych i 7 patentów. Zorganizował 13 konferencji naukowych (USA, Japonia, Niemcy, Korea Południowa) i 28 serii eksperymentów w synchrotronach w Ameryce Północnej, Europie i Azji. W latach 2010–2014 był przewodniczącym Komitetu Doradczego Użytkowników Synchrotronu SRC.

Katarzyna Skątecka

Wizyta delegacji z Wilna

W dn. 7–8 września UMCS gościł przedstawicieli Uniwersytetu Technicznego im. Giedymina w Wilnie (VGTU). Wizyta dotyczyła omówienia potencjalnych możliwości współpracy pomiędzy naszymi uczelniami, a także działań badawczych, dydaktycznych oraz wspólnych publikacji.

W skład zagranicznej delegacji weszli: prof. dr Romualdas Kliukas – rektor VGTU, prof. dr Raimondas Grubliauskas z Katedry Ochrony Środowiska i Inżynierii Wodnej Wydziału Inżynierii Środowiska, kierownik Sustainability HUB, dr Rūta Mikučionienė z Katedry Energetyki Budowlanej Wydziału Inżynierii Środowiska oraz dr Jelena Kabulova – zastępca dyrektora Biura Naukowo-Badawczego.

Program wizyty obejmował spotkania z władzami rektorskimi UMCS, przedstawicielami Wydziałów: Ekonomicznego, Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, Biologii i Biotechnologii, Matematyki, Fizyki i Informatyki, Centrum ECOTECH-COMPLEX oraz reprezentantkami administracji Uczelni, zajmującymi się współpracą międzynarodową m.in. w konsorcjum ATHENA.

Fot. Bartosz Proll

Głównym tematem rozmów był nowy, interdyscyplinarny program studiów na naszym Uniwersytecie – Sustainability Management, mający na celu kształcenie specjalistów ds. zrównoważonego rozwoju i realizowany wspólnie przez kilka jednostek Uczelni.

Miłym akcentem pobytu zagranicznych gości w naszym mieście była wizyta przy portalu łączącym Wilno i Lublin. Tym razem ze stolicy Litwy pozdrowił nas prorektor VGTU dr Adas Meškėnas.

Współpraca z VGTU jest możliwa dzięki naszemu wspólnemu uczestnictwu w Konsorcjum Uniwersytetów Europejskich ATHENA.

*Magdalena Dzirba
Karolina Sokolińska*

Uroczystości w Ambasadzie Rwandy

4 września w Ambasadzie Rwandy w Warszawie odbyły się uroczystości z okazji Dnia Niepodległości tego kraju. Gospodarzem wydarzenia był ambasador prof. Anastase Shyaka. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej podczas uroczystości reprezentował rektor prof. dr hab. Radosław Dobrowolski. Rwan- da proklamowała niepodległość 1 lipca 1962 r., a od 20 lat jest republiką.

Warto przypomnieć, że w czerwcu ubiegłego roku prof. Anastase Shyaka odwiedził naszą Uczelnię. Ambasador spotkał się wtedy z przedstawicielami UMCS, zwiedził Welcome Center i Wydział Ekonomiczny, a także uczestniczył w spotkaniu ze studentami rwan- dyjskimi mieszkającymi w Lublinie.

Katarzyna Skątecka

Archiwum Ambasady Rwandy w Warszawie

Fot. Klaudia Oleńder

Fot. Klaudia Oleńder

Fot. Klaudia Oleńder

Za nami „PZU Futbol Plus – Decathlon Turniej Odkrywców Sportu”

10 września na bocznych boiskach miejskiego stadionu Arena Lublin odbyły się rozgrywki piłkarskie „PZU Futbol Plus – Decathlon Turniej Odkrywców Sportu”. Turniej był adresowany do dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Na boiskach zgromadziło się ok. 150 uczestników z kilku akademii piłkarskich w Polsce. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Fundację Akademii Odkrywców Sportu UMCS i Centrum Kultury Fizycznej UMCS.

Ceremonię otwarcia i zakończenia swoją obecnością uświetnili: Artur Domański – zastępca dyrektora Departamentu Promocji, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie, Beata Stepaniuk-Kuśmierzak – zastępca prezydenta Lublina ds. kultury, sportu i partycypacji, prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia UMCS, dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. Uczelni – prorektor ds. ogólnych UMCS, Wirginia Giering-Wójtowicz – dyrektor Centrum Promocji UMCS, Joanna Olszewska – dyrektor Wydziału ds. Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Lublin, Maja Zaborowska – przewodnicząca Komisji Kultury i Ochrony Zabytków UM Lublin oraz Alina Dudak – dyrektor Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 26 im. Janusza Korczaka w Lublinie.

Otwarcie turnieju uatrakcyjnił występ muzyczny dr. hab. szt. Tomasza Momota, prof. UMCS i dr Natalii Wilk.

W rozgrywkach wzięły udział następujące akademie: Mini Lwy Białystok, Futbolowa Banda Warszawa, Radomiak Futbol Plus, Stowarzyszenie Talent Top Chełm, Fundacja FUN Football Zamość/Biłgoraj, TEAM SOSW Dorohusk oraz gospodarz wydarzenia – Fundacja Akademii Odkrywców Sportu UMCS.

Wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe medale i puchary, a także nagrody ufundowane przez Decathlon i nasz Uniwersytet.

Sponsorami wydarzenia byli: Dobra Drużyna PZU, QR Polska Ortosport Lublin, MW Sport Lublin, Skib-Med, MDI Nieruchomości, KLASTMED, OIRP Lublin, Niebieskie Migdały, STALMA S.A. oraz Bury Sp. z o.o.

Tomasz Bielecki

Spotkanie w Ambasadzie USA

13 września dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS, prorektor ds. rozwoju i współpracy z gospodarką na zaproszenie ambasadora Stanów Zjednoczonych w Polsce Marka Brzezinskiego uczestniczył w uroczystości objęcia obowiązków przez nowych dyplomatów amerykańskich w Polsce.

Doradcą Ambasadora ds. publicznych został Brian George, obowiązki zastępcy dyrektora ds. kultury przejęła Monica Damberg-Ott, zaś funkcję attaché ds. prasowych będzie sprawować Menaka M. Nayyar. Uroczystość odbyła się w rezydencji Ambasadora w Warszawie, a uczestniczyli w niej dyplomaci, przedstawiciele mediów oraz reprezentanci wybranych uczelni i organizacji społecznych.

Dr hab. Zbigniew Pastuszek, prof. UMCS w trakcie spotkania z pracownikami ambasady, w tym z dyrektorką Moniką Rokicką, omówił zagadnienia formalne dotyczące planowanego uruchomienia na naszej Uczelni

Achivum: Zbigniew Pastuszek

jednostki organizacyjnej zajmującej się polsko-amerykańską współpracą kulturalną, biznesową i akademicką oraz w imieniu rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego zaprosił ambasadora Marka Brzezinskiego do złożenia kolejnej wizyty na UMCS. Jego poprzednie spotkanie ze społecznością naszej Alma Mater odbyło się 7 grudnia 2022 r. w trakcie wykładu z serii „Diplomatic talks” (cyklu spotkań, podczas których Instytut Nauk o Polityce i Administracji zaprasza ambasadorów akredytowanych w Polsce do dyskusji poświęconych współczesnym stosunkom międzynarodowym).

Magdalena Wołoszyn-Mróż

Wojewódzkie obchody Dnia Krajowej Administracji Skarbowej

8 września przedstawiciele władz państwowych i samorządowych świętowali Dzień KAS. W związku z tym na placu Litewskim odbył się uroczysty apel połączony z wręczeniem odznaczeń i awansów pracownikom i funkcjonariuszom Izby Administracji Skarbowej w Lublinie. Po części oficjalnej uczestnicy wydarzenia wysłuchali koncertu orkiestry wojskowej, a także m.in. obejrzeni wystawę nielegalnie przewożonych przez granicę dóbr kultury oraz okazów roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem (CITES). Mieli też możliwość obejrzenia sprzętu i wyposażenia wykorzystywanych w czasie kontroli, a podczas specjalnej prezentacji mogli zobaczyć umiejętności psów służbowych.

Fot. Klaudia Olender

W uroczystościach udział wzięli m.in.: Lech Sprawka – wojewoda lubelski, Mariusz Gojny – podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów i zastępca Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, Artur Soboń – sekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, a także przedstawiciele samorządu, inspekcji, służb mundurowych oraz lubelskich uczelni wyższych. Nasz Uniwersytet reprezentował dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS – prorektor ds. ogólnych i jednocześnie dziekan Rady Okręgowej Izby Radców Prawnych w Lublinie.

Klaudia Olender

Archiwum Magdalena Drwal

Wrześniowe spotkania z maturzystami

„Tu matura spotyka się ze studiami” – pod tym hasłem odbyły się tegoroczne targi edukacyjne w ramach Salonu Maturzystów Perspektywy 2023, czyli wydarzenia, podczas którego swoją ofertę prezentowały uczelnie z całej Polski i zagranicy. Targi były doskonałą okazją do wymiany doświadczeń, nawiązania wartościowych relacji i uzyskania wielu przydatnych informacji o nowoczesnej edukacji.

Na stoisku UMCS kandydaci na studia, nauczyciele, pedagodzy oraz rodzice mogli zapoznać się z bogatą ofertą edukacyjną Uczelni i zasadami przyszłorocznej rekrutacji, a także dowiedzieć się więcej o możliwościach rozwoju osobistego podczas studiów i warunkach

życia w Lublinie. Przygotowano przestrzeń do rozmowy z doradcą zawodowym oraz specjalistą zajmującym się planowaniem i realizowaniem ścieżki edukacji i kariery.

Program targów obejmował m.in. prezentacje oferty edukacyjnej uczelni akademickich na rok 2024/2025 oraz omówienie nadchodzącej matury 2024. Maturzyści brali udział w wykładach prowadzonych przez ekspertów Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych z języka polskiego, matematyki, języków obcych oraz przedmiotów dodatkowych. Tematy dotyczyły deklaracji maturalnych, terminów i ważnych kwestii związanych z egzaminami z przedmiotów obowiązkowych.

W Salonie Maturzystów Perspektywy 2023 w: Lublinie, Białymstoku, Warszawie, Olsztynie, Kielcach i Rzeszowie wzięli udział przedstawiciele naszych jednostek, m.in.: Biura Projektów Promocyjnych, Biura Rozwoju Kompetencji, Biura Rekrutacji, Biura Sportu oraz wydziałów.

W części spośród wymienionych wydarzeń przedstawiciele UMCS uczestniczyli w ramach wspólnej inicjatywy Związku Uczelni Lubelskich. ZUL integruje środowisko akademickie Lublina i zacieśnia współpracę w zakresie kształcenia, dydaktyki, nauki i badań, a także kultury i sportu.

W ramach Salonu Maturzystów Perspektywy zorganizowano spotkania w następujących miastach:

- 5–6 września – Lublin,
- 8 września – Białystok,
- 14–15 września – Warszawa,
- 22 września – Olsztyn,
- 25 września – Kielce,
- 28–29 września – Rzeszów.

Fot. Bartosz Proń

Magdalena Drwal

Międzynarodowa akredytacja AICPA® & CIMA® dla Wydziału Ekonomicznego

Wydział Ekonomiczny otrzymał międzynarodową akredytację AICPA & CIMA. To prestiżowe wyróżnienie, które potwierdza najwyższe kompetencje studentów w zakresie zarządzania finansami. AICPA & CIMA, które wspólnie tworzą Association of International Certified Professional Accountants, działają na rzecz globalnej profesji finansowej w imieniu 698 000 członków i studentów American Institute of CPAs® (AICPA) i The Chartered Institute of Management Accountants® (CIMA) ze 188 krajów.

Kwalifikacja Profesjonalna CGMA (Chartered Global Management Accounting) jest potwierdzeniem najwyższych kompetencji w zakresie zarządzania finansami. Aby ją uzyskać, należy spełnić szereg wymagań, w tym zdać egzaminy CGMA, wieńczące każdy poziom kwalifikacji i posiadać doświadczenie zawodowe. Kwalifikacja CGMA otwiera drzwi do kariery w międzynarodowym środowisku biznesowym i umożliwia zdobycie globalnego uznania na rynku związanym z szeroko pojętym biznesem. Studenci studiów licencjackich i magisterskich na kierunku finanse i rachunkowość mają teraz możliwość uzyskania zwolnień z niektórych egzaminów CGMA przeprowadzanych przez CIMA, a po pomyślnym zdaniu egzaminu zewnętrznego będą mogli uzyskać Certificate in Business Accounting lub Diploma in Management Accounting, które są oficjalnymi szczeblami zdobywania Kwalifikacji Profesjonalnej CGMA.

„To znaczące wyróżnienie dla Wydziału Ekonomicznego. Przede wszystkim stanowi potwierdzenie, że nasz program studiów jest zgodny z profesjonalnymi standardami międzynarodowymi. Dużo ważniejszy jest jednak fakt, że studenci kierunku finanse i rachunkowość będą zwolnieni z części egzaminów CGMA, a pozytywny wynik końcowego egzaminu zewnętrznego przeprowadzanego przez CIMA pozwoli im ukończyć studia nie tylko z dyplomem UMCS, ale także z globalnie rozpoznawalną kwalifikacją zawodową

– komentuje dziekan WE dr hab. Mariusz Kicia.

Uzyskanie akredytacji AICPA & CIMA to również ważne wydarzenie dla lubelskiego sektora nowoczesnych usług biznesowych. Miasto Lublin od lat wspiera jego rozwój, a pracownicy z dyplomem przyznawa-

nym przez CIMA są dodatkowym atutem dla rozwoju lubelskich firm.

„Otrzymanie przez Wydział Ekonomiczny UMCS tej akredytacji jest dla nas bardzo dobrą wiadomością. W *Strategii Lublin 2030* stawiamy na rozwój naszego miasta jako jednego z najważniejszych ośrodków nowoczesnych usług biznesowych w Polsce. Aby to osiągnąć, musimy zapewnić kapitał ludzki, czyli absolwentów uczelni wyższych z odpowiednimi kompetencjami. Dzięki pozyskanej akredytacji inwestorzy mogą być pewni, że właśnie taką kadre, na najwyższym światowym poziomie, znajdują w Lublinie

– uzupełnia dyrektor Wydziału Strategii i Przedsiębiorczości Urzędu Miasta Lublin dr Mariusz Sagan.

Aby zdobyć tytuł CGMA, studenci kierunku finanse i rachunkowość będą musieli ukończyć program studiów i zdać egzamin zewnętrzny organizowany przez CIMA, który oceni ich umiejętności i wiedzę z zakresu rachunkowości zarządczej, finansów i zarządzania. W ramach zdobywania Kwalifikacji Profesjonalnej CGMA muszą też nabyć praktyczne doświadczenie w dziedzinie rachunkowości zarządczej, a po uzyskaniu tytułu CGMA będą zachęceni do dalszego rozwoju kompetencji oraz udziału w specjalnych wydarzeniach, szkoleniach i kursach oferowanych przez AICPA & CIMA.

Aneta Adamska

Zdjęcie ilustracyjne / iStockphoto / Freepik

Ogłoszono laureatów konkursu MINIATURA 7 Narodowego Centrum Nauki

Miło nam poinformować, że wśród laureatów konkursu MINIATURA 7 NCN znalazło się siedmiu naukowców z UMCS. W ramach wymienionego konkursu pozytywne decyzje o finansowaniu swoich działań naukowych otrzymali:

- dr Jacek Jachuła z Instytutu Nauk Biologicznych – staż naukowy „Dlaczego pszczoły zbierają pyłek z roślin wiatropylnych? Określanie profilu aminokwasów wybranych gatunków” (47 652 zł);
- dr Kinga Lewtak z Instytutu Nauk Biologicznych – badania wstępne/pilotażowe „Działanie przeciwgrzybowe *anty-Candida albicans* ekstraktu z nasion *Sida hermaphrodita* oraz identyfikacja czynników aktywnych” (49 940 zł);
- dr Andrzej Jekaterynczuk z Instytutu Socjologii – badania wstępne/pilotażowe „Strategie inkluzji społecznej imigrantów ukraińskich w Polsce w kontekście funkcjonowania wspólnot religijnych” (28 611 zł);
- dr Artur Wysocki z Instytutu Socjologii – badania wstępne/pilotażowe „Poczucie przynależności cywilizacyjnej Polaków. Wstępne badanie sondażowe” (46 035 zł);
- dr Błażej Dyczewski z Instytutu Socjologii – badania wstępne/pilotażowe „Zrozumienie wykorzysta-

nia przez młodzież Chatu GPT w Polsce. Konstrukcja kwestionariusza ankiety i jej pilotaż” (46 379 zł);

- dr Tomasz Walczyk z Instytutu Filozofii – badania wstępne/pilotażowe „Kryzys wiarygodności w dobie generatywnej sztucznej inteligencji” (7 205 zł);
- dr Justyna Iwona Bąk z Instytutu Nauk Chemicznych – badania wstępne/pilotażowe „Synteza i badanie potencjału sorpcyjnego biowęgli modyfikowanych hydrotalkitem w kierunku jonów ceru(III)” (49 335 zł).

Do konkursu MINIATURA mogą być zgłaszane wnioski na realizację pojedynczego działania naukowego w jednej z wymienionych form: badań wstępnych/pilotażowych, kwerendy, stażu naukowego, wyjazdu badawczego albo wyjazdu konsultacyjnego. W konkursie można uzyskać środki finansowe w wysokości od 5 000 do 50 000 zł na realizację działania naukowego trwającego do 12 miesięcy. O środki może ubiegać się badacz posiadający w swoim dorobku co najmniej jedną opublikowaną pracę lub co najmniej jedno dokonanie artystyczne lub artystyczno-naukowe i który uzyskał stopień doktora nie wcześniej niż 1 stycznia 2011 r.

Wszystkim laureatom serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów!

Magdalena Cichocka

Lubelskie koszykarki wywalczyły Superpuchar Polski

Radość, łązy szczęścia i wielka feta w Sosnowcu. Koszykarki Polskiego Cukru AZS UMCS Lublin znów dostarczyły nam sporych emocji. Pokonały bowiem KHGM BC Polkowice 88:77 i sięgnęły po Pekao S.A. Superpuchar Polski kobiet.

Pewniej na parkiecie od pierwszych minut czuły się koszykarki z Polkowic, co potwierdziły szybko zbudowaną przewagą (0:8). Akademicki nie pozwoliły jednak „odjechać” rywalkom zbyt daleko i złapały kontakt (5:8). Ważnym momentem były dwa celne rzuty zza łuku Dominiki Ullmann i to właśnie ta zawodniczka doprowadziła do wyrównania (13:13). Na tym lublinianki nie poprzestały i precyzyjne rzuty osobiste Elin Gustavsson pozwoliły po raz pierwszy objąć prowadzenie (17:16). Niestety zielono-białe nie zdołały utrzymać tej passy do końca kwarty, bo kontrolę nad meczem odzyskały polkowiczanki (17:25).

Dopiero kolejna odsłona pozwoliła złapać rytm mistrzyniom Polski, które po trójce Gustavsson zminimalizowały straty (26:27). Przerwa na żądanie trenera

Krzysztofa Szewczyka dała zastrzyk świeżych sił zielono-białym. Świetnie zbierały w obronie i wyprowadzały zabójcze kontrataki (36:31). Do tamtej pory mieliśmy remis 38:38, bo wicemistrzyni kraju wykorzystywała każdy nadarzający się błąd lublinianek.

Celnymi rzutami zza łuku popisały się po przerwie Ullmann oraz Gustavsson i ponownie to lubelska ekipa była na prowadzeniu (44:43). Kibice byli świadkami prawdziwej wymiany bokerskiej cios za cios, a po akcji „2+1” autorstwa Channon Fluker tablica wyświetlała 51:52. W ten sam sposób odpowiedziały przeciwniczki, co pozwoliło im ponownie odskoczyć i utrzymać prowadzenie do końca trzeciej kwarty (54:58). Emocji w ostatnich minutach nie brakowało, szczególnie że koszykarki z Lublina robiły wszystko, aby wrócić do gry. Receptą okazały się trzypunktowe rzuty, bo podopieczne Krzysztofa Szewczyka cztery akcje z rzędu zamknęły w taki sposób. Fantastyczne trafienie Shyly Heal pozwoliło odzyskać prowadzenie (70:69). Przypominało to finałową batalię o mistrzostwo Polski, bo wtedy również wszystko ważyło się do ostatnich sekund. Kolejny rozdział w historii klubu jednak znów zakończył się *happy endem*. Lubelska drużyna zwyciężyła 88:77 i sięgnęła po raz pierwszy po Superpuchar Polski. Statuetkę MVP spotkania przyznano Dominice Ullmann, która dołożyła dużą cegiełkę do tego sukcesu. Całej drużynie i sztabowi ogromnie gratulujemy!

Rafał Małys

Wydział Biologii i Biotechnologii

Doktoraty

Rada Naukowa Instytutu Nauk Biologicznych na posiedzeniu 20 września nadała stopień doktora nauk biologicznych w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki biologiczne mgr Elżbiecie Chmiel. Temat pracy: *Charakterystyka składników lipidowych i analiza wrażliwości Legionella gormanii na apolipoporynę III Galleria mellonella*. Promotor: dr hab. Marta Palusińska-Szys, prof. UMCS. Recenzenci: prof. dr hab. Adam Waśko (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie) oraz dr hab. n. farm. Izabela Korona-Głowniak, prof. UMLub.

Sukcesy

Dr hab. Aneta Ptaszyńska, prof. UMCS z Katedry Immunobiologii została współprzewodniczącą Grupy Zadaniowej ds. Ochrony Zapyłaczy przed Pestycydami. Jest liderką Grupy Roboczej UE ds. Zapyłaczy, będącej podgrupą Platformy UE na rzecz Różnorodności Biologicznej. Od czerwca 2022 r. współpracuje z Komisją Europejską jako ekspert powołany przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska do reprezentowania Rzeczypospolitej Polskiej.

Wydarzenia

1 września w Instytucie Nauk Biologicznych odbyła się wizyta Nyskiego Stowarzyszenia Pszczelarzy im. ks. dr. Jana Dzierżona. Był to wyjazd szkoleniowo-studiowy zorganizowany przez Marszałka Województwa Opolskiego w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych pn. „Wspieranie działań z obszaru rolnictwa – działania na rzecz rozwoju pszczelarstwa »Opolska pszczoła miodna«”. Pszczelarze wysłuchali wykładu prof. dr. hab. Mariusza Gagośa dotyczącego WAXO oraz uczestniczyli w warsztatach, które poprowadzili: prof. Mariusz Gagoś, mgr Anita Swatek oraz dr Robert Zubel.

22 września Objazdowy Festiwal Nauki zawitał do Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Operacji Most I w Matczyniu. Na sali gimnastycznej powstały małe stoiska

laboratoryjne, przy których uczniowie mogli obserwować, jak działają enzymy, zbadać obecność skrobi w produktach spożywczych, rozpoznać zioła i olejki eteryczne, przygotować samodzielnie zapachowe mydła, wybarwić tkaninę za pomocą barwników grzybowych, zapoznać się z pracą mikrobiologów, a także skosztować smakołyków z kuchni molekularnej.

Wydział Chemii

Konferencje

W dn. 3–8 września prof. dr hab. Paweł Szabelski i dr Łukasz Baran z Katedry Chemii Teoretycznej wzięli udział w 37th Conference of European Colloid & Interface Society – międzynarodowej konferencji zorganizowanej w Neapolu przez Uniwersytet Neapolitański im. Fryderyka II, Center for Colloid and Surface Science i European Colloid and Interface Society.

W dn. 4–8 września dr hab. Konrad Terpiłowski, prof. UMCS z Katedry Zjawisk Międzyfazowych uczestniczył w Konferencji YUCOMAT 2023, dotyczącej dziedzin materiałoznawstwa i inżynierii, w tym fizyki, chemii fizycznej, chemii materii skondensowanej i technologii, która została zorganizowana przez Materials Research Society of Serbia.

W dn. 6–10 września prof. dr hab. Patryk Oleszczuk oraz doktorantka mgr Aleksandra Rombel z Katedry Radiochemii i Chemii Środowiskowej wzięli udział w Międzynarodowej Konferencji Biogeochemii Pierwiastków Śladowych (ICOBTE) i w Międzynarodowej Konferencji Metali Ciężkich (ICHMET) pt. „ICOBTE & ICHMET 2023 – 1st Joint International Conference”, zorganizowanych przez Uniwersytet w Wuppertalu (Niemcy).

W dn. 10–12 września dr hab. Liliana Mazur i dr Agnieszka Ostasz z Katedry Chemii Ogólnej, Koordynacyjnej i Krystalografii wzięły udział w zjeździe naukowym „12th Bologna's convention on crystal forms – CF@Bo n.12”, zorganizowanym przez Uniwersytet Boloński. Podczas

zjazdu rozmawiano o „formach krystalicznych” jako tematach badawczo-rozwojowych w dziedzinie badań podstawowych i stosowanych.

Wydarzenia

Dr hab. Marta Grochowicz z Katedry Chemii Polimerów wzięła udział w debacie „Czy druk 3D jest ECO?”, która odbyła się 6 września w Centrum ECOTECH-COMPLEX. Podczas wydarzenia dyskutowano o technologii addytywnej odnoszącej się do pojęcia „ECO” w kryteriach procesu i produktu z punktu widzenia biologii, chemii oraz przemysłu. Rozmowę prowadził prof. dr hab. Ryszard Naskręcki.

Goście

W dn. 23–30 sierpnia na wydziale przebywała dr Alla Kustovska. W trakcie pobytu m.in. wygłosiła wykład pt. *Nietradycyjne uprawy sadownicze w zbiorach Narodowego Ogrodu Botanicznego im. M. M. Hryszka Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (baza do prowadzenia badań naukowych)*, w którym przedstawiła tematykę działalności naukowej Katedry Biologii Ukraińskiego Uniwersytetu Państwowego im. M. P. Dragomanowa oraz wskazała dalsze możliwości międzynarodowej współpracy w tym zakresie. Spotkała się także z prorektorem ds. studentów i jakości kształcenia prof. dr hab. Dorotą Kołodyńską, pracownikami naukowymi Katedry Radiochemii i Chemii Środowiskowej oraz z dyrektorem Ogrodu Botanicznego UMCS dr Grażyną Szymczak.

W dn. 11–16 września gościem Katedry Radiochemii i Chemii Środowiskowej, kierowanej przez prof. dr hab. Patryka Oleszczuka, była prof. Philippa Chinyere Ojimekwe. Wizyta odbyła się w ramach współpracy z dr Doris Akachukwu – stypendystką „One Planet Fellowship Programme”. Macierzystym ośrodkiem naukowym prof. P. Ch. Ojimekwe jest Michael Okpara University of Agriculture w Umudike (Nigeria).

Katedra Chemii Teoretycznej w dn. 15–20 września gościła dr. Dimitriosa Giannakoudakisa z Aristotle University of Thessaloniki (Grecja). Celem przyjazdu było prowadzenie wspólnych badań w ramach projektu OPUS 41 pt. „Hydrozele usieciowane hierarchicznie: projektowanie teoretyczne i doświadczalne dla zastosowań biomedycznych”, którego kierownikiem jest dr hab. Mariusz

Barczak, prof. UMCS. Dr D. Giannakoudakis przywiózł ze sobą unikalne urządzenie do magnetyzacji, strukturyzacji i klasteryzacji wody, która posłuży do otrzymania hydrożeli i ich badań metodami reologicznymi.

Naukowcy w mediach

W programie „Login: Nauka” TVP3 Lublin, wyemitowanym 23 września, zaprezentowano warsztaty chemiczne pt. „By widzialne stało się widoczne”, przygotowane przez dr Katarzynę Szwarzko, dr Elżbietę Łastawiecką, dr. Sławomira Frynasa, dr. Kamila Dziubę i mgr. Adama Włodarczyka – naukowców z Katedry Chemii Organicznej i Krystalochemii. Był to fragment relacji z XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki. W warsztacie aktywnie uczestniczyli uczniowie klasy ósmej ze Szkoły Podstawowej nr 22 w Lublinie.

Wydział
Ekonomiczny

Habilitacje

13 lipca Rada Naukowa Instytutu Nauk o Zarządzaniu i Jakości po zapoznaniu się z pełną dokumentacją, w tym recenzjami oraz uchwałą komisji habilitacyjnej, której przewodził prof. dr hab. Wojciech Czakon (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie), nadała dr Ilonie Lipowskiej (Katedra Systemów Informacyjnych i Logistyki) stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości. Osiągnięcie naukowe: monografia pt. *Wpływ międzykanałowego różnicowania cen na wybór kanału zakupów przez konsumentów*. Recenzenci osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego: prof. dr hab. Jan Wiktor (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. dr hab. Maciej Mitrega (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), prof. dr hab. Jacek Cezary Otto (Politechnika Łódzka), prof. dr hab. Krystyna Mazurek-Łopacińska (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu).

Doktoraty

12 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Szuper. Temat pracy: *Efekty*

ekonomiczne pierwszych ofert publicznych polskich spółek innowacyjnych. Promotor: dr hab. Elżbieta Bukalska, prof. UMCS, promotor pomocniczy: dr Jakub Czerniak, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Joanna Błach, prof. UE; dr hab. Justyna Łapińska, prof. UMK oraz dr hab. Marek Pauka, prof. UEW. Tego samego dnia Rada Naukowa Instytutu Ekonomii i Finansów przyjęła uchwałę o nadaniu stopnia naukowego doktora mgr Katarzynie Szuper w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz na wniosek dwóch recenzentów, w wyniku głosowania tajnego, postanowiła wyróżnić rozprawę doktorską.

12 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Stefana Sękowskiego, który jest pierwszym absolwentem Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UMCS w dyscyplinie ekonomia i finanse. Temat pracy: *Właścielska renta polityczna. Studium teoretyczno-empiryczne.* Promotor: prof. dr hab. Maciej Bałtowski (UMCS). Recenzenci: dr hab. Wojciech Giza, prof. UEK; prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska-Ziemacka (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) oraz dr hab. Katarzyna Szarzec, prof. UEP. Tego samego dnia Rada Naukowa Instytutu Ekonomii i Finansów przyjęła uchwałę o nadaniu stopnia naukowego doktora mgr. Stefanowi Sękowskiemu w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

21 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Agaty Szkutnik. Temat pracy: *Behavioralne uwarunkowania decyzji konsumenckich na rynku ubezpieczeń na życie.* Promotor: dr hab. Teresa Bednarczyk, prof. UMCS, promotor pomocniczy: dr hab. Mariusz Kicia. Recenzenci: dr hab. Sebastian Majewski, prof. US; dr hab. Marta Płonka, prof. UEK oraz prof. dr hab. inż. Adam Śliwiński (SGH w Warszawie). Tego samego dnia Rada Naukowa Instytutu Ekonomii i Finansów przyjęła uchwałę o nadaniu stopnia naukowego doktora mgr Agacie Szkutnik w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Sukcesy

Studenci Wydziału Ekonomicznego: Anna Krzak i Maciej Szemraj zostali laureatami ogólnopolskiego konkursu Score Hunter zorganizowanego przez Biuro Informacji Kredytowej w ramach Programu Nowoczesnego

Zarządzania Biznesem. Score Hunter to innowacyjna platforma edukacyjna wykorzystująca elementy grywalizacji, edukująca w obszarach budowania wiarygodności finansowej, scoringu, oceny ryzyka, cyberbezpieczeństwa, bezpieczeństwa danych osobowych, a także zagadnień związanych z działalnością gospodarczą. Za koordynację, zaangażowanie i współpracę w ramach Programu NZW ze strony WE UMCS odpowiedzialna jest dr hab. Anna Korzeniowska.

Wyjazdy

Anton Ivanenko, student II roku I stopnia zarządzania w dn. 4–14 września uczestniczył w Szkole Letniej w Słowenii. W projekt „Summer School (BIP) – Green Innovative Moving Entrepreneurship” zaangażowani byli studenci i nauczyciele akademicy z Politechnica University of Timișoara w Rumunii, School of Management and Technology w Portugalii, UMCS oraz International School for Social and Business Studies w Słowenii (liderzy). Jednym z mentorów podczas Szkoły Letniej była dr hab. Aleksandra Kowalska, prof. UMCS.

Wydział
Filologiczny

Doktoraty

27 czerwca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Tatsiany Sarokinej-Sokołowskiej. Temat pracy: *Emotion Metaphors in English and Russian Idiomatic Expressions. A Cognitive Linguistic Perspective (Metafora wyrażające emocje w angielskiej i rosyjskiej idiomatyce w ujęciu kognitywnym).* Promotor: prof. dr hab. Henryk Kardela. Recenzentki: prof. dr hab. Anna Malicka-Kleparska (Katolicki Uniwersytet Lubelski) oraz dr hab. Agnieszka Uberman, prof. URz. Rada Naukowa Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa na posiedzeniu 13 września nadała mgr Tatsianie Sarokinej-Sokołowskiej stopień doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.

Konferencje

W dn. 2–6 września prof. dr hab. Anna Brzozowska-Krajka, emerytowana profesor z Instytutu Językoznawstwa

i Literaturoznawstwa przebywała w Rydze (Łotwa), gdzie uczestniczyła w 15th European Conference of Folk Culture International Organization of Folk Art IOV/UNESCO „Intangible cultural heritage in European social space: artistry and cultural practices”. Prof. A. Brzozowska-Krajka była współorganizatorem tej konferencji jako przewodnicząca IOV/UNESCO Science and Research Commission for Europe. Wygłosiła referat pt. *The identification of man and the universe: symbolic motifs on painted eggs in creations by contemporary Polish folk artists* oraz przewodniczyła otwartemu posiedzeniu IOV/UNESCO. W konferencji uczestniczył też prof. dr hab. Wiesław Krajka, emerytowany profesor z IJiL UMCS, były wieloletni sekretarz wykonawczy IOV/UNESCO na Europę Środkową i Wschodnią.

Dr hab. Joanna Pędzisz z Katedry Lingwistyki Stosowanej i dr Karolina Miłosz z Katedry Germanistyki wzięły udział w międzynarodowej konferencji językoznawczej „Fachsprachliche Perspektiven der linguistischen Forschung”, zorganizowanej w dn. 21–23 września przez Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Dr hab. J. Pędzisz wygłosiła referat pt. „Wyciągnąć kręgosłup” czy „wydłużyć kręgosłup”? O manifestacji wiedzy specjalistycznej w pracy ruchowej na sesji jogi akademickiej, zaś dr K. Miłosz przedstawiła prelekcję pt. *Lakunen als Auslöser des Fachwissens im Diskurs – Fallstudie*.

Wydarzenia

Dr Lidia Książ-Hunek z Katedry Anglistyki i Amerykanistyki oraz dr Agnieszka Bryła-Cruz, dr Kateryna Laidler i dr Marek Radomski z Katedry Językoznawstwa Angielskiego i Ogólnego podczas Lubelskiego Festiwalu Nauki przeprowadzili warsztaty dotyczące języka angielskiego w rekrutacji na stanowiska w branży IT, problematyki akcentu, intonacji i percepcji mowy.

Wydział Filozofii i Socjologii

Konferencje

Dr hab. Leszek Kopciuch, prof. UMCS (Katedra Historii Filozofii i Filozofii Porównawczej) uczestniczył

w XII Polskim Zjeździe Filozoficznym, który odbył się na Uniwersytecie Łódzkim w dn. 11–16 września. W Sekcji Historii Filozofii Nowożytnej XVI–XIX w. wygłosił referat pt. *Filozofia historii Jacoba Burckhardta*. Jako redaktor naczelny wydawanego w Instytucie Filozofii półrocznika „Kultura i Wartości” wzięł także udział w sympozjum „Czasopisma filozoficzne”, które było poświęcone analizie sytuacji polskich czasopism filozoficznych.

Dr Marcin Rządyczka z Instytutu Filozofii w dn. 10–12 lipca wzięł udział w „Interdisciplinary Conference on the Study of Mental Health: Bridging Psychological Practice and Basic Research”, zorganizowanej w Heidelbergu przez Heidelberger Akademie der Wissenschaften. Podczas konferencji zaprezentował referat pt. *Computational Psychiatry Meets Evolutionary Psychology: Exploring Neurodiversity Through the Lens of Dysregulated Heuristics and Cognitive Biases*, w którym skupił się na interdyscyplinarnym połączeniu psychiatrii obliczeniowej z psychologią ewolucyjną.

Wydział Historii i Archeologii

Wydarzenia

12 września uczniowie z Rodzinnej Szkoły Podstawowej LEON w ramach „Wakacji z HISTAR-em” wzięli udział w projekcie edukacyjnym pt. „Histar’owy geocaching po miasteczku akademickim”. Młodzi odkrywcy rozwiązywali skomplikowane zagadki ukryte w specjalnych skrytkach znajdujących się w wybranych punktach miasteczka akademickiego UMCS oraz wysłuchali ciekawostek dotyczących m.in. podróży poślubnej Marii Curie-Skłodowskiej, pierwszego komputera, który trafił na naszą Uczelnię, oraz niezwykle ławeczki Henryka Raabego. Uczniowie zostali nagrodzeni gadżetami Wydziału Historii i Archeologii oraz dyplomami „Młody Odkrywca WHiA UMCS”.

„Wakacje z HISTAR-em” to nowa inicjatywa organizowana przez wydział od lipca do września, która była skierowana do uczniów szkół podstawowych, studentów Uniwersytetu Dziecięcego oraz podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych, fundacji i domów dziecka. Jej celem było przede wszystkim zapoznanie

uczestników z nowoczesną formą edukacji, nauki (m.in. historii), jak również zwiększenie sprawności myślenia, projektowania, rozwijania wyobraźni oraz ćwiczenie abstrahowania, czyli trening kreatywności.

Paulina Litka

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki

Doktoraty

14 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. inż. Bartłomieja Kiczka. Temat pracy: *Structures and traces of dark matter in different physical systems – from condensed matter to black hole physics*. Promotor: prof. dr hab. Marek Rogatko. Recenzenci: prof. dr hab. Mariusz Dąbrowski (Uniwersytet Szczeciński), prof. dr hab. Marek Biesiada (Narodowe Centrum Badań Jądrowych w Warszawie), prof. dr hab. Rafał Moderski (Centrum Astronomiczne im. M. Kopernika PAN w Warszawie). Rada Naukowa Instytutu Fizyki na posiedzeniu 18 września podjęła uchwałę o nadaniu mgr. inż. Bartłomiejowi Kiczce stopnia doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki fizyczne oraz postanowiła wyróżnić rozprawę doktorską.

20 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Krystyny Maciąg. Temat pracy: *Charakteryzacja rozkładów prawdopodobieństwa przez regresje niekolejnych uogólnionych statystyk porządkowych oraz dyskretnej wartości rekordowych*. Promotor: dr hab. Mariusz Bieniek, prof. UMCS. Recenzenci: prof. dr hab. Tomasz Rychlik (Instytut Matematyczny PAN w Warszawie) oraz dr hab. inż. Anna Dembińska, prof. PW. Rada Naukowa Instytutu Matematyki na posiedzeniu 25 września podjęła uchwałę o nadaniu mgr Krystynie Maciąg stopnia doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie matematyka.

Wydarzenia

5 września na wydziale została otwarta wystawa druków 3D, będąca częścią projektu „Eksploracja inspiro-

wana technologią druku 3D”. Otwarcia wystawy dokonali prof. dr hab. Ryszard Zdzyb, dyrektor Instytutu Fizyki oraz dr hab. Bożena Zgardzińska, prof. UMCS. Celem zarówno wystawy, jak i projektu jest upowszechnianie wiedzy o technologii druku 3D w świetle najnowszych osiągnięć nauki i techniki oraz rozwój kompetencji w tym obszarze wśród młodzieży uczącej się i osób dorosłych. Projekt jest realizowany w ramach programu Ministerstwa Edukacji i Nauki „Społeczna odpowiedzialność nauki” – moduł „Popularyzacja nauki i promocja sportu”. Numer umowy: SONP/SP/549619/2022.

W dn. 11–29 września odbyły się 63. Pokazy z Fizyki zorganizowane przez Instytut Fizyki, Oddział Lubelski Polskiego Towarzystwa Fizycznego oraz Stowarzyszenie Lubelskie Towarzystwo Edukacyjno-Naukowe. Wydział odwiedziło niemal 20 tys. uczniów oraz nauczycieli. Wydarzenie było doskonałą okazją do zobaczenia zarówno klasycznych, jak i trudnych do odtworzenia w warunkach szkolnych doświadczeń. W programie tegorocznych pokazów znalazły się następujące tematy: „Fizyka latania” (dr Krzysztof Pyszniak, dr Andrzej Drożdżel, Piotr Mendel), „Poprzez zabawę do praw fizyki” (dr Marek Gorgoń, mgr Paweł Wnuk), „Rezonanse” (dr hab. Marcin Turek, prof. UMCS, dr Artur Wójtowicz), „Termodynamika” (dr hab. Bożena Zgardzińska, prof. UMCS, inż. Wojciech Kowalski, dr hab. Zbigniew Surowiec).

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Konferencje

W dn. 20–22 września w ośrodku „Spichlerz Park” w Kazimierzu Dolnym odbyła się V Konferencja Krenologiczna pt. „Źródła – niedoceniany fenomen natury”, zorganizowana przez Katedrę Hydrologii i Klimatologii UMCS wraz z Instytutem Nauk Geologicznych PAN, Komisją Hydrologiczną Polskiego Towarzystwa Geograficznego, Oddziałem Lubelskim Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Oddziałem Lubelskim Polskiego Towarzystwa Geofizycznego. Konferencja była połą-

czona z obchodami 70-lecia badań krenologicznych na naszym Uniwersytecie. Została objęta patronatem honorowym rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Podczas wydarzenia prof. dr. hab. Zdzisław Michalczuk wygłosił wykład plenarny pt. *70 lat badań krenologicznych w UMCS* i odbyło się 5 sesji tematycznych. Goście mieli też okazję zwiedzić Kazimierz Dolny oraz uczestniczyć w sesji terenowej „Kazimierz Dolny – Wąwolnica – Naęczów”.

Wydarzenia

W dn. 2–8 września studenci turystyki i rekreacji: Julia Szpot, Katarzyna Gregorasz oraz Mateusz Grabowski wzięli udział w wyjeździe szkoleniowym do Turynu, będącym nagrodą za zdobycie trzech pierwszych miejsc w konkursie „Turystyka zrównoważona to przyszłość”, który odbył się w maju, a jego organizatorem była Polska Fundacja Ośrodków Wspierania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” we współpracy z WNoZiGP. Podczas wyjazdu uczestniczyli w 10 warsztatach tematycznych, a także zwiedzili Mediolan i Turyn. W wydarzeniu wzięli udział także uczestnicy i trenerzy z innych krajów – partnerów projektu: Ukrainy, Włoch, Cypru i Grecji. Opiekunem studentów z Polski była dr Joanna Szczęsna (Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej), która przeprowadziła jeden z warsztatów i zajęcia integracyjne. Za udział w szkoleniach studenci otrzymali międzynarodowe certyfikaty „Youthpass”.

24 września na tamie przy Zalewie Zemborzyckim w Lublinie oficjalnie rozpoczął się projekt edukacyjny „7 rzek”, którego pomysłodawcą i głównym organizatorem jest Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej, a koordynatorem – dr Adam Lesiuk. Inicjatywa skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży szkolnej, a jej cel to popularyzacja idei zrównoważonego rozwoju oraz ochrony przyrody. Przez 7 dni uczestnicy wyprawy z Lublina do Wilna pokonają na rowerach ok. 700 km, a trasa będzie przebiegać przez cenne przyrodniczo obszary, w tym doliny 7 rzek: Bystrzycy, Wieprza, Bugu, Narwi, Biebrzy, Niemna i Wilii. Po rajdzie, który jest pierwszym etapem projektu, tj. wyznaczenia szlaku rowerowo-przyrodniczego z Lublina do Wilna, zosta-

nie przygotowana wystawa promująca ideę zrównoważonego rozwoju oraz przyrodę wschodniej Polski i południowej Litwy.

W dn. 18–24 września odbył się Lubelski Festiwal Nauki. W wydarzenie zaangażowali się pracownicy i studenci wydziału, którzy przygotowali 15 projektów, w tym 5 studenckich. Za te drugie odpowiadało Studenckie Koło Naukowe Planistów „SmartCity” i Studenckie Koło Naukowe Geografii Wojskowej i Zarządzania Kryzysowego „Kryzysowcy”. W zajęciach udział wzięło około 750 uczniów z ponad 20 szkół. Koordynatorem wydziałowym festiwalu była dr Małgorzata Stanicka.

Wyjazdy

Dr Magdalena Suchora z Katedry Geomorfologii i Paleogeografii w sierpniu i we wrześniu przebywała na stażu naukowym na Uniwersytecie w Orleanie. Pobyt był efektem współpracy UMCS z wymienioną uczelnią w ramach konsorcjum Uniwersytetów Europejskich ATHENA. Na stażu wraz z dr M. Suchorą była również dr Magdalena Mizerska-Kowalska z Instytutu Nauk Biologicznych.

Publikacje

Ukazał się artykuł naukowy, który powstał przy współudziale pracowników Instytutu Nauk o Ziemi i Środowisku: dr. hab. Przemysława Mrocza, prof. UMCS; prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego; dr. hab. Jacka Chodorowskiego, prof. UMCS; prof. dr. hab. Ireny Agnieszki Pidek; dr. hab. Andrzeja Plaka, prof. UMCS oraz dr. hab. Piotra Zagórskiego, prof. UMCS. Artykuł pt. *Early farming settlement of the marginal zone of loess uplands and its palaeoenvironmental context – a case study of the Hża Piedmont (S Poland)* prezentuje wyniki badań prowadzonych w rejonie Ćmielów – Ożarów przez interdyscyplinarny zespół pod kierownictwem dr. Marcina Szeligi z Instytutu Archeologii UMCS w ramach grantu OPUS 10 NCN pt. „Kolonizacja peryferyjnych obszarów wyżyn lessowych przez społeczności wczesnorolnicze (2 poł. VI – koniec V tys. BC), na przykładzie północnego przedpola Wyżyny Sandomierskiej”. Według aktualnego Wykazu Czasopism MEiN artykuł opublikowany w „*Prähistorische Zeitschrift*” to 200 punktów (IF 0.6).

Wydział Pedagogiki i Psychologii

W dn. 14–15 września dr Sara Filipiak z Katedry Psychologii Klinicznej i Neuropsychologii wzięła udział w międzynarodowej konferencji „Children & Youth Perspectives. Theory, Research and Practice in European Context”, zorganizowanej przez Uniwersytet Karola w Pradze. Zaprezentowała dwa wystąpienia: *Locus of control in adolescents with different levels of neuroticism* oraz *Youth perspectives for hope for success in a Polish sample*.

Wydział Politologii i Dziennikarstwa

Sukcesy

Dr Elżbieta Szulc-Wałęcka z Katedry Administracji Publicznej została wybrana przez Europejską Agencję Wykonawczą ds. Edukacji i Kultury (EACEA) jako ekspert Programu „Obywatele, równość, prawa i wartości” (CERV). Będzie oceniać projekty złożone w naborze „Citizen’s engagement and participation”. Jego celem jest promowanie uczestnictwa obywateli i reprezentujących ich stowarzyszeń w życiu demokratycznym i obywatelskim UE poprzez wiedzę i publiczną wymianę poglądów we wszystkich obszarach działania Unii.

10 lipca wybrano nowe władze lubelskiego oddziału Towarzystwa Polsko-Austriackiego, którego siedzibą jest Wydział Politologii i Dziennikarstwa. Z funkcji prezesa ustąpiła dr Elżbieta Muciek działająca w towarzystwie od 1986 r. Nową prezes została dr Dorota Litwin-Lewandowska, a funkcję skarbnika objęła dr hab. Ewa Godlewska.

23 września przebywający w Lublinie prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski odznaczył mgr. Damiana Dudę – wykładowcę w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Politycznych orderem „Za zasługi” III klasy za wielki wkład we wspieranie suwerenności państwowej

i integralności terytorialnej Ukrainy oraz wzmocnienie polsko-ukraińskiej współpracy. Mgr D. Duda zgromadził polski zespół ratowników pn. „W międzyczasie” i pomaga Ukrainie jako medyk wojenny od 2014 r. Utworzył również fundację finansującą zakup leków dla ochotniczych zespołów medycznych w Ukrainie.

Dr hab. Katarzyna Stachurska-Szczesiak, prof. UMCS z Instytutu Stosunków Międzynarodowych będzie kierować projektem międzynarodowym pt. *Punkt zwrotny – trudne zadanie reorientacji Niemiec*, realizowanym przez ISM oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej. Partnerem przedsięwzięcia jest Johannes Gutenberg-Universität Mainz.

Dr hab. Katarzyna Krzywicka, prof. UMCS z Instytutu Stosunków Międzynarodowych została zaproszona do członkostwa w Międzynarodowej Radzie Naukowej XX Kongresu FIEALC, który odbył się w dn. 19–22 września w Uniwersytecie Buenos Aires (Argentyna). Międzynarodowa Federacja Studiów nad Ameryką Łacińską i Karaibami (FIEALC) z siedzibą w Narodowym Uniwersytecie Autonomicznym Meksyku powstała w 1978 r. Zrzesza 130 instytucji naukowych oraz centrów badawczych z całego świata, specjalizujących się w badaniach regionu Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

Na ręce dziekana Wydziału Politologii i Dziennikarstwa dr. hab. Wojciecha Ziętary, prof. UMCS został złożony list od dowódcy pododdziału Legii Akademickiej kpt. mgr. inż. Błażeja Ślesickiego z podziękowaniami za postawę i wybitne osiągnięcia naszego absolwenta mgr. Aleksandra Giza. W liście zaznaczono, że „kpr. pchor. Aleksander Giza należy do grona żołnierzy uzyskujących w Legii Akademickiej – Lotniczej Akademii Wojskowej [w Dęblinie] najwyższe wyniki. Swoją codzienną postawą i zaangażowaniem w wykonywanie obowiązków służbowych zyskał uznanie przełożonych i szacunek kolegów. Wykazał się wzorową żołnierską postawą, zdyscyplinowaniem oraz poczuciem obowiązku obywatelskiego”.

Konferencje

Pracownicy Instytutu Stosunków Międzynarodowych i studenci kierunku International Relations wzięli udział w odbywającej się w dn. 16–24 września CBSS Summer

University 2023 w Gdańsku. Prof. dr hab. Marek Pietraś, dyrektor ISM uczestniczył w panelu eksperckim pt. „Security Challenge for Baltiness and the Baltic Sea Region in the Future”, moderowanym przez dr hab. Beatę Surmacz, prof. UMCS. Z kolei dr Damian Szacawa i dr Jakub Olchowski przeprowadzili seminarium pt. „Old and New Security Narratives in the Baltic Sea Region?”.

Instytut Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach był partnerem VI Światowego Forum Mediów Polonijnych, które odbyło się w Warszawie w dn. 22–24 września. Wydarzenie miało podwójną formułę. Stacjonarnie wzięło w nim udział około 100 dziennikarzy reprezentujących różne rodzaje mediów wydawanych na wszystkich kontynentach. Natomiast liczba uczestników online przekroczyła 1000 osób. Prof. dr hab. Iwona Hofman, dyrektor INoKSiM uczestniczyła w panelu pt. „Przyszłość mediów polonijnych” oraz w dyskusji na temat funkcjonowania mediów polonijnych w warunkach zmiany nawyków odbiorców mediów. Dyskutowano także o braku satysfakcjonujących rozwiązań finansowania systemowego mediów polonijnych i skutkach deprofesjonalizacji dziennikarzy. Uczestnicy forum byli gośćmi Jana Dziedziczaka, pełnomocnika Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą. Dziennikarzy reprezentowały dwie organizacje: Światowe Stowarzyszenie Mediów Polonijnych z prezeską Teresą Sygnarek na czele oraz Federacja Mediów Polskich na Wschodzie z prezesem Rajmundem Klonowskim.

Pracownicy Instytutu Stosunków Międzynarodowych: prof. dr hab. Walenty Bałuk i dr Jakub Olchowski wzięli udział w odbywającym się w dn. 22–24 września w Gdańsku XI Międzynarodowym Kongresie Badań nad Białorusią. Reprezentacja ISM czynnie uczestniczyła w eksperckim okrągłym stole pt. „Lublin triangle as a new form of regional cooperation in Central Europe”.

Wydarzenia

26 września odbyło się pierwsze po wakacjach spotkanie Akademickiego Dyskusyjnego Klubu Książki. Tym razem rozmawiano o publikacji pt. *Mężczyzna imieniem Ove* Fredrika Backmana – szwedzkiego dziennikarza, blogera i pisarza. Inicjatorem i organizatorem cyklu spotkań klubu jest Katedra Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

Wyjazdy

W dn. 14–17 września prof. dr hab. Maria Marczevska-Rytko przebywała na Uniwersytecie w Turku w Finlandii, gdzie uczestniczyła w pracach Komitetu Zarządzającego Europejskiego Programu Współpracy w Dziedzinie Badań Naukowo-Technicznych – COST CA21141 „Grassroots of Digital Europe: from Historic to Contemporary Cultures of Creative Computing” (GRADE). Profesor została nominowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki jako reprezentantka Polski w Komitecie Zarządzającym na podstawie posiadanego dorobku naukowego. W trakcie obrad wzięła udział w kilku warsztatach, m.in. z zakresu kodowania, mapowania oraz transnarodowej historii.

Dr Andrzej Demczuk z Instytutu Stosunków Międzynarodowych w ramach przyznanego finansowania z programu Minigranty UMCS we wrześniu przebywał w USA. Głównym celem wyjazdu było przeprowadzenie serii osobistych wywiadów z wybitnymi politologami wiodącymi uczelni oraz z bliskimi współpracownikami byłych amerykańskich prezydentów, którzy w sposób szczególnie uczestniczyli w przygotowywaniu i implementacji polityki zagranicznej USA w stosunku do Rosji i Ukrainy. Zgromadzony materiał zostanie wykorzystany w monografii *US International Leadership in the Context of the Ongoing War in Ukraine*.

Wydział Prawa
i Administracji

Habilitacje

28 września Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych, uwzględniając pozytywną opinię komisji habilitacyjnej w składzie: przewodniczący – prof. dr hab. Piotr Krajewski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), recenzenci: prof. dr hab. Tadeusz Gadkowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Piotr Paweł Łaski (Uniwersytet Szczeciński), dr hab. Joanna Połatyńska, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), prof. dr hab. Jerzy Jaskiernia (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), sekretarz – dr hab. Wojciech Konaszczuk, prof. UMCS, członek –

dr hab. Bartosz Liżewski, prof. UMCS, podjęła uchwałę o nadaniu dr Annie Dąbrowskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Doktoraty

19 lipca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Bartosza Radosława Malinowskiego. Temat pracy: *Dylematy regulacji lotnictwa suborbitalnego*. Promotor: dr hab. Małgorzata Polkowska, prof. ASzWoj. Recenzenci: prof. dr hab. Elżbieta Dynia (Uniwersytet Rzeszowski), prof. dr hab. Zdzisław Brodecki (Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni), dr hab. Jakub Szlachetko (Uniwersytet Gdański). Na posiedzeniu 28 września Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Bartoszowi Radosławowi Malinowskiemu stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

21 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Teresy Zyglewskiej. Temat pracy: *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jako prawny środek ochrony przyrody*. Promotor: prof. dr hab. Jerzy Stelmasiak. Recenzenci: dr hab. Marta Woźniak, prof. UO oraz dr hab. Agnieszka Żywicka, prof. UJK. Na posiedzeniu 28 września Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr Teresie Zyglewskiej stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

25 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. Łukasza Bolesty. Temat pracy: *Pracowniczy obowiązek lojalności wobec pracodawcy*. Promotor: dr hab. Anna Kosut, prof. UMCS. Recenzenci: dr hab. Monika Latos-Miłkowska, prof. ALK i dr hab. Monika Lewandowicz-Machnikowska, prof. SWPS. Na posiedzeniu 28 września Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych podjęła uchwałę o nadaniu mgr. Łukaszowi Boleście stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Sukcesy

W dn. 21–22 września na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbył się XXIX Ogólnopolski Zjazd Historyków Ustroju i Prawa oraz Doktryn Polityczno-Prawnych pt. „Znaczenie historii prawa dla współ-

czesnego dyskursu prawniczego”, podczas którego Towarzystwo Historii Prawa rozstrzygnęło konkurs na najlepszą monografię prawno-historyczną opublikowaną w latach 2020–2022. Pierwsze miejsce przyznano dr. Hubertowi Mielnikowi, adiunktowi w Katedrze Historii Państwa i Prawa za monografię: *Sądownictwo polskie (nieniemieckie) w dystrykcie lubelskim Generalnego Gubernatorstwa w latach 1939–1944* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2020). Wyróżnienie w konkursie przyznano zaś dr. Bartoszowi Zalewskiemu, adiunktowi w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Rzymskiego za monografię: *Humanitas w ustawodawstwie Konstantyna Wielkiego. Religia – polityka – prawo* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2021).

Konferencje

11 września odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Prawo czasu wojny”, której tematem były historyczne aspekty prawa bezpośrednio związanego z wojną (*ius in bello, ius ad bellum*, prawo wojskowe). W 12 referatach przedstawiono problemy obowiązywania, stosowania i tworzenia prawa w nadzwyczajnych, wojennych warunkach w odniesieniu do konkretnych historycznych przykładów. W konferencji uczestniczyli przedstawiciele 9 ośrodków naukowych: Uniwersytetu w Trnawie, Uniwersytetu Masaryka w Brnie, Uniwersytetu Zachodnioczeskiego w Pilźnie, Uniwersytetu Lwowskiego, Akademii Humanitas w Sosnowcu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu w Białymstoku, UMCS oraz IPN. Otwarcia wydarzenia dokonali: dr hab. Arkadiusz Berezka, prof. UMCS – prorektor ds. ogólnych, prof. dr hab. Leszek Leszczyński – dyrektor Instytutu Nauk Prawnych oraz dr hab. Andrzej Wrzyszczyk, prof. UMCS – przewodniczący Komitetu Organizacyjnego. Wystąpienia zaprezentowano w ramach trzech paneli. Referaty wygłosili m.in.: dr Mariola Szewczak-Daniel – *Działalność aprowizacyjna Zarządu miasta Lublina w latach 1915–1918*, dr Karol Dąbrowski – *Organizacja przedsiębiorców wobec prawa czasu wojny – przykład Generalnego Gubernatorstwa*, dr Anna Fermus-Bobowiec – *»Nęcza« mieszkaniowa w Polsce jako skutek II wojny światowej. W poszukiwaniu prawnych form jej przezwyciężenia – kwaterunek jako instytucja prawa mieszkaniowego (1944–1959)* oraz dr Patrycja Kozłowska-Kalisz – *Polskie prawo karne wobec czasu wojny – wybrane zagadnienia*.

Staramy się podążać za globalnymi trendami

Rozmowa z dr. hab. Mariuszem Kicią – dziekanem Wydziału Ekonomicznego UMCS

Wydział Ekonomiczny, a dokładnie kierunek finanse i rachunkowość, otrzymał niedawno międzynarodową akredytację AICPA® & CIMA®. Zacznijmy może od wyjaśnienia, co kryje się pod tą nazwą.

Kierunki prowadzone na studiach są weryfikowane przez Polską Komisję Akredytacyjną pod względem zgodności z wymaganiami ministerialnymi w procesie kształcenia studentów. To formalny wymóg, który wszystkie uczelnie i wydziały muszą spełniać. Natomiast dla części obszarów uczenia się, efektów uzyskiwanych przez studentów jako przyszłych profesjonalistów, w tym wypadku studentów kierunku finanse i rachunkowość, istnieją standardy zawodowe. Uczelnia tego nie wymaga, ale dodatkową korzyścią dla absolwentów kończących studia jako osób, które chcą wykonywać określone zawody, jest posiadanie specjalnych certyfikatów, zwłaszcza wtedy, gdy są potwierdzone i uznawane na arenie międzynarodowej. Kwalifikacja CGMA oferowana przez CIMA (The Chartered Institute of Management Accountants) jest tego przykładem. Jej posiadacze to osoby, które mają jedne z najwyższych na świecie kompetencji w zakresie zarządzania finansami, rachunkowości zarządczej, czyli wszystkiego, co jest potrzebne do rozumienia procesów finansowych w przedsiębiorstwach. Certyfikat ten oznacza, że przekazujemy wiedzę o finansach i rachunkowości zgodnie ze standardami międzynarodowymi, profesjonalnymi i zawodowymi.

Można powiedzieć, że ta akredytacja otwiera studentom drzwi do przyszłej kariery zawodowej?

Na pewno otwiera je szerzej, dlatego że to certyfikacja niezależna. Musieliśmy przedstawić program kształcenia na wspomnianym kierunku na I i II stopniu studiów. Został on sprawdzony przez ekspertów CIMA, pod kątem tego, w jakim stopniu jest zgodny z wymaganiami kwalifikacji. Jak się okazało, jest zbliżony niemal w stu procentach. Spodziewaliśmy się takiego wyniku, ponieważ już na etapie konstruowania programu kształcenia sprawdziliśmy, jakie są oczekiwania rynkowe wobec osób zatrudnianych m.in. jako dyrektorzy finansowi, księgowi czy specjaliści finansowi. Dla studentów, a w przyszłości absolwentów jest to sygnał, że mają przygotowanie do zawodu zgodne z wymaganiami potencjalnych pracodawców, bez względu na to, czy będą pracować w Londynie, Nowym Jorku czy w Singapurze.

Co uzyskanie tej akredytacji oznacza dla Wydziału Ekonomicznego? Czy to nas w jakiś sposób wyróżnia na tle innych uniwersytetów?

Dołączamy do grupy uczelni, głównie ekonomicznych, które tego typu kwalifikacje bądź dostęp do nich zapewniają swoim studentom. Co ważne, w Lublinie jesteśmy jedyną uczelnią, która taką pełną akredytację posiada. Studenci naszego kierunku finanse i rachunkowość mogą zostać zwolnieni z części egzaminów wymaganych przez CIMA, będą zdawać tylko główne egzaminy końcowe. Gdyby nie udział w Programie CGMA, musieliby zdawać wszystkie.

W przypadku Wydziału Ekonomicznego to już druga międzynarodowa akredytacja. W ubiegłym roku

Fot. Barbosz Proń

akademickim kierunek logistyka został pozytywnie oceniony przez Europejskie Stowarzyszenie Logistyki i otrzymał certyfikat zgodności ze standardem ELA (European Logistics Association).

Jakie warunki należało spełnić, aby uzyskać akredytację?

Jeśli chodzi o kierunek finanse i rachunkowość, to przede wszystkim trzeba było posiadać dobrze skonstruowany program studiów. Nie mógł on opierać się na tym, czego chcielibyśmy uczyć, bo jest nam wygodniej, co łatwo zaproponować, tylko na zwróceniu szczególnej uwagi na potrzeby rynku i przyszłych pracodawców. Chcemy, żeby nasi absolwenci relatywnie szybko znaleźli zatrudnienie. A jest to możliwe dzięki odpowiednim

kwalifikacjom. Uzupełniamy zatem program kształcenia o dodatkowe aktywności dla studentów, w tym spotkania i warsztaty z firmami poza formalną ścieżką kształcenia. Staramy się to robić także przy tworzeniu programu zajęć na innych kierunkach. Czasami nie jest łatwo, ponieważ rynek pracy i uniwersytety działają z inną prędkością. Pracodawcy chcieliby uzyskać efekty szybko, a my, przygotowując zmiany programowe, potrzebujemy czasu. Przykładem długoterminowych, ale jednocześnie skutecznych działań, jakie podjęliśmy w ciągu ostatnich trzech lat, było przygotowanie i uruchomienie dwóch kierunków anglojęzycznych w porozumieniu z Urzędem Miasta Lublin: magisterskich Data Science i licencjackich Business Analytics. Nasze mia-

sto rozwija się w oparciu o sektor nowoczesnych usług biznesowych, do których potrzebni są pracownicy odpowiednio wykwalifikowani w zakresie analizy danych, rozumienia modeli biznesowych przedsiębiorstw. Oba kierunki są atrakcyjne dla studentów z całego świata, każdego roku mamy pełne obłożenie miejsc, bo studenci widzą w tym potencjał. Ale potrzeba było kilku lat, aby te kierunki na stałe wpisały się w ofertę Wydziału Ekonomicznego i zyskały na popularności.

Wydział bardzo pręźnie współpracuje z otoczeniem biznesowym. Dlaczego w dzisiejszych czasach jest to tak ważne?

Firmy zaczęły dostrzegać wartość we współpracy z uczelniami. Chcą czasem doradzać, w jakim kierunku edukacja powinna iść, bo są jej beneficjentami. Wynika to też z faktu, że zatrudniając, pracują na początku z kandydatem na specjalistę, który nie jest i nigdy nie będzie w pełni tak wykształcony, jak tego oczekują. Możemy jednak to w pewien sposób zmienić, m.in. konstruując programy studiów wspólnie z otoczeniem gospodarczym i włączając praktyków do dzielenia się swoją wiedzą. Ale w biznesie wciąż panuje przekonanie, że naukowcy zamykają się w laboratoriach, przez to ta współpraca jest niemożliwa lub utrudniona. My próbujemy to zmienić, zachęcając firmy do korzystania z pomocy naszych specjalistów, np. przy tworzeniu różnego rodzaju ekspertyz, rozwiązań, wspomaganie procesów biznesowych. Włączamy w to także studentów, choć połączenie tych dwóch światów to czasem duże wyzwanie. Poza tym firmy muszą też zrozumieć, że za to, co my jako badacze możemy im zaoferować, trzeba zapłacić.

Przedsiębiorstwa coraz chętniej nawiązują współpracę nie tylko z naszymi naukowcami, ale także ze studentami, a w dalszej kolejności – absolwentami. Sposoby tej kooperacji są dopasowane do ich oczekiwań. Bardzo pręźnie współpracujemy m.in. z Orange Polska, mającym swoje międzynarodowe centrum finansowe w Lublinie, gdzie wiedza i kompetencje naszych absolwentów kierunku finanse i rachunkowość są wykorzystywane do obsługi zarówno polskich, jak i europejskich firm. Orange w ubiegłym roku uruchomiło także pilotażowy program mentoringowy dla studentek. Ma on na celu wspieranie ich w dążeniu do osiągnięcia sukcesu zawodowego. Program niedługo się zakończy,

ale już planujemy jego kolejną odsłonę i zwiększenie liczby osób, które będą mogły wziąć w nim udział. To właśnie przykład takiej współpracy poza formalnym kształceniem, z której wypływają korzyści dla obu stron.

W ramach kierunku logistyka z kolei m.in. organizujemy wizyty studyjne w firmach, studenci prowadzą z tamtejszymi specjalistami wspólne projekty, zapraszają ich do różnych aktywności zarówno podczas zajęć, jak i poza nimi.

W zasadzie dla każdego kierunku szukamy możliwości połączenia nauki z praktyką. Wiemy, że studenci kierunków ekonomicznych właśnie tego od nas oczekują. Dzięki temu łatwo mogą znaleźć zastosowanie wszystkiego, czego uczymy, czyli wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce.

Proszę jeszcze opowiedzieć, co obecnie ważnego dzieje się na wydziale. Są podejmowane jakieś nowe inicjatywy? Na co jest położony największy nacisk?

Finalizujemy umowy o patronaty dwóch kierunków studiów: Business Analytics i Data Science. Właściwie jedna z nich jest już gotowa do podpisania. Chcemy, aby rozpoznawalne marki, firmy działające globalnie były ich patronami, tym samym zacieśniamy współpracę z otoczeniem biznesowym. Ponadto udoskonaliśmy programy w zasadzie wszystkich kierunków studiów. W ciągu ostatnich trzech lat wprowadziliśmy do naszej oferty dwa kierunki anglojęzyczne i jeden w języku polskim – międzynarodowe stosunki gospodarcze.

Wyzwaniem wciąż są studia II stopnia. Na tym polu podejmujemy różne działania, aby zachęcić absolwentów studiów I stopnia do kontynuowania edukacji na kolejnym etapie. Liczba kandydatów chętnych do podjęcia stacjonarnych studiów magisterskich rokrocznie spada, co nie jest problemem tylko naszego wydziału. Po prostu młodzi ludzie wolą iść od razu do pracy i rezygnują z kontynuacji kształcenia. Próbujemy jednak temu przeciwdziałać i zachęcać ich do dalszej nauki, którą można pogodzić z obowiązkami zawodowymi. Taką próbę podjęliśmy w tym roku. Zakończyła się ona sukcesem, udało się reaktywować studia II stopnia z zakresu zarządzania. Liczba chętnych spełniła nasze oczekiwania. Myślę, że w tym kierunku będziemy podążać, żeby zwiększać atrakcyjność naszej oferty edukacyjnej i dopasowywać ją do potrzeb rynku.

Rozmawiała Magdalena Cichońska

W radiu trzeba być, a nie bywać

Rozmowa z Markiem Skowronkiem – redaktorem naczelnym Akademickiego Radia Centrum UMCS

Akademickie Radio Centrum działa na naszej Uczelni już od 70 lat. Minione lata to czas intensywnej pracy i rozwoju na wielu polach, dlatego dziś możemy śmiało powiedzieć, że ARC osiągnęło status jednej z najbardziej znanych studenckich rozgłośni radiowych w Polsce. Proszę przybliżyć naszym Czytelnikom, jak to wszystko się zaczęło.

W 1953 r. kilku studentów postanowiło założyć radio akademickie w Domu Studenckim „Amor”. Oczywiście przy poparciu władz Uczelni. A że mieli ogromny zapał, to szybko zaczęli działać.

Początkowo radio pełniło wyłącznie funkcję radiowęzła. Po pewnym czasie, wraz z otwarciem Chatki Żaka, uzyskało własną siedzibę, ponieważ przeniosło się do budynku, które zajmowała. Wtedy też zaczęło działać pełną parą. Jak na tamte czasy mieliśmy naprawdę niezłe wyposażenie techniczne, a w ekipie byli profesjonalni radiowcy. Wpływ na to miał fakt, że kiedyś ARC funkcjonowało na zasadzie porozumienia zawartego przez lubelskie uczelnie i to właśnie one współfinansowały jego działalność. Uważam, że to było świetne rozwiązanie. Utworzono etaty administracyjne dla poszczególnych członków zespołu, były studia satelickie, które np. nadawały dla swoich uczelni programy o określonej porze, a później przełączały się do Radia Centrum i kolejne audycje były już emitowane bezpośrednio stąd. Wtedy było bardzo dużo ludzi zaangażowanych w tworzenie rozgłośni – godzili to ze studiami, pracą, życiem prywatnym.

Tak to wyglądało do 1995 r., czyli do czasu, kiedy radio otrzymało koncesję Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

W 2013 r. UMCS otworzył Inkubator Medialno-Artystyczny. Wtedy radio z piętra Chatki Żaka przeniosło się na sam dół, gdzie mieści się do dziś. Otrzymaliśmy bardzo dobre, nowe wyposażenie. Z czasem jednak zaczęły pojawiać się problemy. Były one efektem jego eksploatacji 24 godziny na dobę. Przełomowy był dla nas 2022 r., kiedy władze Uniwersytetu podjęły decyzję o zakupie nowego sprzętu.

Skoro już jesteśmy przy wyposażeniu rozgłośni, to może Pan o nim opowie? Co zostało wymienione?

Właściwie wszystko. Wszystko jest nowe, dlatego że nie można było instalować tych urządzeń w częściach, tylko jako całość. Nam najbardziej zależało na konsolach, bo te, które posiadaliśmy, były już mocno wysłużone i dochodziło do sytuacji, że mieliśmy przerwy w emisji. A na to nie możemy sobie pozwolić, ponieważ co jakiś czas KRRiT nas zaskakuje i prosi o raport z określonej pory dnia, kiedy jest nadawany program.

W tej chwili w pełni wykorzystujemy nowy sprzęt. Cała procedura związana z zakupem trwała dość długo. Na czas jego instalacji, czyli kilka miesięcy, musieliśmy przenieść emisję do reżyserki telewizyjnej mieszczącej się na pierwszym piętrze w Chatce Żaka.

Fot. Bartosz Pół

Oprócz nowych konsol mamy też nowe oprogramowanie i komputery, a więc wszystko, co jest niezbędne do funkcjonowania radia. Po szkoleniach studenci pracują na tych urządzeniach, poznając ich tajniki. To sprzęt bardzo dobrej jakości, przede wszystkim jest nowoczesny i bardziej intuicyjny od poprzedniego.

Aby radio mogło prężnie działać, a właściwie – aby mogło w ogóle działać, potrzebni są ludzie. Kto zatem wchodzi w skład ekipy Radia Centrum?

Gdy zacząłem kierować radiem w 2016 r., nasz zespół liczył około 100 osób. Teraz jest ponad 70. Na ten spadek miała wpływ w głównej mierze pandemia koronawirusa. W większości są to studenci Wydziału Dziennikarstwa i Politologii UMCS, ale jest też kilka osób z innych uczelni. Mamy również absolwentów, którzy kiedyś utworzyli swoje autorskie programy i po zakończeniu studiów nadal chcą je kontynuować.

Niektórym może się wydawać, że 70 osób to bardzo dużo. Ale to nie do końca prawda. Sporo studentów ma swoje audycje albo dyżury tylko raz w tygodniu. To my dostosowujemy nasze grafiki do ich możliwości czaso-

wych, planów zajęć, a nie odwrotnie. Pod tym względem praca w radiu akademickim jest dość specyficzna.

A czy każdy chętny może do Was dołączyć?

W ciągu roku akademickiego przygotowujemy dwa nabory: jesienny i wiosenny. Przychodzą na nie ludzie w różnym wieku, z różnymi oczekiwaniami. Czasem okazuje się, że nie jesteśmy w stanie ich spełnić, zwłaszcza jeśli chodzi o kwestie finansowe.

W rekrutacji nowych osób pomaga nam program „Szkół Partnerskich UMCS”. Mamy spotkania w szkołach, podczas których opowiadamy o działalności radia. Uczniowie odwiedzają nas też w studiu, gdzie mogą poznać pracę dziennikarza radiowego w praktyce.

Zdarza się, że ktoś, jeszcze będąc w liceum, chce do nas dołączyć. Jednak wielu młodych ludzi trudno jest do tego przekonać. Dla nich radio nie jest już tak atrakcyjne, jak było dla nas kilkanaście czy kilkadziesiąt lat temu. Ja wciąż powtarzam, że to nie miejsce do zarabiania dużych pieniędzy. To jest miejsce do nauczenia się zawodu dziennikarza, jeżeli ktoś chce i widzi w tym swoją przyszłość. Młodzi ludzie mają u nas duże pole manewru, nikt im niczego nie narzuca. Sami decydują,

Foto: Barrose/Pool

jak mają wyglądać np. ich audycje. Oczywiście ciesze się, gdy korzystają z moich wypowiedzi, ale to nie jest tak, że ja coś powiem i tak ma być. Zawsze jest miejsce na dyskusję.

Być może zaskoczę wiele osób, ale głos wcale nie jest głównym wyznacznikiem tego, kto może zostać radiowcem, a kto nie. Nad nim zawsze można popracować i udoskonalić swój warsztat.

Czyli można powiedzieć, że Radio Centrum to taka trampolina do dalszej kariery.

Tak, ja nazywam je „kuźnią talentów”. Zdarzają się perełki, które debiutują u nas, a później trafiają do ogólnopolskich stacji radiowych. Muszę przyznać, że mam ogromną satysfakcję, gdy np. włączam radio w samochodzie i słyszę tam znajomy głos.

Kiedyś bardzo przeżywałem, gdy ktoś od nas odchodził, bo cierpiał na tym radio (musieliśmy zmieniać programy, spadała słuchalność). Ale z czasem zrozumiałem, że taka jest kolej rzeczy. Jeżeli ktoś chce być naprawdę dobrym radiowcem, to musi się rozwijać i iść dalej.

Co młodym ludziom daje praca w radiu? Czego mogą się tam nauczyć?

Przed wszystkim uczą się, jak organizować swój czas. Muszą realizować zadania w wyznaczonych porach. Bo nie można np. przesunąć daty emisji programu tylko dlatego, że komuś nie chciało się przyjść.

Wielu młodych ludzi, którzy do nas przychodzą, jest nieśmiały, nie wiedzą, jak się poruszać w tym środowisku, a tutaj droga jest prosta – każdy zaczyna od tzw. reporterki (oprócz osób, które od razu są pewne, że chcą dołączyć do redakcji muzycznej). Dostają mikrofon, sprzęt do nagrywania i muszą zrobić nagranie. Zwykle na początku jest to sonda uliczna. Trochę się tego boją, trudno im się przełamać i zaczepić obcego człowieka. Mówię im wtedy, że to daje ogromne możliwości: mogą poszerzyć bazę kontaktów, horyzonty myślowe, zacząć inaczej postrzegać świat. Mnie uczono, że aby być radiowcem, to „nie można w radiu bywać, tylko trzeba być”.

Agata Bogucka – szefowa redakcji informacji, absolwentka produkcji medialnej

» Do Akademickiego Radia Centrum początkowo przyszedłem tylko na praktyki. Spodobała mi się jednak ta praca i tak już zostało. Stwierdziłem, że warto spróbować. Pracuję tu od dwóch lat. Zdobywam doświadczenie, poznaję nowych ludzi i świat lubelskich mediów.

W redakcji informacji zajmujemy się przede wszystkim relacjonowaniem różnego rodzaju wydarzeń. Codziennie dzieje się coś innego. Praca tutaj to duże wyzwanie, ale jednocześnie dające mnóstwo satysfakcji.

Janusz Tarczydło – student V roku stomatologii na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie

» W Radiu Centrum działam na zasadzie wolontariatu. Kiedyś wybrałem się na kawę do jednego z lubelskich lokali i zobaczyłem tam plakat informujący o naborze do ARC. Pomyślałem, że spróbuję. Po-

czątkowo nie wiedziałem, którą redakcję wybrać, ale ostatecznie „wylądowałem” w informacji.

Nie zawiodłem się. Uważam, że są tu fantastyczni ludzie, którzy tworzą świetną atmosferę. Bardzo podoba mi się też to, że każdy dzień w radiu jest inny. W związku z tym nigdy się tutaj nie nudzę i doświadczam różnych emocji. To dla mnie przyjemna odskocznia od studiów.

Jakub Pasieczny – redaktor muzyczny, absolwent produkcji medialnej

» Praca w radiu to jednocześnie moje hobby. Przychodzę tu z przyjemnością. Właściwie nawet nie nazwałbym tego pracą. Bardzo lubię opowiadać o muzyce, dowiadywać się o niej czegoś nowego, szukać informacji np. na temat danego utworu. Odkrywam ją wówczas na nowo. Ale nie samą muzyką radio żyje. To również pogłębianie relacji nie tylko z pracownikami radio, ale także ze słuchaczami. Cieszę się, gdy dostaję wiadomości typu: „Ale fajną muzykę dzisiaj zagraliście”. To bardzo miłe.

Fot. Bartosz Proń

W ARC jest kilka redakcji, takich jak np. informacyjna, muzyczna, sportowa. Czy przychodząc do radia, można sobie wybrać, w której się chce pracować?

Gdy ogłaszamy terminy naborów, określamy od razu, w których godzinach będą one prowadzone dla poszczególnych redakcji. Warto dodać, że każda redakcja ma swoją specyfikę – inaczej pracuje się w redakcji informacyjnej, a inaczej w sportowej czy kultury. Młodzi ludzie zazwyczaj od razu wiedzą, do której z nich chcą dołączyć, ale czasami nie potrafią się zdecydować. Mogą wtedy spróbować swoich sił w dwóch, trzech redakcjach i dopiero podjąć ostateczną decyzję. To normalne, ale nie zdarza się zbyt często. Niestety bywa, że ktoś do nas przychodzi tylko z ciekawości. Koledzy poświęcają mu czas, uczą pracy w radiu, a po miesiącu czy dwóch on mówi, że jednak go to nie interesuje. I nie chodzi o to, że czegoś nie potrafi zrobić, tylko o fakt, że nie chce mu się uczyć nowych rzeczy.

Podobno miarą dobrego radia jest wysoka słuchalność. Jaką zatem słuchalnością może pochwalić się Radio Centrum?

Zacznijmy od tego, że jesteśmy radiem akademickim, ale o charakterze miejskim, tzn. nie relacjonujemy tylko wydarzeń uniwersyteckich, ale także te odbywające się w Lublinie. Generalnie jesteśmy radiem muzyczno-informacyjnym. Na tym poziomie lokalnym nie stanowimy konkurencji dla stacji komercyjnych. Mają one większe możliwości techniczne, kadrowe, a przede wszystkim większy budżet. Dlatego jeśli mówimy o słuchalności, to należy podkreślić, że staramy się dorównywać innym rozgłośniom akademickim, a nie stacjom komercyjnym. Wśród tych pierwszych mamy najwyższą słuchalność.

Co ciekawe, wielu moich znajomych, przyjaciół, osób, które spotykam przypadkiem, mówi mi, że słucha Radia Centrum. Ostatnio nawet jeden kolega, który ma nastoletnią córkę, powiedział, że ona też słucha naszego radia. A gdy zapytał jej dlaczego, odparła: „Bo tam puszczają extra muzykę”. I mimo że tak młodzi ludzie nie są główną grupą naszych słuchaczy (stawiamy bardziej na nieco starsze osoby), to takie opinie cieszą.

Mówi się, że Internet wypiera tradycyjne media, zwłaszcza telewizję, ale radia nie jest w stanie zastąpić. Czy to prawda, że jego pozycja jest niezachwiana? Nie musi mierzyć się z żadnymi wyzwaniami?

Może odpowiem na to pytanie na przykładzie Radia Centrum. Największym wyzwaniem dla nas jest fluktuacja kadr, która wprowadza zamęt na antenie. To nie jest tak, że przychodzi ktoś nowy i dostaje od razu jakieś pasmo programowe do prowadzenia. Najpierw musi się wielu rzeczy nauczyć, jak choćby pracy z mikrofonem. To często zniechęca. Młodzi ludzie chcą mieć wszystko „na już”. Trzeba ich nakłaniać do czegoś, prosić, mobilizować do podjęcia własnej inicjatywy. Oczywiście nie chcę tu generalizować, bo to nie odnosi się do wszystkich. Odpuszczają też, gdy dowiadują się, że będą pracować w ramach wolontariatu. Ale od tego są wyjątki, bo niektórym płacimy, co prawda niedużo, ale tyle, na ile możemy sobie pozwolić. Jest to możliwe dzięki przychylności władz Uczelni.

Rotacja pracowników i brak u nich zaangażowania to dwa duże wyzwania. Innym jest postępująca cyfryzacja, ponieważ według badań przeprowadzonych przez KRRiT nieuchronnie zbliża się czas, kiedy w dużej mierze radio przejdzie do Internetu. Podobno ma to nastąpić przed 2026 r., ale – według mnie – bardziej prawdopodobny jest rok 2030.

Na koniec proszę jeszcze powiedzieć, jakie plany na przyszłość ma ARC.

W 2025 r. będziemy świętować 30-lecie w eterze. Będzie to duże wydarzenie, wymagające ogromnych nakładów pracy, związanych z jego organizacją. I to chyba tyle, bo najwyższej klasy sprzęt już mamy.

Czego w związku z tym można życzyć Radiu Centrum?

Chciałbym, żeby młodzi ludzie chętniej do nas przychodzili i zostawali na dłużej. Żeby byli bardziej zaangażowani w tworzenie radia. Żeby było więcej osób, które zaczynają u nas swoją przygodę z dziennikarstwem, a później trafiają do mediów ogólnopolskich. Wtedy jestem dumny, że to właśnie w Radiu Centrum zdobywali pierwsze dziennikarskie szlify i mogli rozwinąć skrzydła.

Rozmawiała Magdalena Cichocka

Dezinformacja w rosyjskiej kinematografii

Rozmowa z prof. dr. hab. Walentym Balukiem – dyrektorem Centrum Europy Wschodniej UMCS i dr. Jakubem Olchowskim z Katedry Bezpieczeństwa Międzynarodowego UMCS

Dezinformacja i propaganda to elementy wojny hybrydowej, z których chętnie korzysta Rosja. Proszę przybliżyć naszym Czytelnikom temat rosyjskiej narracji i historycznego storytellingu.

Dr Jakub Olchowski: Rosja sprawnie posługuje się całą machiną propagandową i dezinformacyjną. Robi to od stuleci i wychodzi jej to bardzo dobrze. Podniosła do rangi sztuki używanie instrumentów informacyjnych i dezinformacyjnych i sztuka ta jest wykorzystywana przez nią do realizacji interesów strategicznych, podobnie jak wiele innych elementów, które wcale nie są – przynajmniej na pierwszy rzut oka – instrumentami polityki zagranicznej, jak np. surowce naturalne czy energetyka. To samo dotyczy miękkiej warstwy, czyli np. kultury i narracji historycznych, używanych przez Rosję do budowania pewnej określonej wizji świata nie tylko w samej Rosji.

Prof. dr hab. Walenty Baluk: Mówiąc o rosyjskiej propagandzie i dezinformacji, trzeba wziąć pod uwagę, że są to celowe działania państwa rosyjskiego, które próbuje oddziaływać nie tylko na opinię publiczną państw za-

chodnich, obszaru poradzieckiego czy państw tzw. globalnego południa, ale też na opinię publiczną w samej Federacji Rosyjskiej. Jeżeli odwołamy się do tradycji propagandy i dezinformacji, to zauważymy dwa wymiary. Jej uprawianiem zajmują się zarówno instytucje publiczne, jak i organizacje pozarządowe – cywilne oraz te na szczycie struktur siłowych związanych m.in. z ministerstwem obrony. Rosja jest dobrze przygotowana instytucjonalnie do szerzenia propagandy, ma wyspecjalizowaną kadrę i finansuje przedsięwzięcia związane z dezinformacją. Znane są różnego rodzaju dane statystyczne mówiące o tym, że rocznie ten budżet może wynosić od 3 do 9 mld dol. Storytelling jest jednym z narzędzi, przy pomocy których Rosja wpływa nie tylko na swoją opinię publiczną, ale także państw zachodnich. Innymi słowy – ten marketing narracyjny opowiada historię, odwołując się m.in. do emocji i wyobrażeń. Rosja wykorzystuje storytelling do narzucenia swojej wizji historii.

Mogliby Panowie podać kilka przykładów filmów fabularnych i dokumentalnych, które przekazują tę rosyjską narrację?

Fot. Klaudia Olsender

J.O.: Jeśli chodzi o rosyjską kinematografię, musimy mieć świadomość, że Rosjanie mają znakomite, głęboko zakorzenione tradycje filmowe i artystyczne. W Związku Radzieckim powstało wiele filmów ważnych dla kinematografii światowej, m.in.: *Lecą żurawie*, *Tak tu cicho o zmierzchu*, *Idź i patrz*. Oczywiście musimy mieć na uwadze, że to filmy radzieckie, które niosą za sobą określony przekaz ideologiczny, ale – co też istotne – wszystkie mniej lub bardziej odnoszą się do II wojny światowej, która w Rosji zwana jest „wielką wojną ojczyźnianą”. Kiedy Związek Radziecki się rozpadł, jego sukcesorka, Rosja, weszła w trudny okres, wszystko wyglądało tam nie najlepiej, także kinematografia. Mimo to w latach 90. powstało wiele świetnych filmów, np. *Spaleni słońcem* z 1994 r. w reżyserii Nikity Michalkowa, który został nagrodzony Oscarem za najlepszy film nieanglojęzyczny. Ale obecnie wszystko się zmieniło. Gdy do władzy doszedł Władimir Putin, rosyjska kinematografia powróciła do przekazu ideologicznego. XXI w. w rosyjskim kinie związany jest w dużej mierze z określoną narracją, w której można wskazać wiele wątków. To np. swego rodzaju sojuznostalgia: „Związek Radziecki nie był taki zły, żyliśmy tam, to było wielkie państwo i potęga”. Przykładem tego jest film z 2004 r. pt. *9 kompania*. To produkcja o wojnie w Afganistanie, rzekomo oparta na faktach, ale powiedzmy sobie szczerze – luźno inspirowana pewnymi wydarzeniami. Oczywiście nie ma w niej słowa o tym, że to Związek Radziecki zaatakował Afganistan – nie jest to przecież istotne. Ważna jest natomiast narracja, że żołnierze pochodzący z róż-

nych stron ZSRR dzielnie walczyli za ojczyznę, która się o nich nie troszczyła i trochę o nich zapomniała, a przecież oni ją kochali. To film świetnie zrobiony technicznie, *notabene* częściowo kręcony na Krymie przy wsparciu ukraińskiej armii. Na Zachodzie często określa się takie produkcje mianem *blockbusterów*, tzn. wielkich hitów kinowych.

Pojawiają się jeszcze inne ważne wątki. Jednym z nich jest gloryfikacja carskiej Rosji. Świetny przykład stanowi film biograficzny o admirale Kołczaku pt. *Admirał* z 2008 r. Możemy się z niego dowiedzieć, że w carskiej Rosji „kapało od złota”, były tam wyłącznie piękne kobiety w cudownych kreacjach oraz przystojni mężczyźni w eleganckich mundurach. Inny wątek to oczywiście wojna – Rosjanie uwielbiają ten temat, zwłaszcza tzw. wielką wojnę ojczyźnianą, będącą fundamentem dzisiejszej tożsamości państwowej i narodowej Rosji. Ten wątek pojawia się w wielu produkcjach. Musimy mieć też na uwadze fakt, że w Rosji do kin trafia rocznie około 200 rosyjskich filmów. Przemysł ten jest potężny i szczerze finansowany przez państwo, które wymaga, by filmy te niosły określony przekaz. Możemy wymienić wiele takich produkcji wojennych, np. hitem kinowym był film *Jesteśmy z przyszłości* (2008 r.). Cieszył się ogromną popularnością, do tego stopnia, że nakręcono jego ciąg dalszy. Cechą wspólną tego rodzaju filmów jest to, że pokazują martyrologię Rosjan w czasie wojny oraz bohaterstwo Armii Czerwonej, która ostatecznie zawsze wygrywa i pokonuje nazistów.

Inną grupę stanowią filmy historyczne czy raczej – pseudohistoryczne, przedstawiające pewną narrację

dotyczącą przeszłości Rosji. Zwróćmy uwagę na *Rok 1612*, pokazujący złych, bezwzględnych i okrutnych Polaków, którym przeciwstawia się prosty rosyjski lud. Podobnie narracja przebiega w luźnej ekranizacji powieści Nikołaja Gogola pt. *Taras Bulba*, w której Polacy prześladowają Ukraińców i Rosjan. Po 2014 r. i aneksji Krymu pojawił się też nowy wątek, czyli źli Ukraińcy, którzy używają faszystowskich pozdrowień, gwałcą, mordują i palą – zwłaszcza w Donbasie, zaś dzielni Rosjanie chronią ludność cywilną. Warto zauważyć, że Polska i Polacy przedstawiani są często jako najemnicy i rusofobowie.

W.B.: Wspominając o historycznym storytellingu stosowanym przez Rosję, nie sposób nie odnieść się do filmów dokumentalnych, w tym także amatorskich, publikowanych np. w serwisie YouTube. W pierwszej kolejności trzeba powiedzieć, że Rosja „poważnie” podchodzi do problemu, stwierdzając, że historia jest na tyle istotną sprawą, iż nie należy oddawać jej w ręce historyków. Stąd Rosyjskim Towarzystwem Historycznym kieruje szef wywiadu zagranicznego Siergiej Naryszkin, a Rosyjskim Towarzystwem Wojskowo-Historycznym – Władimir Medynski. Widzimy zatem, że są to ludzie związani z otoczeniem Putina i strukturami siłowymi. Trend tworzenia filmów o tematyce historycznej wykorzystywany jest w filmach fabularnych, dokumentalnych i amatorskich. Wystarczy podać przykład blogerki Jekateriny Lorens, która prowadziła popularny na YouTube program „Mama w czapce”. Ostatnio zaś nakręciła trzy odcinki pt. „Polska – hiena Europy”, gdzie Polska jest szkalowana i pokazywana w negatywnym świetle jako państwo agresywne, sprzyjające nazistom oraz niewdzięczne za wyzwolenie spod niemieckiej okupacji. Jeżeli odwołamy się do działań wspieranych przez instytucje państwowe, tzn. Ministerstwo Kultury czy Rosyjskie Towarzystwo Wojskowo-Historyczne, to należy wspomnieć o przygotowanym na wysokim poziomie filmie *Polski ślad*, który traktuje o wojnie ojczyźnianej z 1812 r., a narracja antypolska jest tam umiejętnie podawana odbiorcy. Film rozpoczyna się od cytatu Miłosza, mówiącego o tym, że Polacy i Rosjanie się nienawidzą. Źródłem tej nienawiści narrator upatruje w najazdach Polaków na ziemię Rusi Kijowskiej. Mówiąc o polskiej okupacji Kijowa, umiejętnie zawłaszcza historię Ukrainy, nie wspominając

przy tym o barbarzyńskich podbojach Moskwy. W fabule nie ma mowy o rozbiorach Polski, tylko o tym, że imperium rosyjskie zostało najechane przez wojska Napoleona, a 30-tysięczny korpus Polski dokonuje gwałtów i rabunków. Z filmowej narracji dowiadujemy się też, że podczas insurekcji kościuszkowskiej to Polacy mordowali Rosjan w Warszawie, a rzeź mieszkańców warszawskiej Pragi przez żołnierzy Suworowa była jedynie zemstą. Widzimy umiejętną manipulację, która dla rosyjskiego odbiorcy jest oczywista – Rosjanie nie są źli, nawet jeśli wymordowali kilka tysięcy mieszkańców Warszawy, bo w zasadzie był to odwet. Zastosowano tu typowy chwyt rosyjskiej propagandy, czyli odwrócenie sytuacji.

Analizując film *Cud nad Wisłą – Tuchaczewski vs Piłsudski*, widzimy, że w nim też pojawił się wątek polskiej okupacji. To Polska najechała w latach 1919–1920 ziemie białoruskie i ukraińskie, a Rosja radziecka prowadziła wojnę obronną i wyzwała bratnie narody. Według reżysera to nie Rosja była państwem militarystycznym, a właśnie Polska. Przekaz wzmocniono wypowiedzią Trockiego: „My szczerze chcieliśmy pokoju, lecz Piłsudski wymusił na nas wojnę”. W filmie pominięto obraz Tuchaczewskiego, zaś skoncentrowano się na Piłsudskim, który został przedstawiony jako człowiek pochodzący z rodziny kazirodczej, mający rodzeństwo cierpiące na różne schorzenia psychiczne. Pokazany był także jako charyzmatyczny lider nacjonalistów i szowinistów, którzy nie ograniczyli się do odrodzenia Polski w granicach etnograficznych, tylko historycznych.

Chciałbym poruszyć jeszcze temat jednego filmu pt. *Wyzwolenie pochód RKK w 1939 r.* Jest ciekawy pod względem budowania pewnej narracji historycznej – w kontekście artykułu Putina o II wojnie światowej, w którym oskarżał Polskę o współuczestniczenie w jej rozpętaniu. Według narracji filmu wojna zaczęła się nie we wrześniu 1939 r., a w 1938 r., wraz z początkiem układu monachijskiego. Zatem Polska jako „hiena Europy” po zakończeniu I wojny światowej zamiast zadowolić się swoimi granicami etnograficznymi, sięgała po tereny zachodniej Ukrainy i Białorusi, a nawet odebrała część ziem Niemcom i Litwinom. W dalszej kolejności spiskowała z nazistami przeciwko Związkowi Radzieckiemu, mimo że miała z nim podpisany pakt o nieagresji z 1932 r.

Czy, Panów zdaniem, ludzie w Rosji i krajach, które są pod jej wpływem, wierzą propagandowemu przekazowi?

J.O.: Lenin zauważył kiedyś, że film jest najważniejszą ze sztuk, bo dzięki obrazom można kształtować umysły i emocje nawet ludzi nieumiejących pisać i czytać, a takich 100 lat temu była w Rosji przeważająca większość. To kształtowanie myślenia jest zresztą charakterystyczne nie tylko dla Federacji Rosyjskiej, bo ludzie – zwłaszcza dziś – czerpią wiedzę z tego, co zobaczą, z obrazów. Wszyscy pewnie widzieliśmy film *Braveheart* Mela Gibsona, który ma niewiele wspólnego z historią Szkocji, a jednak ukształtował jej wizerunek na świecie bardzo mocno i w sposób trudny do zmiany. Rosyjskie filmy, zarówno fabularne, jak i dokumentalne, które – jak mówiliśmy – są zwykle bardzo dobrze zrobione, utrwaliły w społeczeństwie rosyjskim pewien obraz Rosji i otaczającego ją świata. Rosjanie są przekonani, że ich kraj nigdy nikogo nie napadł, a tylko wyzwalał i bronił, zaś całe zło pochodzi z zewnątrz, w tym – podkreślmy – w dużej mierze z Polski.

Interesujące jest to, że Rosjanie przestają oglądać w kinie filmy wojenne z ostatnich lat, np. pokazujące wojnę w Donbasie. Być może wynika to z tego, że są już zmęczeni tym tematem. Niemniej jednak warto zwrócić uwagę, że w Rosji kręci się filmy fabularne pokazujące trwającą właśnie wojnę w Ukrainie. Przykładem może być *Świadek* – film, w którym pojawia się podobna narracja, czyli dobrzy Rosjanie *versus* okrutni Ukraińcy i pomagający im zły Zachód, w tym też Polacy.

W.B.: Już na początku lat dwutysięcznych podstawowym źródłem informacji dla Rosjan na temat wydarzeń polityczno-społecznych była telewizja. Obecnie widzimy przesunięcie akcentu m.in. na komunikator Telegram. Młodzież i pozostała część społeczeństwa sięgają do tych nośników informacji, dlatego też m.in. propagandyści, ale i stacje telewizyjne, jak RTR, NTV, Pierwyj kanał, mają swoje profile na Telegramie czy kanały na YouTube. Jeżeli spojrzymy na popularność i subskrypcje, to pojawia się tam Miedwiediew i Wołodin, czyli ludzie Kremla, którzy też uczestniczą w tej narracji. To wszystko sprawia, że lwia część rosyjskiego społeczeństwa znajduje się pod wpływem propagandy – podawanej w tradycyjnych środkach przekazu, częściowo w mediach drukowanych i radiu, ale

Fot. Klaudia Olsender

także we wspomnianym Telegramie. To wszystko możemy określić jako maszynę propagandową, która wywiera istotny wpływ na Rosjan.

J.O.: Społeczeństwa poradzieckie są bierne politycznie, i to, co wydarzyło się w Białorusi w 2020 r. czy w Ukrainie w 2014 r., i to, co dzieje się teraz, stanowi pewien fenomen, bo imperium przez całe stulecia skutecznie tłumilo wszelki sprzeciw czy bunt. Sami Rosjanie byli zaś i nadal są, mówiąc nieelegancko, „trzymanymi za mordę” i wystarczy napisać coś niezbyt entuzjastycznego w mediach społecznościowych na temat władzy i tzw. specjalnej operacji wojskowej (jak oficjalnie określa się w Rosji wojnę z Ukrainą), a autor wpisu może zostać skazany na wiele lat kolonii karnej czy np. straci pracę. Społeczeństwo po prostu się boi i jest bierne na zasadzie „ja się nie wtrącam, żyję, mam swoje ziemniaki i jest okej, niech oni robią, co uważają za stosowne”.

W.B.: Często przykładamy naszą miarę do oceny tego, co dzieje się w Rosji, a tu należy wziąć pod uwagę charakter tego społeczeństwa. Patriotyzm w Rosji polega na tym, że obywatel utożsamia się z państwem i władcą. Oznacza to, że dla przeciętnego Rosjanina brak lojalności wobec władzy wiąże się też z jej brakiem wobec ojczyzny.

Rozmawiały Aneta Adamska i Katarzyna Skatecka

Fascynujący świat legionelli

Rozmowa z dr. Piotrem Koperem z Katedry Genetyki i Mikrobiologii UMCS

Pana projekt pt. „Plazmidom bakterii *Legionella* – znaczenie horyzontalnego transferu genów w ewolucji i wirulencji czynnika etiologicznego legionellozy” uzyskał dofinansowanie w konkursie SONATA. Może na początku wyjaśnijmy, czym jest „horyzontalny transfer genów” i dlaczego ma takie znaczenie?

Transfer genów odpowiada za stabilne przeniesienie informacji genetycznej z jednego organizmu do drugiego. Wyróżniamy jego dwa podstawowe typy: wertykalny (pionowy) i horyzontalny (poziomy). Ten pierwszy występuje przy przekazaniu informacji genetycznej komórkom czy też osobnikom potomnym. Z kolei ten drugi jest zjawiskiem, w ramach którego bakterie mogą wymieniać się ze sobą materiałem genetycznym na drodze kilku procesów, takich jak: koniugacja, transformacja czy transdukcja. Wektorem horyzontalnego transferu genów są najczęściej plazmidy, a więc takie cząsteczki DNA, które występują poza chromosomem, w którym zapisana jest podstawowa informacja genetyczna bakterii. Jeśli poszukamy analogii między nami a bakteriami, to w genomie człowieka występują 23 pary chromosomów, a w przypadku bakterii wygląda to trochę inaczej – większość ma jedną dużą cząsteczkę DNA, tzw. chromosom bakteryjny, ale występują poza nim niezależnie również mniejsze cząsteczki DNA nazywane plazmidami. Są one na tyle wyjątkowe, że mogą być przenoszone pomiędzy komórkami bakteryjnymi należącymi do tego samego gatunku, jak i mogą przekraczać bariery rodzajowe pomiędzy niespokrewnionymi taksonomicznie gatunkami bakterii.

Osobom niezwiązanym z dziedziną mikrobiologii nazwa „plazmidom” może kojarzyć się np. z galaktyką małych plazmidów.

Doprecyzujmy to pojęcie, bo o plazmidomie możemy mówić tak jak o genomie w kontekście całości materiału genetycznego. Plazmidom odnosi się zatem do całości plazmidów występujących np. w danym gatunku czy rodzaju. Mówiąc prościej – mamy całą pulę cząsteczek DNA, które z racji tego, że występuje horyzontalny transfer genów, mogą być przenoszone między bakteriami. Czyli mamy do czynienia ze strukturą dynamiczną. Z medycznego punktu widzenia to dość istotny mechanizm, ponieważ plazmidy bardzo często kodują zarówno geny warunkujące oporność na antybiotyki, jak i w przypadku bakterii patogennych czynniki wirulencji, czyli geny bezpośrednio odpowiedzialne za chorobotwórczość tych bakterii.

Horyzontalny transfer genów może mieć zatem ogromne znaczenie w pozyskiwaniu nowych cech bakterii.

To główny mechanizm bakterii w adaptacji do zmian w środowisku. Wyobraźmy sobie taką sytuację: stosujemy antybiotykoterapię, która doprowadza do zwalczania pewnej populacji bakterii, jednak nie eliminuje wszystkich i zostaje kilka komórek bakteryjnych, najbardziej opornych na stosowany antybiotyk. Z racji tego, że cecha adaptacyjna bakterii jest zakodowana w genie zlokalizowanym w plazmidzie, to w momencie rozprzestrzeniania się tej nowej populacji, bardzo szybko może dojść również do rozprzestrzenienia się

danej oporności. Mówiąc prościej – kiedy w szpitalu pojawią się bakterie odporne na dany antybiotyk, to dość szybko może się okazać, że i inne gatunki bakterii mogą tę oporność również nabyć. Zatem nie musimy czekać, aż dana cecha wykształci się niezależnie w każdym gatunku. Za takie działanie odpowiedzialny jest właśnie horyzontalny transfer genów, którego działanie możemy porównać do pracy gamera, który wpisuje kody do gry, aby umożliwić zmianę mechanizmu prowadzonej rozgrywki.

Istnieją jeszcze jakieś inne mechanizmy, które mogą zmieniać cechy bakterii?

Bez wątplenia, ponieważ bakterie podlegają naturalnemu cyklowi mutacji i adaptacji. Pojawienie się danej ce-

chy zachodzi na drodze ewolucyjnej, jednak szybkość jej rozprzestrzenienia się w populacji zależy już od horyzontalnego transferu genów.

Czy można powiedzieć, że horyzontalny transfer genu gatunków z rodzaju *Legionella* ma wpływ na zwiększenie liczby przypadków legionellozy w Polsce?

Myślę, że istotą mojego projektu jest właśnie próba odpowiedzi na to pytanie. Wiedza o plazmidach legionelli jest bardzo fragmentaryczna, bo większość doniesień naukowych koncentruje się niemal tylko na dwóch jej gatunkach: *Legionella pneumophila* oraz *Legionella longbeachae*. I choć do dzisiaj zidentyfikowano już ponad 60 gatunków bakterii z rodzaju *Legionella*, to 90% wszystkich przypadków infekcji przypisywanych jest

właśnie *L. pneumophila*. Być może wynika to z tego, że plazmidy potrafią pokonywać bariery gatunkowe bakterii. Łatwo zatem wyobrazić sobie sytuację, w której plazmid z innego gatunku *Legionella* przemieszcza się do *L. pneumophila*, która z kolei dobrze namnaża się w makrofagach płucnych człowieka. Taki materiał genetyczny przyjęty z plazmidem od innego gatunku może okazać się kluczowy w patogeniezie i w podniesieniu poziomu zjadliwości *L. pneumophila*. Istotą mojego projektu jest zatem spojrzenie na cały rodzaj *Legionella* z trochę szerszej perspektywy. Uzyskanie informacji dotyczącej plazmidom pomoże oszacować ryzyko pojawienia się nowych wirulentnych cech gatunku *L. pneumophila*, z uwzględnieniem horyzontalnego transferu genów m.in. z innych gatunków tego rodzaju drobnoustrojów.

Czy *L. pneumophila* może również pozyskiwać cechy wielolekooporności na antybiotyki od innych legionelli opornych na antybiotyki?

Wydaje się, że tak, choć problem antybiotykooporności nie jest związany obecnie tak bardzo z bakteriami z rodzaju *Legionella*. Sporym problemem jest natomiast rutynowa masowa diagnostyka. Mój projekt dotyczy na razie tylko badań podstawowych, które oczywiście w przyszłości chcemy rozwinąć. Punktem wyjścia dla nas jest to, że mamy bardzo mało danych sekwencyjnych genomów dotyczących innych gatunków niż *L. pneumophila* i – jeśli pojawią się jakieś nowe cechy „z zewnątrz” genomu badanych legionelli – nie wiemy, skąd mogą pochodzić. Stąd też duży wysiłek koncentrujemy na sekwencjonowaniu i uzyskiwaniu informacji genetycznych innych gatunków *Legionella*, które również posiadają plazmidy. Przeprowadziliśmy już badania wstępne i uzyskaliśmy wyniki, że takie plazmidy występują również w innych gatunkach, przed nami kolejne badania realizowane w tym kierunku.

W jaki sposób można potwierdzić, że faktycznie szczep gatunku *Legionella* uzyskał nową cechę w wyniku horyzontalnego transferu genów?

Tutaj z pomocą przychodzą nam techniki biologii molekularnej, dzięki którym możemy udowodnić, że poszczególne szczepy różnych gatunków *Legionella* są w stanie uzyskać plazmidy na drodze horyzontalnego transferu genów. W części doświadczeń

planowanych w obrębie tego projektu chcemy wykazać, że transfer plazmidów możliwy jest wewnątrz ameb – naturalnego gospodarza dla tej grupy bakterii.

No właśnie, a co wspólnego mają ameby i płuca człowieka?

Ameby są głównym żywicielem legionelli w ich naturalnym środowisku. Kiedy bakterie namnażają się w swoim bezpośrednim sąsiedztwie, we wnętrzu ameb, to do horyzontalnego transferu genów może dochodzić z podwyższoną częstotliwością. Mówi się, że ameby są takim gorącym miejscem rekombinacji legionelli w środowisku. Z kolei infekcja człowieka jest niejako efektem ubocznym, bo człowiek nie jest głównym żywicielem tych bakterii. W organizmie człowieka legionella namnaża się w makrofagach płucnych, ponieważ makrofagi i ameby są dosyć podobne na poziomie molekularnym. Warto zaznaczyć, że nie dochodzi do transmisji choroby z człowieka na człowieka.

Bakterie z rodzaju *L. pneumophila* to bardzo wymagające drobnoustroje. Aby mogły swobodnie się rozwijać, muszą mieć zapewnione określone warunki, m.in. wysoką temperaturę, odpowiednią wilgotność i podłoże bogate w żelazo i mangan.

Rzeczywiście, praca z legionellami nie należy do najprostszych. Zakres ich tolerancji pH jest bardzo wąski, przez co zapewnienie im optymalnego podłoża zwiększa wymagania i koszty hodowli. Dobrym sposobem uzyskania czystych kultur bakterii *Legionella* jest namnażanie ich wewnątrz laboratoryjnych ameb. Niemniej jednak to także wymaga dużej dokładności w przygotowaniu odpowiedniego podłoża i przede wszystkim uwagi, aby nie dopuścić do jakiegokolwiek zakażenia hodowli.

Media alarmują, że *L. pneumophila* możemy niepostrzeżenie wyhodować w prysznicu w łazience, klimatyzacji czy fontannie. Nasze środowisko chyba coraz bardziej sprzyja legionellom.

To prawda, zmienia się klimat, robi się cieplej. Stojąca woda i podwyższona temperatura to warunki sprzyjające rozwojowi tych bakterii. W związku z tym obawiam się, że takich sytuacji jak ta w Rzeszowie może być więcej. *Legionella* w naszej łazience czy klimatyzacji najczęściej rozwija się w biofilmie, szczególnie w miej-

scach, gdzie osadzają się zanieczyszczenia organiczne i mineralne, a ten z kolei stanowi doskonałe środowisko do wzrostu i przetrwania bakterii.

Można powiedzieć, że Pana projekt i zainteresowanie legionellami wpisuje się w bogatą historię badań Katedry Genetyki i Mikrobiologii UMCS, w których brał udział śp. prof. dr hab. Wincenty Drożański.

Powiem kolokwialnie – z legionellą miałem „z górki”. Początkowo jednak nie było to takie oczywiste, bo do doktoratu zajmowałem się trochę inną tematyką. Ogniwem łączącym te prace są plazmidy. Moja rozprawa doktorska dotyczyła biologii plazmidów i systemów ich replikacji. Ten projekt jest próbą scalenia dwóch pomysłów. Wcześniej nie pracowałem z bakteriami *Legionella*, ale gdy pojawił się pomysł, żeby połączyć tematykę dotyczącą plazmidów z badaniami nad tym rodzajem bakterii, pomyślałem, że to doskonały temat, zwłaszcza że mamy już pewne *know-how*, cały warsztat, opracowaną metodykę. W międzyczasie udało się nam pozyskać kilka szczepów środowiskowych we współpracy z lubelskim sanepidem, gdzie zidentyfikowaliśmy obecność plazmidów. To był taki moment przełomowy, który zdecydował, żeby pójść w tym kierunku.

Prowadzony przez Pana projekt ma charakter multidyscyplinarny.

Rzeczywiście, projekt łączy ze sobą mikrobiologię, genetykę, biologię molekularną, ale też bioinformatykę i analizę danych. Mamy w zespole zarówno specjalistów od pracy laboratoryjnej, jak i bioinformatyków, a wykorzystanie wysokoprzepustowych technik sekwencjonowania w połączeniu z analizą sekwencji DNA z uwzględnieniem algorytmów sztucznej inteligencji pozwala nam stosunkowo szybko uzyskać dużo informacji genetycznej i stawiać śmiało hipotezy badawcze.

Na potrzeby projektu został utworzony zespół badawczy, któremu Pan przewodniczy. Kto wchodzi w jego skład? Czy współpraca związana z projektem wychodzi poza naszą Alma Mater?

W Katedrze Genetyki i Mikrobiologii UMCS współpracuję z dr. hab. Andrzejem Mazurem, prof. Uczelni, specjalistą od plazmidów i z dr hab. Martą Palusińską-Szys, prof. Uczelni, która jest specjalistką od bakterii z rodzaju *Legionella*. W realizację tego projektu zaangaż-

Fot. Barbos Pöll

zowany jest także dr Kamil Żebracki, który będzie odpowiedzialny za część eksperymentów, i doktorant Jakub Wysokiński, który świetnie radzi sobie z hodowlą tych bakterii. Chcemy zatrudnić jeszcze osobę na stanowisku postdoka, która pomoże w analizach bioinformatycznych. Jeśli chodzi o współpracę zewnętrzną, to jesteśmy na etapie finalizowania umów z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Lublinie, wstępnego porozumienia z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Radomiu i lubelskim Miejskim Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji. Przy tym projekcie współpracuję również z firmą Bluecare, która zajmuje się zwalczaniem legionelli w budynkach użyteczności publicznej.

Pana projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości niemal 1,4 mln zł. To ogromny sukces.

Przygotowanie wniosku grantowego trwało około trzech miesięcy, natomiast pomysły z nim związane zbierały się w mojej głowie od kilku lat. Podczas porządkowania wiedzy, dogłębnego przestudiowania literatury naukowej miałem ogromne wsparcie ze strony moich przełożonych: kierownika katedry – prof. dr. hab. Adama Chomy, dr. hab. Andrzeja Mazura, prof. Uczelni i dr hab. Marty Palusińskiej-Szys, prof. Uczelni. Na naszym Wydziale realizowane są granty dla młodych pracowników, które poniekąd przyczyniły się do tego sukcesu – w ich ramach przeprowadziliśmy badania, które stały się podstawą do tego projektu, były one również dodatkową motywacją do złożenia większej aplikacji.

Rozmawiała Klaudia Olender

Zmiany klimatu i ich wpływ na środowisko

Okiem eksperta

Czekają nas duże zmiany warunków środowiskowych oraz składu fauny i flory. Ukazują to m.in. prace prowadzone w Instytucie Nauk Biologicznych UMCS. Ocieplenie klimatu warunkuje pojawianie się nowych gatunków zwierząt i roślin, a także zmianę ich warunków życia. Tego typu oddziaływania możemy zaobserwować m.in. na podstawie rozmieszczenia się owadów, które zmieniły swoje zasięgi w kierunku północnym – jak ważki, prostoskrzydłe, motyle. Niektóre gatunki ważek, jak np. lecicha białożnaczna (*Orthetrum albistylum*) czy żagnica południowa (*Aeshna affinis*) jeszcze stosunkowo niedawno rozwijały się najdalej na północ – na Węgrzech, w Czechach i Słowacji. W Polsce pojawiały się sporadycznie. Dziś te ważki występują niemal w całym kraju – przeżywają zimy nawet na Suwalszczyźnie, Mazurach, Kaszubach czy Pomorzu, a fala migrujących osobników z bardzo okresowym zimowaniem w cieplejsze lata objęła już w tej chwili Litwę, Łotwę, Estonię, a nawet południową Finlandię.

Na pograniczu klimatologii, rolnictwa i ekologii funkcjonuje teoria równowagi wody i temperatury. Każde życie, aby mogło się rozwijać, potrzebuje odpowiedniej temperatury. Jednak im wyższa temperatura, tym większe parowanie wody, więc w regionach bardzo ciepłych jest jej często niewiele – za mało, aby zaspokoić potrzeby organizmów żywych. W Polsce żyjemy w obszarze klimatu umiarkowanego, mamy zatem wystarczająco dużo ciepła i wody. Rozmieszczenie się ważek na świecie jest świetnym wskaźnikiem procesów zmian klimatu. Według przeprowadzonych analiz to właśnie w naszej strefie klimatycznej występuje najwięcej gatunków ważek w przeliczeniu na kwadrat 50×50 km. Ujmując to w pewnym uogólnieniu, można stwierdzić, że im dalej na północ, tym więcej jest wód powierzchniowych, ale jest też chłodniej.

Z kolei im dalej na południe jest cieplej, ale jest też mniej wody.

Wpływ ocieplania się wód na rozwój nowych gatunków organizmów

Tak zwaną globalną zmianę klimatu łączymy przede wszystkim z coraz wyższą temperaturą. Od czasu kiedy wprowadzono systematyczne pomiary temperatury szacuje się, że w skali całego globu temperatura wzrosła prawie o dwa stopnie (na Lubelszczyźnie ten wzrost wynosi mniej więcej $1,7-1,8^{\circ}\text{C}$). Wbrew pozorom to bardzo dużo. Oczywiście różnicuje się to w zależności od pór roku – obserwujemy bardzo ciepłe lata i zimy. Wzrost temperatur powietrza w zimie wpływa na rozwój populacji wielu gatunków roślin ciepłolubnych i zwierząt, także tych, które nie mogą przeżyć zamarznięcia. Jest to dobrze zbadane na przykładzie owadów wodnych. Dawniej zamarzanie do dna zbiorników wody bieżącej, np. drobnych strumieni, skutkowało wyginięciem żyjących w nim larw ważek. Dziś obserwujemy coraz więcej stanowisk, w których woda nie zamarza, przez co larwy mogą przeżyć przy dnie. Wynika to z faktu, że wraz z temperaturą woda zmienia gęstość, a najgęstsza jest przy około 4°C . Nazywamy to zjawisko „anomalią gęstościową wody”. Woda najgęstsza zalega przy dnie i ta płynna warstwa zamarza jako ostatnia. Ma to ogromne znaczenie dla przetrwania organizmów wodnych.

Zmiany związane z częstotliwością opadów

Ocieplenie klimatu łączy się także z częstotliwością opadów. W miesiącach letnich obserwujemy opady bardziej gwałtowne, w zimowych zaś bardziej skąpe, co nie oznacza, że w skali roku jest ich mniej. Szczegółowe analizy przeprowadzane w ostatnich latach wskazują na utrzymującą się ich ilość. Dawniej jednak roz-

kładały się one w sposób bardziej równomierny. Wraz z ociepleniem klimatu zmienia się w naszych wodach tzw. reżim hydrologiczny. Jeśli zimą jest mniej śniegu, to na wiosnę jest też mniej wody, a to z kolei sprawia, że coraz szybciej zaczynają zanikać drobne zbiorniki wodne czy torfowiska, które korzystają z wody roztopowej. Dziś mamy wyższą temperaturę powietrza i silniejszą insolację, czyli nasłonecznienie, co powoduje szybsze wchłanianie i wysychanie wielu siedlisk, które dotychczas były podmokłe.

Mechanizm sprzężenia zwrotnego i uwalnianie biogenów

Ocieplenie klimatu uruchamia wiele procesów działających na zasadzie sprzężenia zwrotnego. Tak jest np. z uwalnianiem związków biogenych i węgla magazynowanego w torfowiskach. Wysoka zawartość CO_2 w atmosferze powoduje efekt cieplarniany. To podwyższenie temperatury nasila parowanie wody z torfowisk, które nagromadziły ogromne ilości węgla (ich podłoże to niemal czysta materia organiczna, której rozkład jest jednak zastopowany). Wyschnięty torf zaczyna rozkładać się w warunkach dostępu powietrza, wskutek czego do atmosfery uwalniane są duże ilości CO_2 , które mogą nasilać efekt cieplarniany.

Co ważne, przesuszone torfowiska uwalniają również duże ilości związków biogenych. W warunkach odpowiedniego uwodnienia są one zatrzymywane w torfie na zasadzie procesów fizycznych. Powstają też podczas rozkładu torfu. Użyźnienie wód przyspiesza rozwój glonów, któremu bardzo sprzyja ocieplenie klimatu. Przyjmuje się, że mniej więcej co 10°C procesy biologiczne, oparte na mechanizmach enzymatycznych, przyspieszają dwukrotnie – aż do wartości temperatur denaturacji białek kluczowych dla tych procesów ($40\text{--}50^\circ\text{C}$). Głony zatem dzięki zwyżce biogenów mogą szybciej rozwijać się w wodzie, bo podwyższona temperatura i insolacja przyspieszają procesy biologiczne. To podobny mechanizm, jaki możemy uzyskać przy hodowli bakterii na szalce (płytkce) Petriego – drobnoustroje rozwijają się do momentu, w którym mają pokarm. Przy masowym rozwoju związki biogenne ulegają wyczerpaniu, w środowisku pojawiają się toksyczne metabolity wtórne, w efekcie czego glony obumierają i opadają na dno, gdzie następuje ich rozkład. Tempo powstawania osadów dennych rośnie, więc zbiornik staje się

Zdjęcie ilustracyjne/Freepik

płytszy. A w płytszym zbiorniku woda szybciej się nagrzewa i osiąga wyższe temperatury.

Odwodnienia i susze hydrologiczne

Klimat jest zjawiskiem wielkoskalowym i postępującym, zaś pogoda to chwilowy stan atmosfery w danym miejscu. Niezależnie od fluktuacji, klimat się ociepla od około 40 lat. Tegoroczny czerwiec był najcieplejszy w historii pomiarów: średnia temperatura powietrza osiągnęła $17,02^\circ\text{C}$ w skali globu, wliczając w to Antarktydę i Arktykę. Jeśli dziś nie zaczniemy przeciwdziałać temu zjawisku, to raczej nie unikniemy katastrofy globalnej. Co zatem możemy zrobić? Należy oczywiście zredukować emisję gazów cieplarnianych, co jest zadaniem dla polityki w skali światowej. W naszej mniejszej skali możemy ograniczać skutki. Przede wszystkim powinniśmy przeciwdziałać suszom. Warto zatrzymać wodę, bo to ona stwarza odpowiedni mikroklimat, nawadnia tereny, na których magazynowany jest CO_2 , dzięki czemu nie nasilamy ocieplenia klimatu. Drastyczne

odwodnienia powodują m.in. przesuszenie torfowisk. Meliorowanie rzek, wycinanie drzew nad wodą, faszynowanie brzegów czy betonowanie, to działania, które niekorzystnie wpływają na środowisko i pogłębiają skutki ocieplenia. Dawniej panowała moda na budowanie dużych zbiorników retencyjnych, a dziś już wiemy, że nie są one korzystne dla środowiska. Woda w nich zatrzymana intensywnie paruje, więc dużo jej tracimy. Zbiorniki retencyjne to również swego rodzaju bioreaktory, w których rozwijają się glony, które pogarszają jakość wody w nich samych i w rzecze poniżej. Dno rzeki poniżej takiego zbiornika ulega obniżeniu, co przesusza pobliskie tereny. Zatem dużym kosztem sami stwarzamy sobie nowe problemy, potęgowane niekiedy nieprzemysłanymi inwestycjami. Przykładowo: powódź stulecia w dolinie Odry w 1997 r. w dużej mierze była spowodowana wycięciem lasów na stokach górskich w jej dorzeczu, przez co woda szybko spłynęła do biegu środkowego rzeki. A katastrofalne skutki powodzi we Wrocławiu były związane m.in. z budową osiedli mieszkaniowych na terenie polderów, na które Odra miała wylewać w czasie powodzi.

Prowadzi się zbyt wiele działań przyspieszających odpływ wody. Tymczasem najkorzystniejsza jest retencja zlewniowa. Lasy i łąki w strefie górnego biegu rzeki retencjonują wodę, powoli przepuszczają ją do koryta rzeki i przy okazji filtrują. Gdy ta sama rzeka w swym biegu środkowym i dolnym naturalnie meandruje, to częściowo rozlewa się, wsiąka w dolinę i tworzą się lasy łąkowe, które zatrzymują rozlaną wodę. Rzeka uregulowana to po prostu kanał, woda szybko spływa nim do morza. Jest też zubożona siedliskowo, co zmniejsza jej zdolność do samooczyszczania się. Przy tym takiej rzecze nawet najwyższy wał przeciwpowodziowy czy największe zbiorniki retencyjne mogą nie wystarczyć – raz na kilkadziesiąt lat katastrofalna powódź jest niemal pewna.

Obecnie w wielu obszarach Polski występują susze hydrologiczne, a rolnikom brakuje wody, by nawadniać uprawy. Z jednej strony forsuje się melioracje, a więc woda znika z krajobrazu rolniczego i powoduje susze hydrologiczną. Z drugiej, aby nawodnić uprawy, rolnicy czerpią wodę z rzek, a więc je osłabiają, albo drenują wody podziemne i niszczą warstwy wodonośne. W ten sposób nasilają się zjawiska niekorzystne dla nas i dla przyrody.

Czy owady mogą stać się alternatywą dla mięsa z kręgowców?

Około 77% powierzchni ziemi wykorzystywanej rolniczo przeznaczonych jest na hodowlę zwierząt. Produkcja mięsa wołowego pociąga za sobą ogromne ilości CO₂. Jeśli nie zmienimy naszego stylu życia, to być może niedługo mięso z kręgowców stanie się dla nas luksusem, a białko zwierzęce będzie pochodziło głównie z hodowli bezkręgowców. Jedzenie owadów i innych bezkręgowców od dawna praktykowane jest niemal w całej południowo-wschodniej Azji, w Polsce tego typu pokarm nie jest jeszcze zbyt popularny. Pozyskiwanie owadów jako żywności nie dotyczy tylko kwestii mięsa, ale również tłuszczu, bo prawie cały odwłok owada to ciało tłuszczowe, a więc ogromne ilości energii, z której można produkować np. paliwa. Ponadto niektóre gatunki owadów bioakumulują metale ciężkie – możemy zatem karmić je odpadami, a później nawet odzyskiwać te metale ciężkie z ich tkanek, przy okazji pozyskując białko przetworzone na paszę lub surowiec energetyczny.

Procesy degradacji ekosystemów ziemskich znacząco przyspieszają, dlatego jeśli chcemy jako ludzkość pożyć jeszcze na Ziemi we względnym komforcie dłużej niż 200 lat (bo mniej więcej taka jest perspektywa), powinniśmy przemodelować nasze funkcjonowanie. Gospodarka rzekami, niszczenie torfowisk, zabudowywanie różnych obszarów, niechęć do tworzenia parków narodowych i rezerwatów przyrody, obecna rabunkowa gospodarka leśna czy zabudowywanie pobrzeży wód – to zachowania, które w mniejszym lub większym stopniu nasilają degradację naszego środowiska.

Aby spowolnić te procesy można np. wprowadzić zakazy, wzmacniane bodźcami ekonomicznymi, zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi. Bardzo dobrym pomysłem są dopłaty rolno-środowiskowe – Unia Europejska dopłacałaby za odpowiednią gospodarkę na łąkach, utrzymywanie terenów podmokłych czy łapanie deszczówki. Jednak problemem zdaje się syndrom NIMBY (*Not In My Back Yard* – „nie na moim podwórku”, inaczej mówiąc: „oszczędzajcie przyrodę, ale nie moim kosztem”). Musimy zatem nabrać pokory i uświadomić sobie, że każde, nawet pojedyncze działanie człowieka w kierunku ochrony przyrody przyczynia się do globalnych zmian.

Paweł Buczyński

Archiwum prywatne

Kongres „Rethinking Ukraine and Europe: New Challenges for Historians”

W dn. 15–17 września w Wilnie odbył się międzynarodowy kongres „Rethinking Ukraine and Europe: New Challenges for Historians”. Wzięło w nim udział ponad 100 badaczy z Ukrainy, Litwy, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Izraela, Czech, Szwecji, Francji oraz niezależni badacze z Białorusi.

Kongres stanowił pokłosie i kontynuację międzynarodowej konferencji naukowej „Historians Facing New Challenges in the Context of the Russian War Against Ukraine (Rethinking East European Studies)”, która odbyła się w dn. 13–14 października 2022 r. w Instytucie Historii UMCS. Cele i zadania obu naukowych przedsięwzięć były w zasadzie tożsame – chodziło o poczynienie poważnej, wielowymiarowej refleksji nad współczesnym sposobem pojmowania historii w „naszej” części Europy w kontekście agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Ta brutalna wojna zmusiła badaczy przeszłości (zresztą nie tylko historyków) do rewizji lub reinterpretacji wielu opinii, sądów i postaw na temat roli Rosji zarówno w przeszłości, jak i we współczesnej Europie Środkowej.

Konferencja wileńska była zatem kolejną sposobnością do rozważań nad wspomnianymi kwestiami, a Instytut Historii UMCS jako zagraniczny współorganizator odegrał rolę istotnego podmiotu w środowisku historyków zajmujących się dziejami centralnej Europy.

Nie dziwi zatem, że wśród prelegentów znaleźli się jego pracownicy, a dokładnie profesorowie: Roman Wysocki (przewodniczył jednemu z ważnych paneli), Grzegorz Jawor, Dariusz Słapek, Dariusz Tarasiuk i Mariusz Korzeniowski. Nawiązano kontakty m.in. z prof. Alvydasem Nikžentaitisem z Lietuvos Istorijos Institutas.

Wydarzenie było też pierwszą okazją do opowiedzenia o lubelskim Centrum Badań nad Historią Regionalną i Lokalną UMCS jako o narzędziu do badań transgranicznych. Jego współtwórcy, profesorowie: Grzegorz Jawor i Dariusz Słapek, przedstawili prezentację pt. „Center for Research on Regional and Local History of the Maria Curie-Skłodowska University – cross-border repository of knowledge and historical memory”. W tej perspektywie centrum wzbudziło spore zainteresowanie i uznano je za proste i sprawdzone narzędzie do prowadzenia badań nad dziejami obszarów pogranicza.

Jeszcze w trakcie sympozjum prelegenci zostali zaproszeni przez prof. dr Polinę Verbytską, kierowniczkę Katedry Historii, Muzeologii i Dziedzictwa Kulturowego Narodowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” do udziału w konferencji „Cultural heritage of the Ukrainian-Polish borderland for sustainable development of local communities”. Oby to spotkanie było początkiem dalszej ożywionej współpracy.

Dariusz Słapek

I Międzynarodowa Szkoła Komunikowania „Jak dokumentować historie o wojnie?”

W dn. 12–14 września w Lublinie i Kijowie za pomocą telemostu odbyła się I Międzynarodowa Szkoła Komunikowania pn. „Jak dokumentować historie o wojnie?”. Realizację tej inicjatywy umożliwiło porozumienie o współpracy pomiędzy Fundacją Rinata Achmetowa, Kijowskim Uniwersytetem Narodowym im. Tarasa Szewczenki oraz Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej, które zostało zawarte w zeszłym roku m.in. dzięki wspólnym wysiłkom Instytutu Nauk o Polityce i Administracji UMCS oraz Centrum Europy Wschodniej UMCS. Fundacja Rinata Achmetowa od 2014 r. prowadzi projekt „Głosy ludzi pokoju”, mający na celu dokumentowanie relacji osób dotkniętych skutkami wojny w Ukrainie. Aby efektywniej działać w obszarze usystematyzowania, opracowania metodologii i koncepcji działań, fundacja nawiązała współpracę ze wspomnianymi uniwersytetami.

I Międzynarodowa Szkoła Komunikowania miała charakter edukacyjny i praktyczny. Skupiła się na tematach związanych z historią mówioną, dokumentowaniem świadectw wojennych, kształtowaniem pamięci historycznej oraz wpływem rosyjskiej propagandy i dezinformacji na przestrzeń informacyjną Polski i Ukrainy. Wykłady prowadzili eksperci z różnych krajów, m.in. historycy, socjologowie, dziennikarze, psychologowie, specjaliści w dziedzinie dokumentowania doświadczeń wojennych i utrwalania pamięci narodowej.

W uroczystym otwarciu wydarzenia wzięli udział: rektorzy prof. dr hab. Radosław Dobrowolski (UMCS) i prof. Wołodimir Buhrow (KNU im. T. Szewczenki), dyrektorka Fundacji Rinata Achmetowa Natalia Jemczenko, dyrektor Instytutu Stosunków Międzynarodowych prof. dr hab. Marek Pietraś oraz dyrektor Centrum Europy Wschodniej prof. dr hab. Walenty Baluk. Jak zauważyła Natalia Jemczenko w swoim wystąpieniu pt. *Jak gromadzić historie o wojnie: Doświadczenie Muzeum „Głosy ludzi pokoju” Fundacji Rinata Achmetowa*, prawda historyczna kształtuje się obecnie na żywo dzięki relacjom dziesiątek tysięcy ludzi, co jest niezwykle ważne i cenne i co potrzebuje utrwalenia.

Następnie Taras Pszeniczny z Wydziału Historii KNU im. T. Szewczenki wygłosił wykład pt. *Współczesne metodologie utrwalania historii mówionej, archiwizacji zebranego materiału, tworzenia ekspozycji muzealnych*, a dr Agata Tatarenko (Instytut Europy Środkowej w Lublinie) prelekcję pt. *Pamięć o wojnie w kontekście historii mówionej i pamięci narodowej państw Europy Środkowo-Wschodniej*, w której omówiła specyfikę historii mówionej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej oraz przedstawiła wybrane projekty i miejsce historii mówionej w budowaniu wiedzy o przeszłości i pamięci zbiorowej.

Maryna Synhajiwska, zastępczyni dyrektora Ukraińskiej Narodowej Agencji Informacyjnej „Ukrinform” zaprezentowała projekt dotyczący historii mówionej

i rejestracji wydarzeń wojny rosyjsko-ukraińskiej – zbiór „Rok wielkiej wojny w oczach Ukrinform”. Można się z nim zapoznać na stronie Ukrinform. W zbiorze znajdują się reportaże, wywiady, artykuły i fotografie etatowych i niezależnych korespondentów agencji, które opowiadają o wydarzeniach i ludziach na froncie, na terenach czasowo zajętych przez wroga, świadectwa tych, którzy przeżyli okupację oraz cudem z niej uciekli.

Znany brytyjski dziennikarz, pisarz i ekspert ds. mediów i propagandy współczesnej Rosji Peter Pomerantsev (Instytut Spraw Globalnych Londyńskiej Szkoły Ekonomii) wygłosił wykład pt. *Media w czasie wojny: utrwalanie, manipulacja, stymulacja*. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na to, jak ważne jest, aby Ukraina nie powtarzała błędów innych krajów i od razu profesjonalnie zbierała dowody zbrodni wojennych póki wojna jeszcze trwa, aby sprawiedliwość nadeszła szybciej. Ponadto zastanawiał się nad tym, w jaki sposób przekazywana jest prawda ogółowi społeczeństwa, jak przebić się do osób, które nie chcą słyszeć prawdy. Peter Pomerantsev wyraził przekonanie, że samo zebranie dowodów nie wystarczy, jeśli nic się nie zmieni na poziomie legislacyjnym i nie będzie wystarczającego społecznego i politycznego zapotrzebowania na sprawiedliwość.

Kolejnego dnia wydarzenia Ałła Petrenko-Łysak i Olha Bezrukowa z Wydziału Socjologii KUN im. T. Szewczenki przedstawiły referat *Wybór informatorów do wywiadów w projektach społecznych i badaniach*, w którym przeanalizowały, jakie kryteria mają znaczenie w doborze informatorów i jak wpływają one na wyniki badań. Prof. dr. hab. Walenty Baluk i dr Jakub Olchowski z UMCS zaprezentowali natomiast polskie doświadczenia w obszarze rosyjskiej narracji wojennej na przykładzie historycznego storytellingu.

Wioletta Wejman z Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN” wystąpiła z wykładem pt. *Program Historia Mówiona w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” w Lublinie jako przykład ocalania pamięci o ofiarach Zagłady*, w którym opisała doświadczenia ośrodka i własne w dokumentowaniu losów ofiar Holokaustu. Prof. Serhij Płochij z Katedry Historii Ukrainy na Uniwersytecie Harvardzkim podzielił się refleksjami historyka o tym, jak pisać i w jaki sposób przedstawiać społeczeństwu wojnę rosyjsko-ukraińską. W swoim wystąpieniu uzasad-

Fot. Barłacz Profil

nił, dlaczego porzucił obiektywizm światopoglądowy i zajął wyraźne stanowisko, w którym mówi o zbrodniczym charakterze tej wojny.

Ostatniego dnia konferencji Ołeksandr Biłous z Wydziału Psychologii KNU im. T. Szewczenki skupił się na psychologicznych aspektach gromadzenia i rozumienia historii życiowych. Jako praktykujący psycholog zwrócił uwagę na to, jak ważna jest troska o zdrowie psychiczne zarówno informatorów, jak i osób dokumentujących świadectwa ofiar. Dr hab. Agnieszka Demczuk z UMCS wygłosiła wykład pt. *Jak skutecznie przeciwdziałać propagandzie i dezinformacji*, w którym omówiła rodzaje zaburzeń ekosystemu informacyjnego, sposoby ich działania oraz metody przeciwdziałania. Czesława Borowik z Polskiego Radia Lublin zaprezentowała wystąpienie pt. *Wojna i pamięć. Historia mówiona w reportażu radiowym*. Opowiedziała, jak wygląda praca dziennikarza i reportażysty radiowego w zakresie dokumentowania historii mówionej oraz opisała pracę nad kilkoma własnymi, wysoko ocenionymi przez środowisko branżowe reportażami.

Organizatorzy i uczestnicy I Międzynarodowej Szkoły Komunikowania zgodnie przyznali, że ta inicjatywa była niezwykle ważna i wyrazili przekonanie o potrzebie kontynuowania jej w przyszłości.

Nadia Gergało-Dąbek

Wartości w językowym obrazie świata Polaków i Litwinów

W dn. 7–9 września na Uniwersytecie Wileńskim odbyła się V Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Wartości w językowym obrazie świata Polaków i Litwinów”. Ten cykl spotkań naukowych został zainicjowany w 2019 r. przez prof. dr Krystynę Rutkowską (Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego) i prof. dr hab. Stanisławę Niebrzegowską-Bartmińską (UMCS). Wileńsko-lubelskie konferencje są okazją do prezentacji analiz z obszaru języka i kultury. Szczególnie istotne miejsce zajmuje opis rozumienia wartości w kulturach polskiej i litewskiej oraz szerzej – kulturach pogranicza bałtycko-słowiańskiego. Podstawą metodologiczną prezentowanych badań jest koncepcja językowego obrazu świata (JOS) wypracowana w środowisku lubelskich etnolingwistów.

Tegoroczne spotkanie odbyło się pod nazwą „Kulturowe aspekty tekstologii. Tekst – tekstem – kontekst”. W Komitecie Naukowym zasiedli: prof. dr hab. Anna Tyrpa (IJP PAN, Kraków), prof. dr hab. Józef Kąś (UJ), prof. dr hab. Halina Karaś (UW), prof. dr hab. Anna Pajdzińska (UMCS), prof. dr hab. Halina Pelc (UMCS), prof. dr hab. Maciej Rak (UJ), prof. dr Daiva Aliūkaitė (VU), doc. dr Viktorija Ušinskienė (VU), doc. dr Kinga Geben (VU) i dr Loreta Vaičiulytė-Semėnienė (LKI).

Komitet Organizacyjny tworzyli: prof. dr Krystyna Rutkowska (przewodnicząca, VU), prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (wiceprzewodnicząca, UMCS), dr Vilija Ragaišienė (wiceprzewodnicząca, LKI, Wilno), dr hab. Marta Nowosad-Bakalarczyk (UMCS), dr Jūratė Pajėdienė (LKI, Wilno), dr Sebastian Wasiuta (UMCS), doc. dr Irena Fedorovič (VU), doc. dr Miroslav Davlevič (VU), dr Irena Snukiškienė (VU), mgr Violeta Švaikovskaja (LLTI, Wilno), Szymon Grabiński (UJ) i Silvestras Buiko (VU).

Konferencja rozpoczęła się od posiedzenia plenarnego. Wystąpienia w tej części wydarzenia były poświęcone ogólnym problemom badań nad szeroko rozumianym tekstem. Prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska wygłosiła referat dotyczący współczesnych koncepcji tekstologii, prof. dr hab. Anna Pajdzińska – analizy tekstów poetyckich, prof. dr hab. Aleksandra Niewiara (UŚ, Katowice) – tekstów jako jednostek kultury i pamięci zbiorowej, prof. dr hab. Tatiana Yastremska (NAN, Kijów) – konceptów w dialektalnym obrazie świata Ukraińców, dr hab. Marta Wójcicka, prof. UMCS – aktualizowania się tożsamości zbiorowej w tekstach kultury, dr hab. Marta Nowosad-Bakalarczyk – kontekstualnego rozróżnienia między *plurale tantum* a rzeczownikami dwuliczbowowymi, dr hab. Maria Trawińska, prof. IS PAN – analizy tekstowej średniowiecznych ksiąg ziemskich, dr Jūratė Pajėdienė (LKI) – badań komparatystycznych nad tekstami nowożytnych kazań i ich tłumaczeń, a prof. dr Krystyna Rutkowska – rozumienia terminu „paratekst”.

Dwudniowe obrady odbywały się częściowo na posiedzeniach plenarnych, a częściowo w trzech równoległych sekcjach tematycznych w Centrum Polonistycznym Uniwersytetu Wileńskiego. Poszczególne bloki wystąpień pozwalały na wymianę doświadczeń badawczych naukowcom z różnych krajów. Obrady były transmitowane na platformie Zoom, a referaty tłumaczone symultanicznie.

W sekcjach referaty wygłosili również badacze z UMCS. Prof. dr hab. Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska – na przykładzie polskiego konceptu OJCZYŻNA zreferowała rolę wewnętrznej formy (w tym etymologii) w rekonstrukcji JOS. Prof. dr hab. Alena Rudenka omówiła wyniki badań na temat tekstowego obra-

Fot. Maria Harberberger

zu OJCZYŹNY w języku białoruskim. Dr Damian Gocół przedstawił strategię mediatyzacji pamięci o Kresach w reportażach Studia Historii Mówionej Polskiego Radia Lublin. Dr Sara Akram mówiła o spolszczeniu jako tekście literackim na przykładzie *Serca ciemności* Jacka Dukaja.

Obrady były połączone ze zorganizowanymi przez stronę litewską imprezami towarzyszącymi, takimi jak wycieczki po wileńskim starym mieście, Muzeum Adama Mickiewicza w Wilnie, Muzeum Kultury Ludowej w Rumszyszkach i klasztorze w Pożajściu. Spotkanie było więc nie tylko okazją do prezentacji wyników ba-

dań, ale również do integracji badaczy z różnych środowisk naukowych.

Za organizację tegorocznej konferencji odpowiadali: Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego oraz Katedra Tekstologii i Gramatyki Języka Polskiego UMCS. Sponsorami wydarzenia byli: Lietuvos mokslo taryba, Wydział Filologiczny i Fundusz Naukowy Uniwersytetu Wileńskiego, Ambasada RP w Wilnie oraz Instytut Polski w Wilnie.

Teksty wystąpień zostaną wydane w tomie pokonferencyjnym.

Damian Gocół

Seminarium „Ekologiczne innowacje dla sektora publicznego”

11 września w Centrum ECOTECH-COMPLEX miało miejsce seminarium naukowe „Ekologiczne innowacje dla sektora publicznego”. Głównym celem wydarzenia było stworzenie platformy do nawiązania kontaktów i wymiany doświadczeń między środowiskiem naukowym a otoczeniem społeczno-gospodarczym, odpowiedzialnym za problemy środowiskowe, a także firmami stosującymi innowacje ekologiczne w praktyce.

W seminarium wzięły udział osoby ze świata nauki i ekobiznesu. Grupę badaczy reprezentowali: dr hab. Małgorzata Wójcik, prof. UMCS oraz prof. dr Jaco Vangronsveld z Katedry Fizjologii Roślin i Biofizyki UMCS. Prof. Vangronsveld jest również liderem grupy badawczej Environmental Biology na Uniwersytecie w Hasselt w Belgii. W grupie zaproszonych przedsiębiorców, którzy opowiedzieli o swoich doświadczeniach, znaleźli się: Randy Mott, prezes Phytoremedia Sp. z o.o., firmy zajmującej się przyjazną dla środowiska rekultywacją skażonych gruntów oraz Marcel Nowosielski, współzałożyciel C2C Sp. z o.o., lubelskiego producenta ekotoreb z recyklingu i opakowań biodegradowalnych oraz kompostowalnych. O korzystnych dla środowiska rozwiązaniach dla sektora publicznego opowiedzieli także: Tomasz Małocha, dyrektor ds. klientów kluczowych w Cleanbacter

Fot. Barbara Proff

Sp. z o.o., przedsiębiorstwie produkującym biotechnologiczne środki czystości i utylizacji z zawartością efektywnych mikroorganizmów oraz Piotr Pietras, partner zarządzający Green Lanes Sp. z o.o., która tworzy proekologiczne rozwiązania na bazie konopi włóknistych.

Seminarium zostało zorganizowane przez dziekan Wydziału Biologii i Biotechnologii dr hab. Joannę Czarnecką, prof. UMCS i prodziekan dr hab. Małgorzatę Wójcik, prof. UMCS. Zostało objęte honorowym patronatem prezydenta miasta Lublin dr. Krzysztofa Żuka oraz rektora UMCS prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego.

Agata Dzyr

Konferencja bibliotekarzy na Wydziale Politologii i Dziennikarstwa

21 września odbyła się IX Ogólnopolska konferencja bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych i szkolnych pod hasłem „Tego jeszcze nie było w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych”. Jej organizatorami były: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie oraz Katedra Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej UMCS.

Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem marszałka województwa lubelskiego Jarosława Stawiarskiego, wojewody lubelskiego Lecha Sprawki, prezydenta miasta Lublin dr. Krzysztofa Żuka, lubelskiego kuratora oświaty Teresy Misiuk, dziekana Wydziału Politologii i Dziennikarstwa dr. hab. Wojciecha Ziętary, prof. UMCS i Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich.

Konferencja miała charakter praktyczny i była skierowana przede wszystkim do nauczycieli bibliotekarzy oraz pracowników bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Wzięło w niej udział blisko 180 osób reprezentujących środowisko bibliotekarskie z Lublina, regionu i kraju, w tym także przedstawiciele bibliotek publicznych, uniwersyteckich oraz innych instytucji kultury i edukacji. Uczestników wydarzenia łączyło zainteresowanie tematyką poszukiwania nowych rozwiązań oraz inspiracji, prowadzących do polepszenia jakości usług oferowanych użytkownikom współczesnych bibliotek i placówek oświatowo-kulturalnych.

Wśród zaproszonych gości znaleźli się: Bartłomiej Bababan – członek Zarządu Województwa Lubelskiego;

Mirosław Wójcik – wicekurator Lubelskiego Kuratorium Oświaty; Jan Kozioł z Departamentu Kultury, Edukacji i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego; Celina Stasiak – prezes Oddziału Związku Nauczycielstwa Polskiego w Lublinie; dr Dorota Mach – dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu; Anetta Sienkiewicz – wicedyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu; Mariusz Fajman – wicedyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Chełmie; Krzysztof Kołodziejczyk – dyrektor Archiwum Państwowego w Lublinie; Wiktor Kowalczyk – kustosz Muzeum Dworek Wincentego Pola; Iwona Pańpuch – dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1 im. ks. Stanisława Konarskiego w Lublinie; Agnieszka Dąbek – dyrektor Szkoły Podstawowej im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Wilczopolu-Kolonii; Beata Sobczak – dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Turce.

Gości i uczestników konferencji w murach wydziału powitała prodziekan dr hab. Małgorzata Adamik-Szysiak, prof. UMCS. Oficjalnego otwarcia wydarzenia dokonały: Barbara Rzeszutko – dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej oraz dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS – kierownik Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

W swoim wystąpieniu dyrektor Barbara Rzeszutko podkreśliła, że celem wydarzenia jest przedstawienie pomysłów i inicjatyw, które jak dotąd nie były w pełni wykorzystane w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych, a które mogłyby wpłynąć na jakość ofer-

Fot. Ilibor Kolszniczenko

Fot. Ilibor Kolszniczenko

ty, podejmowanych działań i rozwój tych instytucji. Zwróciła uwagę, że obecnie o popularności bibliotek nie decyduje liczba czy rodzaj posiadanych woluminów, lecz wprowadzane przez nie innowacje, za które uważa się fakty, procesy i zjawiska o charakterze technicznym, organizacyjnym, społecznym czy psychologicznym. W związku z tym biblioteki muszą nie tylko spełniać swoje podstawowe funkcje informacyjne i edukacyjne, ale także powinny inspirować, angażować użytkowników, wzbudzać u nich ciekawość kulturową, intelektualną i kreatywność.

Z kolei dr hab. Anita Has-Tokarz, prof. UMCS zaznaczyła, że współczesne biblioteki to instytucje o ogromnym potencjale dla innowacyjnej gospodarki w przynajmniej trzech aspektach: infrastruktury (są coraz lepiej zaaranżowane architektonicznie, zmodernizowane, funkcjonalne przestrzennie i doposażone technologicznie); potencjału kadrowego (zatrudniają dobrze wykształconych pracowników doskonalących swoje umiejętności w kierunku kompetencji przyszłości, podążających za przeobrażeniami technologicznymi, a także za dokonującą się zmianą pokoleniową w czytelnictwie); możliwości szerokiego oddziaływania społecznego (informacyjnego, kulturowego, edukacyjnego, rozrywkowego etc.). Podkreśliła, że innowacje i innowacyjność, które stanowią „słowa klucze” konferencji, mogą łączyć się z różnymi obszarami działań bibliotek: organizacyjnym – który służy stworzeniu funkcjonalnej, nowoczesnej przestrzeni bibliotecznej; zarządzania – stanowiącym wyzwanie głównie dla kadry kierowniczej, poszukującej m.in. rozwiązań motywujących pracowników do rozwoju i doskonalenia się; i wreszcie – najistotniejszym w perspektywie zorganizowanej konfe-

rencji – tj. w obszarze poszukiwania i wdrażania nowych koncepcji, metod i narzędzi podnoszenia jakości oferowanych usług i możliwości oddziaływania na użytkownika.

Podczas konferencji referaty wygłosili: dr Grażyna Piechota z Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej – *Innowacje na rzecz edukacji medialnej X0 w polskich bibliotekach szkolnych – dobre praktyki*; Robert Zarębski, przedstawiciel Fundacji „Puść Latawca” oraz marki osobistej BabciaGrunia.pl – *Rozwijanie pasji czytelniczej. Jak „Śpiewająca biblioteka” wpływa na tworzenie pozytywnych skojarzeń z książkami?*; Agnieszka Marcinkowska z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Turce – *Poczytajka i czytelnicze przebudzenie mocy*; Agnieszka Kowalska z XXX Liceum Ogólnokształcącego im. ks. Jana Twardowskiego w Lublinie – *Społeczna przestrzeń – biblioteka LO 30*; Radosław Jarecki z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Lublinie – *Na tropach nowych przedsięwzięć – współpraca Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie z Fundacją „Mała Misja”*.

Dla uczestników przygotowano także kreatywne zajęcia „W świecie fantazji i wyobraźni dziecka – warsztaty tworzenia obrazów strukturalnych”, które poprowadziły Maria Wójcik i Agata Gąsior z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. KEN w Lublinie – pasjonatki techniki rękodzielniczych. Wzięło w nich udział 30 osób.

Konferencja stanowi cykliczne wydarzenie organizowane w ramach umowy o współpracy instytucjonalnej między Katedrą Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej a Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką im. KEN w Lublinie.

Anita Has-Tokarz

Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego

W dn. 17–20 września odbył się Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego pt. „Instytucje prawa procesowego cywilnego – stan obecny i perspektywy”, zorganizowany przez Katedrę Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego UMCS oraz Towarzystwo Naukowe Procesualistów Cywilnych.

W uroczystości otwarcia uczestniczyli: prof. dr hab. Radosław Dobrowolski – rektor UMCS, prof. dr hab. Anna Przyborowska-Klimczak – dziekan Wydziału Prawa i Administracji, prof. dr hab. Leszek Leszczyński – dyrektor Instytutu Nauk Prawnych, prof. dr hab. Andrzej Jakubecki – kierownik Katedry Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego.

W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele 10 ośrodków naukowych: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz UMCS.

Podczas zjazdu referat pt. *Przymus adwokacko-radcowski w postępowaniu cywilnym (wyjątek czy zasada?)* wygłosiła dr hab. Joanna Bodio, prof. UMCS.

Ogólnopolski Zjazd Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego to największa i najważniejsza konferencja poświęcona zagadnieniom z zakresu postępowania cywilnego. Wydarzenie ma charakter cykliczny i odbywa się raz na dwa lata, stając się okazją do omówienia aktualnych problemów postępowania cywilnego oraz rozważenia potencjalnych kierunków zmian w ustawodawstwie. Dotychczasowe spotkania cieszyły się dużym zainteresowaniem nie tylko wśród przedstawicieli doktryny, ale również pośród licznie zgromadzonych sędziów Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, adwokatów, radców prawnych, notariuszy czy komorników. Wygłoszone wówczas referaty były przyczynkiem do inspirującej dyskusji i podstawą postulatów pod adresem ustawodawcy.

*Eliza Komierzyńska-Orlińska
Katarzyna Skątecka*

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

XXX Ogólnopolska Konferencja Redaktorów Czasopism Akademickich i Portali Uczelnianych

W dn. 13–16 września w Świnoujściu odbyła się jubileuszowa XXX Ogólnopolska Konferencja Redaktorów Czasopism Akademickich i Portali Uczelnianych pn. „Wyzwania dla wydawców akademickich w świetle transformacji cyfrowej”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Wydawnictwo Naukowe Politechniki Morskiej w Szczecinie.

W obradach wzięło udział 42 uczestników z 23 uczelni, m.in. z Białegostoku, Częstochowy, Gdańska, Kalisza, Katowic, Krakowa, Lublina, Olsztyna, Poznań, Szczecina, Warszawy i Wrocławia. W tym gronie znalazła się także reprezentantka UMCS – mgr Magdalena Cichocka, p.o. redaktor naczelna „Wiadomości Uniwersyteckich”.

Konferencja obejmowała niezwykle interesujące wykłady, prezentacje i warsztaty. Prof. dr hab. Ewa Kołodziejek z Uniwersytetu Szczecińskiego wygłosiła referat pt. *Nowe, nowsze i najnowsze. O zmianach we współczesnej polszczyźnie stosowanej w publikacjach*. Na podstawie przykładów zaczerpniętych z różnych publikacji oraz życia codziennego wskazała zmiany, jakie zachodzą w języku polskim oraz przywołała ich przyczyny i skutki. Mgr Monika Jagielska przedstawiła prezentację pt. „Nowe spojrzenie na zastosowanie i wykorzystywanie grafiki w nowoczesnych gazetach akademickich”. Podczas swojego wystąpienia wyjaśniła zasady oraz celowość przeprowadzania rebrandingu czasopisma akademickiego i tworzenia layoutu. W dalszej kolejności prof. dr hab. inż. Leszek Chybowski przeprowadził warsztat kreatywny pn. „Kierunki rozwoju wydawnictw akademickich”, który stanowił świetną okazję do omówienia wyzwań, z jakimi mierzą się redakcje uczelnianych czasopism i wydawnictw oraz wskazania perspektyw ich rozwoju.

Dodatkowo podczas konferencji odbyły się panele dyskusyjne, w trakcie których można było m.in. podzielić się swoimi doświadczeniami zawodowymi oraz spotrzeniami dotyczącymi ewoluowania języka i dbałości o stronę wizualną publikacji.

Program wydarzenia obejmował również przeprawę promem do Szwecji. Uczestnicy konferencji w Ystad odwiedzili wybrane miejsca powieści Henninga Mankella o komisarzu Kurcie Wallanderze, następnie w Lund mieli okazję zobaczyć m.in. miasteczko uniwersyte-

Fot. Tomasz Kwiatkowski

Fot. Zbigniew Sulima - Bulejny/AGH

ckie, a na koniec wzięli udział w sesji w Muzeum Techniki w Malmö na temat kształcenia dzieci i młodzieży oraz zwiedzili miasto.

Spotkania redaktorów czasopism uczelnianych zostały zainicjowane w 1993 r. Pierwsze – pod hasłem „Konfrontacje gazet akademickich” – odbyło się na Uniwersytecie Gdańskim. Kolejne były organizowane przez różne ośrodki akademickie w kraju. W Lublinie konferencja z tego cyklu miała miejsce dwukrotnie – w 1996 i 2017 r.

Patronat honorowy nad wydarzeniem objął rektor Politechniki Morskiej w Szczecinie dr hab. inż. ktp. ż.w. Wojciech Ślącza, prof. PM.

Magdalena Cichocka

XXXI Szkoła Dydaktyki Matematyki

W dn. 14–16 września na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki miała miejsce XXXI Szkoła Dydaktyki Matematyki. Konferencje w ramach tego cyklu odbywają się od 1981 r. Tematem przewodnim corocznych spotkań jest zawsze aktualna problematyka dotycząca zarówno metodyki nauczania matematyki przyszłych nauczycieli, jak i wyników badań naukowych związanych z nauczaniem matematyki na różnych poziomach kształcenia matematycznego od edukacji przedszkolnej do szkoły wyższej włącznie. Tegoroczna Szkoła Dydaktyki Matematyki została zorganizowana przez WMFiI UMCS przy współpracy z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Lubelskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Matematycznego oraz Lubelskim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Wydarzenie uroczyste otworzyli: dr Eliza Jackowska-Boryc, prodziekan WMFiI dr hab. Beata Bylina oraz wicemarszałek województwa lubelskiego Zbigniew Wojciechowski. Następnie wykład plenarny pt. *Co to znaczy „myśleć kreatywnie” na zajęciach z edukacji matematycznej oraz podczas dalszych etapów nauki matematyki* wygłosiła dr hab. Ewa Swoboda, prof. PWSTE. Poruszyła w nim istotne zagadnienia związane z metodyką prowadzenia zajęć matematycznych. Zaproponowała również wdrażanie triady składającej się z: postawienia matematycznego problemu będącego wyzwaniem; otworzenia się na uczniów oraz ich tok myślenia; umiejętności zorganizowania sytuacji uczenia się. Według prof. Swobody te elementy pozwalają na prawidłowe i efektywne prowadzenie toku dydaktycznego nauczania matematyki.

W dalszej kolejności odbyła się sesja referatowa, podczas której wystąpili m.in.: dr Anna Pызara – *Nauka matematyki podczas gry miejskiej z aplikacją MathCityMap*, dr Eliza Jackowska-Boryc i dr Abimbola Akin-

tounde – *Analiza porównawcza nastawienia nauczycieli i uczniów do krytycznego myślenia i oceniania przez nich prac z matematyki na maturze międzynarodowej*, a także dr Jerzy Mycka – *Jaka matematyka? O wpływie paradigmatu matematyki na metodykę jej nauczania*. Dodatkowo przeprowadzono cztery warsztaty.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od wykładu plenarnego pt. *Supporting the integration of mathematical, reading and language literacy in primary school pupils*, który wygłosiła dr Jana Slezáková z Uniwersytetu Karola w Pradze. W swoim wystąpieniu dr Slezáková opowiedziała o sposobach promowania integracji umiejętności matematycznych, czytelnich i językowych wśród uczniów szkół podstawowych. Następnie w sesji referatowej wygłoszono osiem prelekcji, odbyły się również trzy warsztaty. W specjalnie wydzielonych strefach można było ponadto zapoznać się z ofertą wydawnictw naukowych i dydaktycznych oraz podziwiać prace artystyczne nagrodzone w konkursie „Matematyka w obiektywie”. Celem konkursu było budowanie wspólnej płaszczyzny pomiędzy matematyką a sztuką fotografii oraz wspomaganie edukacji matematycznej i myślenia matematycznego.

Po zakończeniu warsztatów uczestnicy konferencji wybrali się na zwiedzanie Lublina z matematyczną grą miejską przygotowaną w aplikacji MathCityMap (w ramach pracy magisterskiej pisanej pod kierunkiem dr Anny Pызary zaprojektował ją Hubert Bednarski, student kierunku nauczanie matematyki).

Ostatni dzień wydarzenia rozpoczął się od wykładu plenarnego dr. Tomasza Szweda z Akademii Nauk Stosowanych w Raciborzu pt. *Jak pomóc uczniom w uczeniu się?* Prelegent podjął próbę odpowiedzi na pytanie będące tytułem wykładu. Pokróćce przedstawił swoją wizję nauczyciela matematyki, który pomaga uczniom, omówił podstawy dobrego uczenia się, a następnie

wymienił kilka zasad nauczania i uczenia się oparte-
go na konstruktywizmie. Zaprezentował również nie-
zwykle użyteczną w praktyce koncepcję nauczyciela
wystarczająco dobrego.

Podczas sesji referatowej wystąpili zaś: dr Bożena
Maj-Tatsis wspólnie z dr. Konstantinosem Tatsisem,
dr Marta Pytlak, dr hab. Henryk Kąkol, emerytowa-
ny profesor Uniwersytetu Pedagogicznego w Krako-
wie, dr Małgorzata Radoń, dr Beata Strycharz-Szem-
berg, dr Gabriela Biel razem z dr. Janem Jełowickim
i dr. Bogdanem Roszakiem, dr Olena Hrybiuk, dr Ma-
rek Małolepszy, studenci: Klaudia Majik i Marcin Ko-
nysz, a także dr Karolina Mroczyńska. Zorganizowano
również panel dyskusyjny pt. „Dydaktyka matema-
tyki jako most łączący teorię z praktyką”, któremu
przewodniczyli: dr hab. Edyta Juskowiak, prof. UAM,
Agnieszka Kałakucka (LSCDN), dr hab. Mirosława
Sajka, prof. UP, dr Tomasz Szwed oraz mgr Elżbie-
ta Wojtowicz.

Zamknięcia konferencji dokonały: dziekan Wydzia-
łu Matematyki, Fizyki i Informatyki dr hab. Monika
Budzyńska, prof. UMCS, dr Anna Pyzara oraz dr Edy-
ta Juskowiak, prof. UAM.

W Komitecie Naukowym XXXI Szkoły Dydaktyki
Matematyki zasiedli: dr Edyta Juskowiak, prof. UAM
(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu);

dr hab. Henryk Kąkol (Uniwersytet Pedagogiczny im.
KEN w Krakowie); dr Bożena Maj-Tatsis (Uniwersytet
Rzeszowski); dr hab. Małgorzata Makiewicz, prof. US,
prof. APS (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Ma-
rii Grzegorzewskiej w Warszawie); dr Elżbieta Mrozek
(Uniwersytet Gdański); prof. dr hab. Ryszard Pawlak
(Uniwersytet Łódzki); dr Marta Pytlak (Uniwersytet
Rzeszowski); dr Mirosława Sajka, prof. UP (Uniwersytet
Pedagogiczny im. KEN w Krakowie); dr Jana Slezáková,
Ph.D. (Uniwersytet Karola w Pradze); dr hab. Ewa
Swoboda, prof. PWSTE (Państwowa Wyższa Szkoła
Techniczno-Ekonomiczna w Jarosławiu); dr Katarzy-
na Wadoń-Kasprzak (Małopolska Uczelnia Państwo-
wa im. rtm. Witolda Pileckiego w Oświęcimiu) oraz
dr hab. Anna Katarzyna Żeromska, prof. AGH (Aka-
demia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica
w Krakowie).

Z kolei w Komitecie Organizacyjnym znalazły się:
dr hab. Monika Budzyńska, prof. UMCS, dr Małgorza-
ta Cudna, dr Eliza Jackowska-Boryc, dr Edyta Jusko-
wiak, prof. UAM, mgr Agnieszka Kałakucka (LSCDN),
dr Bożena Maj-Tatsis, dr Marta Pytlak, dr Anna Pyza-
ra i dr Mirosława Sajka, prof. UP.

Już teraz serdecznie zapraszamy do udziału w kolej-
nych edycjach Szkoły Dydaktyki Matematyki.

Marta Kostrzewa

Fot. Marta Kostrzewa

Fot. Marta Kostrzewa

Rozwój nowoczesnego modelu dydaktyki – wizyta pracowników Wydziału Ekonomicznego w Bifröst University w Islandii

Od 1 kwietnia 2022 r. do 30 września 2023 r. na naszym Uniwersytecie realizowany był projekt „Mobilność studentów i pracowników” z komponentu II „Mobilność w szkolnictwie wyższym” Programu Edukacja. Projekt był finansowany ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014–2021 oraz ze środków krajowych wyżej wymienionego programu. W ramach tej inicjatywy prodziekan ds. jakości kształcenia WE dr Anna Tarczaczak, przedstawicielki i przedstawiciele wykładowców (dr Aneta Karasek, dr Anna Matras-Bolibok, dr Jarosław Banaś, dr Sergiusz Kuczyński, dr Łukasz Wiechetek) oraz reprezentantki administracji wydziałowej (mgr Bogumiła Brzuchala, mgr Agnieszka Gryglicka, mgr Beata Kozłowska, mgr Monika Nózka) w dn. 18–21 września uczestniczyli w wyjeździe szkoleniowym do Uniwersytetu w Bifröst w Islandii.

Wizyta ukierunkowana była na podniesienie poziomu kształcenia oraz usprawnienie obsługi administracyjnej

studentów. Dzięki spotkaniom i warsztatom uczestnicy projektu mogli pozyskać cenne informacje na temat dobrych praktyk stosowanych w uczelni partnerskiej.

Islandia, ze względu na swoją geograficzną specyfikę, charakteryzuje się znacznymi odległościami między miejscowościami. To sprawia, że oferta Uniwersytetu w Bifröst jest niezwykle atrakcyjna, ponieważ jego studentki i studenci kształcą się wyłącznie zdalnie na obszarze całego kraju, fizyczna obecność na uczelni nie jest konieczna. Nauczyciele akademicy są równie rozproszeni, mieszkają i pracują w różnych zakątkach Islandii. Uniwersytet kładzie nacisk na elastyczność i dostępność. Zdalne nauczanie wymaga od jego pracowników dobrej organizacji oraz opracowania rygorystycznych standardów i procedur nauczania. Wszystko to ma na celu zapewnienie najwyższej jakości procesu dydaktycznego, niezależnie od tego, gdzie znajdują się studenci i wykładowcy. Warto dodać, że uczelnia utrzymuje swoje lokalne biura w kilku większych miastach Islandii. Jednym z takich miejsc jest Reykjavik, gdzie miały miejsce spotkania i warsztaty zorganizowane dla uczestników i uczestniczek wyjazdu szkoleniowego z UMCS.

Podczas pobytu delegacja spotkała się z wicerektorem i dziekanem Wydziału Przedsiębiorczości Uniwersytetu w Bifröst dr. Stefanem Wendtem oraz dr Heiðą Vigdís Sigfúsdóttir, koordynatorką wymiany międzynarodowej. Wicerektor dr Wendt przedstawił ofertę edukacyjną uniwersytetu oraz zasady jego funkcjonowania. Następnie Leifur Finnbogason, kierownik ds. egzaminowania omówił organizację egzaminów i zaliczeń oraz współpracę uczelni z regionalnymi ośrodkami egzaminacyjnymi w największych miastach Islandii.

W ramach wydarzenia przeprowadzono także warsztaty dotyczące organizacji i wsparcia technicznego procesu zdalnego nauczania na Uniwersytecie w Bifröst oraz sposobów oceniania studentów. Spotkanie poprowadziła Ása Sigurlaug Harðardóttir, specjalistka ds. projektów nauczania. Uczestnicy mieli okazję poznać główne funkcjonalności i programy, takie jak Canvas LMS, Inpera i Camtasia, które są szeroko

Archiwum Wydziału Ekonomicznego

wykorzystywane w pracy na islandzkiej uczelni. Zaprezentowano także nowoczesne narzędzia do nagrywania wykładów i szkoleń.

Delegacja spotkała się ponadto z Helgą Rós Einarsdóttir, specjalistką ds. studenckich. Dyskutowano m.in. o strategiach identyfikacji i motywowania nieaktywnych studentów oraz sposobach zapobiegania porzuceniu przez nich studiów. W dalszej części wydarzenia Lydia Geirsdóttir, kierowniczką ds. jakości kształcenia przeprowadziła prezentację, która wywołała żywą i merytoryczną dyskusję. Rozmawiano o systemie zapewnienia jakości kształcenia na Uniwersytecie w Bifröst oraz porównywano go do systemu działającego w Polsce. Omówiono metody i zasady przeprowadza-

nia wewnętrznej i zewnętrznej kontroli jakości w obu krajach. Na koniec delegacja spotkała się z dziekanem Wydziału Prawa Uniwersytetu w Bifröst dr. Bjarnim Márem Magnússonem, który przedstawił jej swój wydział oraz opisał strukturę studiów prawniczych i to jak absolwenci odnajdują się na islandzkim rynku pracy.

Wyjazd szkoleniowy do Uniwersytetu w Bifröst w Islandii był nie tylko cennym doświadczeniem edukacyjnym, ale także okazją do pogłębienia współpracy między naszymi uczelniami. Dodatkowo zdobyliśmy wiedzę na temat nowoczesnych modeli dydaktycznych, które można wdrożyć na UMCS, co przyniesie korzyści zarówno nam, jak i naszym studentom.

Anna Tatarczak

XLV Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna

W dn. 20–23 września odbyła się XLV Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna. Tematem spotkania naukowców zajmujących się informacją przestrzenną były metody kartograficzne i geomatyczne w badaniach interdyscyplinarnych, a poruszane zagadnienia dotyczyły m.in. przyszłości polskiej kartografii akademickiej, metod kartograficznych i geomatycznych w służbie państwa, percepcji map cyfrowych i analogowych oraz synergii kartografii i humanistyki.

Inauguracja wydarzenia z udziałem rektora prof. dr. hab. Radosława Dobrowolskiego oraz dziekana dr. hab. Jolanty Rodzoś, prof. UMCS miała miejsce 20 września w Auli im. Eugeniusza Romera na Wydziale Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej. Przedmiotem pierwszego dnia obrad była jubileuszowa sesja i wystawa z okazji 100-lecia Polskiego Przeglądu Kartograficznego (obecnie „Polish Cartographical Review”), jednego z najstarszych czasopism naukowych w Polsce.

Kolejne dni konferencji uczestnicy spędzili w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Janowie Lubelskim, gdzie

Fot. Bartosz Proń

odbywały się sesje panelowe i referatowe oraz warsztaty geoinformatyczne. Otworzono również wystawę pn. „Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Lasów Janowskich na mapach”. W programie znalazły się ponadto: otwarte zebranie Oddziału Kartograficznego Polskiego Towarzystwa Geograficznego i Stowarzyszenia Kartografów Polskich oraz sesja terenowa w Lasach Janowskich.

Organizatorami konferencji byli: Katedra Geomatyki i Kartografii UMCS, Oddział Kartograficzny Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz Nadleśnictwo Janów Lubelski.

Katarzyna Skątecka

Kosmiczny rekord XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki

XIX LFN odbył się w dn. 18–24 września pod hasłem „Nauka dla przyszłości”. Głównym organizatorem tegorocznej edycji przedsięwzięcia był Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. W przygotowaniu festiwalu uczestniczyli również: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Przyrodniczy, Politechnika Lubelska, Uniwersytet Medyczny, Miasto Lublin, Instytut Agrofizyki im. Bohdana Dobrzańskiego PAN oraz ponad 30 instytucji naukowych, badawczych i publicznych z Lublina i całej Lubelszczyzny.

W przeddzień rozpoczęcia wydarzenia w Centrum Transferu Wiedzy KUL odbyło się spotkanie z dr. Sławoszem Uznańskim – astronautą projektowym Europejskiej Agencji Kosmicznej. Zwieńczeniem wizyty był *video mapping* z wizualizacją przestrzeni kosmicznej, który wyświetlono na fasadzie Centrum Spotkania Kultur. Uroczysta inauguracja LFN miała miejsce 18 września w Sali Widowiskowej Opery Lubelskiej. Wydarzeniu towarzyszył spektakl *Sztukmistrz* Teatru ITP, wyreżyserowany przez ks. dr. Mariusza Lacha SDB na podstawie powieści Isaaca Bashevisa Singera *Sztukmistrz z Lublina*.

Od 18 do 22 września na lubelskich uczelniach publicznych, a także w instytucjach współtworzących festiwal zrealizowano ponad 1 700 projektów popularnonaukowych. Kulminacyjnym punktem programu był Lubelski Piknik Naukowy, który odbył się 23 września w hali Targów Lublin S.A. Podczas imprezy miała miejsce m.in. wyjątkowa inauguracja roku akademickiego 2023/2024 na Uniwersytecie Dziecięcym UMCS. Uroczystego ślubowania 180 najmłodszych studentów do-

konała prof. dr hab. Dorota Kołodyńska – prorektor ds. studentów i jakości kształcenia. Zakończenie LFN miało również podniosły charakter. Podczas uroczystości, zgodnie z tradycją, m.in. wręczono dyplomy najlepszym popularyzatorom nauki w lubelskich uczelniach publicznych. Tytuł „Popularyzatora Nauki LFN 2023” na naszej Uczelni otrzymała dr hab. Bożena Zgardzińska, prof. UMCS z Instytutu Fizyki za „popularyzowanie nauki wśród uczniów, ukazanie im piękna fizyki i możliwości doświadczania otaczającego nas świata wszystkimi zmysłami i emocjami”.

Z ramienia UMCS w tegorocznym LFN udział wzięło 12 wydziałów oraz 12 jednostek pozawydziałowych. Pracownicy badawczo-dydaktyczni, badawczy, dydaktyczni, administracyjni, techniczni i techniczno-inżynierscy, studenci studiów I i II stopnia, studiów jednolitych, doktoranckich, podyplomowych, a także studenckie koła naukowe oraz organizacje studenckie działające na naszej Alma Mater zrealizowali 370 projektów popularnonaukowych ze wszystkich dziedzin nauki i sztuki, w tym 61 online, 32 w językach obcych i 45 projektów studenckich. Odbyły się one w 34 różnych obiektach, w tym w 128 salach ćwiczeniowych.

W przygotowanie wydarzeń na UMCS zaangażowało się aż 478 osób. Największym zainteresowaniem cieszyły się projekty:

- „Światło w reakcji chemicznej” na Wydziale Chemii (kierownik – mgr Iwona Rusinek; organizatorzy – dr Agnieszka Chrzanowska, dr Andrzej Sienkiewicz), w którym udział wzięło 911 uczniów ze szkół podstawowych (klasy V–VIII) oraz szkół ponadpodstawowych;

- „Maleńkie cudenka – niezwykła pasja kolekcjonera temperówek” w Bibliotece Głównej (kierownik – mgr Barbara Woźniak; organizator – mgr Anna Bogowska), w którym uczestniczyło 273 przedszkolaków i uczniów szkół podstawowych;

- „Pokazy Słońca przez teleskopy” z Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki (kierownik – dr hab. Tomasz Kwapiński, prof. UMCS; organizatorzy – mgr Mieczysław Paradowski, Zbigniew Rzepka, inż. Bogumił Bielak, dr Piotr Sagan), które obejrzało 268 uczniów ze szkół podstawowych z województwa lubelskiego.

Lubelski Festiwal Nauki na przestrzeni ostatnich lat zyskał miano jednej z największych imprez naukowych w kraju, której głównym celem jest upowszechnianie, promowanie oraz popularyzowanie nauki i badań naukowych w społeczeństwie. W ubiegłym roku LFN zwyciężył w prestiżowym konkursie „Popularyzator Nauki”, organizowanym od 2005 r. przez serwis Nauka w Polsce Polskiej Agencji Prasowej przy współpracy z MEiN. Nagroda w kategorii „Zespół” była z jednej strony ukoronowaniem niemal 20-letniej działalności popularyzatorskiej i ogromnym wyróżnieniem ze strony Kapituły Konkursowej, a z drugiej – nałożyła na organizatorów równie dużą odpowiedzialność za dalsze działania. Podczas XIX LFN zgłoszono rekordową liczbę 1 758 projektów popularyzujących naukę, w których przygotowanie zaangażowało się bezpośrednio 1 870 osób. Projekty zrealizowano w ramach 2 973 edycji trwających 3 408 godzin, czyli 20 tygodni, jeśli zajęcia odbywałyby się nieprzerwanie. Zatem z pełną odpowiedzialnością można stwierdzić, że akademicki Lublin zasługuje na tytuł „Popularyzatora Nauki 2022” i wywiązuje się z powierzonej mu roli lidera.

W ramach XIX LFN zarezerwowano 39 670 miejsc, a status potwierdzeń rezerwacji wyniósł 98,4%. Do powyższej liczby należy doliczyć osoby biorące udział w projektach niewymagających zapisów, wydarzeniach towarzyszących oraz w Lubelskim Pikniku Naukowym. Kolejny, kosmiczny sukces LFN na arenie ogólnopolskiej nie jest dziełem przypadku, ale efektem pasji i miłości do nauki, której przyświeca prospołeczna misja służby na rzecz społeczeństwa, a także – co warto podkreślić – wzajemnej, wzorcowej współpracy lubelskich uczelni publicznych, naszego miasta (pełniącego w tym roku szaczną funkcję Europejskiej Stolicy Młodości) oraz współorganizatorów.

Fot. Bartosz Proń

Fot. Bartosz Proń

Fot. Bartosz Proń

Na koniec pragnę złożyć podziękowania koordynatorom oraz pracownikom naszego Uniwersytetu za wysiłek i ogromne serce włożone w przygotowanie festiwalu. Dzięki Waszemu zaangażowaniu w projektach organizowanych na UMCS wzięło udział ponad 10 tys. osób! Dziękuję również dr. Andrzejowi Zykubkowi za udostępnienie statystyk XIX LFN.

Monika Baczevska-Ciupak

Być dumnym z przeszłości, patrząc na naukę dla przyszłości

W ramach XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki pracownicy, studenci, doktoranci, a także absolwenci z Wydziału Historii i Archeologii zrealizowali 34 projekty promujące naukę. Wynik ten był drugim co do ilości zgłoszonych działań na UMCS. Wszystkie projekty cieszyły się dużą popularnością, o czym świadczy nie tylko liczba rejestracji (747!), ale również prośby o utworzenie dodatkowych edycji zajęć. To efekt wspólnie przygotowanej interesującej i różnorodnej oferty obejmującej warsztaty, prezentacje, wykłady, gry terenowe, spacer edukacyjny, a także wystawy i wycieczki.

Najmłodszy doskonale się bawili, uczestnicząc w warsztatach „Rysuję, maluję, coś się dzieje... to na pewno są pradziej!” „Szlaczki, wzorki i zygzaki... to są ornamentu znaki”, „Ceramiczna manufaktura – warsztaty z lepienia glinianych naczyń pradziejowych” i „Archeolog artysta – czyli jak rysować zabytki archeologiczne”, w trakcie których poznali sztukę pradziejową, tajniki lepienia i ornamentowania naczyń ceramicznych oraz sposoby rysowania zabytków archeologicznych. Przyszli adepci (i nie tylko) WHiA mogli również spróbować swoich sił w prowadzeniu badań genealogicznych, wykorzystywaniu drukarki 3D, fotogrametrii oraz w archeologii eksperymentalnej. Przekonali się tym samym, że zgłębianie przeszłości wbrew ogólnej opinii nie jest nudne.

O tym, jakie nowoczesne technologie używane są przez humanistów, można było dowiedzieć się, biorąc udział w projektach „Genealogia w archiwach. Jak i gdzie szu-

kać swoich przodków”, „Druk 3D w edukacji i komercjalizacji wiedzy historycznej” oraz „Ślady na metalu – warsztaty na temat archeologii eksperymentalnej i traseologii”. Miłośnicy technologii mogli również uczestniczyć w projekcji dokumentu *Czytanie krajobrazu kulturowego. Szczebrzeszyn/Biłgoraj/Sochy/Bełżec*, połączonej z dyskusją na temat wykorzystania przez historyków cyfrowych technik w poznawaniu przeszłości, prezentacji wyników badań i edukacji historycznej.

W trakcie festiwalu Sala Obrad Rady Wydziału do ostatniego miejsca wypełniona była przez uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, którzy ze skupieniem godnym piątkowego żaka wysłuchali wykładów *Higiena i uroda w starożytności, czyli jak dbano o siebie w starożytnym Rzymie i Egipcie* oraz *Najnowsze odkrycia archeologiczne w Pompejach: historia starożytnego miasta*. Natomiast licealiści zachwyceni byli referatem *Geoarcheologia – co geografę łączy z archeologią?*, który miał na celu promocję interdyscyplinarnego nurtu badań naukowych, skoncentrowanych na poznaniu najstarszej przeszłości człowieka oraz identyfikacji charakteru i skali jego oddziaływania na ówczesne środowisko przyrodnicze. Oblężenie przeżywała również Duża Aula, gdzie podczas dwóch projektów studenckich można było wysłuchać referatów *Metaversum – perspektywy dla humanistyki i edukacji historycznej* oraz *Ulica Spokojna w Lublinie i jej tajemnice z okresu II wojny światowej*.

Fot. Beata Polit

W naszej ofercie znalazły się także spacer z archeologiem, dzięki którym można było poznać gotycki i renesansowy Lublin oraz najdawniejszą historię dzielnicy Sławinek. Pomysłów było tak wiele, że nasze działania wyszły nie tylko poza sale wydziału, ale również poza granice miasta, a wszystko to dzięki projektowi „Archeolog w terenie, czyli nie tylko Indiana Jones. Z wizytą na wykopaliskach w Czermnie”. Uczestnicy tego nietypowego wydarzenia przemierzali ponad 100 kilometrów, aby poznać pracę archeologa w terenie oraz uczestniczyć w skomplikowanym procesie odkrywania przeszłości. Za pomocą szpachelek, pędzelków i łopat odsłaniali pozostałości chat, pieców i drewnianych pomostów, które do tej pory skrywała ziemia na jednym z najważniejszych wczesnośredniowiecznych stanowisk Lubelszczyzny.

Z kolei podczas Lubelskiego Pikniku Naukowego zaprezentowano dwa projekty, będące *clou* naszych działań. W ramach warsztatów „Bawiąc uczyć – warsztaty z archeologii eksperymentalnej” studenci z Instytutu Archeologii wraz z dr. Piotrem Mączyńskim prezentowali sposoby użytkowania narzędzi krzemienych, wykonywania biżuterii z muszelek oraz tkania średniowiecznych krajków. Uczestnicy mogli również zapoznać się z rekonstrukcją historyczną świata antycznego dzięki projektowi „I Ty zostaniesz Rzymianinem. Rekonstruk-

Fot. Beata Polit

- ↑ Pamiętkowa praca dzieci uczestniczących w warsztatach „Rysuję, maluję, coś się dzieje... to na pewno są pradzieje!”
- ← Oglądanie narzędzi krzemienych pod mikroskopem

cja historyczna w badaniach świata antycznego”, który realizowany był przez członków Koła Naukowego Amatorów Antyku pod przewodnictwem dr. hab. Dariusza Słapka, prof. UMCS oraz gości ze Stowarzyszenia na Rzecz Popularyzacji Kultury Antycznej „Hellas et Roma”.

Działania przygotowane przez wydział podczas festiwalu nie odniosłyby sukcesu bez zaangażowania kierowników poszczególnych projektów, którym jako koordynator LFN na WHiA dziękuję i pozwolę sobie wymienić z imienia i nazwiska: dr hab. Barbara Niezabitowska-Wiśniewska, prof. UMCS; dr hab. Joanna Pyzel, prof. UMCS; dr hab. Dariusz Słapek, prof. UMCS; dr hab. Piotr Witek, prof. UMCS; dr hab. Marek Florek; dr hab. Tomisław Giergiel; dr hab. Ewa Solska; dr Tomasz Dzieńkowski; dr Paulina Litka; dr Marcin Maciejewski; dr Piotr Mączyński; dr Anna Miączewska; dr Rafał Niedźwiadek; dr Robert Stępień; dr Marcin Szeliga. Podziękowania należą się również naszym studentom, doktorantom i absolwentom, bez których pomocy realizacja większości projektów nie byłaby możliwa.

Tegoroczny LFN już za nami, pozostały wspomnienia i wiara, że dzięki dużej dawce wiedzy, jaką otrzymali od nas uczestnicy projektów, stali się oni wrażliwsi na naukę, bardziej kreatywni oraz dumni ze swojego dziedzictwa kulturowego.

Beata Polit

Fot. Tomasz Kwapiński

Obserwacje Słońca przez teleskopy

W dn. 19–21 września na placu przed pomnikiem Marii Curie-Skłodowskiej w ramach XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki odbyły się obserwacje Słońca. Przeprowadzili je pasjonaci astronomii i pracownicy Instytutu Fizyki: mgr Mieczysław Paradowski, Zbigniew Rzepka, inż. Bogumił Bielak, dr Piotr Sagan i dr hab. Tomasz Kwapiński, prof. UMCS.

Średnia długość cyklu aktywności Słońca wynosi około 11 lat, a obecnie zbliżamy się do maksimum jego aktywności i jesteśmy świadkami coraz większej ilości plam słonecznych, protuberancji i rozbłysków. To właśnie te zjawiska można było obserwować przez teleskopy wyposażone w specjalne filtry słoneczne. Do dyspozycji osób uczestniczących w pokazach dostępne były m.in. teleskopy: systemu Maksutowa-Cassegraina MTO11CA na montażu paralaktycznym, słoneczny SolarMax 40BF10 firmy Coronado wyposażony w wąskopasmowy filtr H alfa, Celestron systemu Schmidta-Cassegraina o aperturze 200 mm, Sky-Watcher 150 mm systemu Newtona, a także okulary słoneczne ze specjalnymi filtrami Baadera.

Podczas pokazów Słońce zmieniało swoją aktywność. Można było zaobserwować olbrzymich rozmiarów protuberancję, czyli wyrzuty gęstej plazmy słonecznej wzmrożonej w pole magnetyczne. Czasami dochodzi do całkowitego oderwania się chmury plazmowej od

Słońca, a obłoki plazmy unoszą się wtedy w przestrzeń kosmiczną. Takie zjawiska są najlepiej widoczne na skraju tarczy Słońca i pomimo że widzimy je jako niewielkie struktury, to w rzeczywistości znacznie przekraczają rozmiary naszej Ziemi. Filtr H alfa pozwolił z kolei obserwować ziarnistość Słońca (granulację) oraz włókna plazmy układające się wzdłuż linii jego pola magnetycznego (Fot. 2). Można było również przyjrzeć się dokładniej pojedynczym plomom słonecznym oraz grupom plam, czyli obszarom o dużo niższej temperaturze w porównaniu z temperaturą korony słonecznej. Plamy słoneczne obserwowane przez teleskopy z filtrami mylarowymi widoczne są jako bardzo ciemne, często nieregularne obszary z szarymi obwódkami. Warto zaznaczyć, że można je obserwować również przez lornetkę wyposażoną w filtr Baadera, którego cena w sklepach astronomicznych nie przekracza kilkunastu złotych. Doposażenie lornetki w taki filtr pozwala samodzielnie obserwować plamy na tarczy słonecznej.

Pokazy cieszyły się bardzo dużą popularnością – codziennie odwiedzało nas wiele osób, w tym dzieci i młodzież ze szkół z naszego regionu. Obserwowane na żywo wybuchy na Słońcu wzbudzały jednak największe emocje u dorosłych, którzy po raz pierwszy patrzyli na nie przez teleskopy.

Tomasz Kwapiński

Uczniowie lubelskich szkół w „Labiryntach miasteczka akademickiego”

Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców, na co dzień zajmujące się nauczaniem obcokrajowców, 22 września powitało w swoich progach kilkudziesięciu uczniów szkół podstawowych z Lublina. Wzięli oni udział w grze miejskiej „Labirynty miasteczka akademickiego”, która odbyła się w ramach XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki.

Uczestnicy przemierzali się po miasteczku akademickim, poznawali bogatą ofertę edukacyjną Uczelni skierowaną do kandydatów na studia oraz usłyszeli sporo ciekawostek związanych z historią i teraźniejszością naszego Uniwersytetu.

Organizatorki powitały uczniów w holu CJKP. Kierownikiem projektu była mgr Anna Chrupczalska-Laskowska, a współautorkami: dr Aleksandra Dziak, mgr Wiktoria Hudy i dr Agnieszka Trześniewska-Nowak. W dniu przeprowadzania gry do organizatorek dołączyła dr Katarzyna Oszust-Polak.

Uczniowie otrzymali karty z zadaniami i z zapałem przystąpili do ich wykonywania. Kolejność realizacji zadań była dowolna. Podczas trwającej prawie trzy godziny zabawy odwiedzili wiele ciekawych miejsc, z którymi być może będą związani w przyszłości jako studenci.

W Chatce Żaka obejrzeni plakaty informujące o nadchodzących wydarzeniach kulturalnych dla studentów i rozwiązywali kalambury związane tematycznie ze studiami. W rektoracie dowiedzieli się, jakie są wydziały na Uczelni i dopasowywali do nich kierunki studiów. Układali także tytuły naukowe – od najniższego do najwyższego. Obowiązkowym miejscem do odwiedzenia był pomnik patronki UMCS. Na placu jej imienia rozwiązywali quiz, dotyczący biografii wielkiej uczoniej. W holu Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki oglądali wystawę związaną z projektem „Eksploracja inspirowana technologią druku 3D” i robili zdjęcia wybranych eksponatów.

Uczestnicy zabawy przenieśli się do innego świata po dotarciu do gmachu Biblioteki Głównej. Obejrzana przez nich ekspozycja „Malańkie cudenka” to kolekcja 187 przeróżnych temperówek, m.in. w kształcie milita-

Fot. Anna Chrupczalska

Fot. Anna Chrupczalska

riów, wynalazków, środków transportu, instrumentów muzycznych czy dawnego sprzętu codziennego użytku, jak kredensy, młynek do kawy lub maszyna do szycia.

Na zakończenie wszyscy ponownie spotkali się w CJKP. Tam przystąpili do ostatniego zadania – układania puzzli na czas. Każdy uczestnik otrzymał nagrodę – gadżet naszej Uczelni.

Gra „Labirynty miasteczka akademickiego” okazała się udanym połączeniem popkultury z nauką. Dziękujemy serdecznie za udział i do zobaczenia w następnych edycjach Lubelskiego Festiwalu Nauki!

Wiesława Jarosz-Skrzydeł

Święto nauki na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki

W ramach tegorocznej odsłony Lubelskiego Festiwalu Nauki na WMFiI odbyły się 73 serie 26 projektów w formie warsztatów, laboratoriów i pokazów, które przygotowali pracownicy wydziału, często przy wsparciu studentów, doktorantów i emerytowanych członków naszej społeczności. Odwiedziło nas ponad 1 370 uczennic i uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Lublina i okolic.

Najpopularniejszy, pod względem liczby zarejestrowanych uczestników, był projekt dr. hab. Tomasza Kwapińskiego, prof. UMCS, który przy wsparciu emerytowanych pracowników Instytutu Fizyki zorganizował obserwacje Słońca przez teleskopy.

Na podkreślenie zasługuje ogromny wkład pracy grupy studentów: Martyny Mikołaj, Oskara Maksima i Katarzyny Woźniak pod kierownictwem mgr. Piotra Kosela i przy wsparciu dr. hab. Jana Byliny w przeprowadzenie warsztatów „Odkryj tajemnice języka: warsztaty zgłębiające powstanie ludzkiego języka”. W zajęciach wzięło udział 245 osób. Uczniowie rozwijali umiejętności badawcze poprzez aktywne uczestnictwo w eksperymentach oraz byli inspirowani do pogłębiania informacji na temat kształtowania języka.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia pt. „Obrazowanie medyczne – wykorzystanie odkryć fizycznych w praktyce”, które przygotował i poprowadził dr Marek Wiertel. Każdy z sześciu pokazów miał pełne obłożenie miejsc. Z pewnością dużą satysfakcję daje prowadzenie warsztatów dla tylu osób zainteresowanych fizycznymi podstawami i budową aparatury diagnostycznej stosowanej we współczesnej medycynie diagnostyce obrazowej.

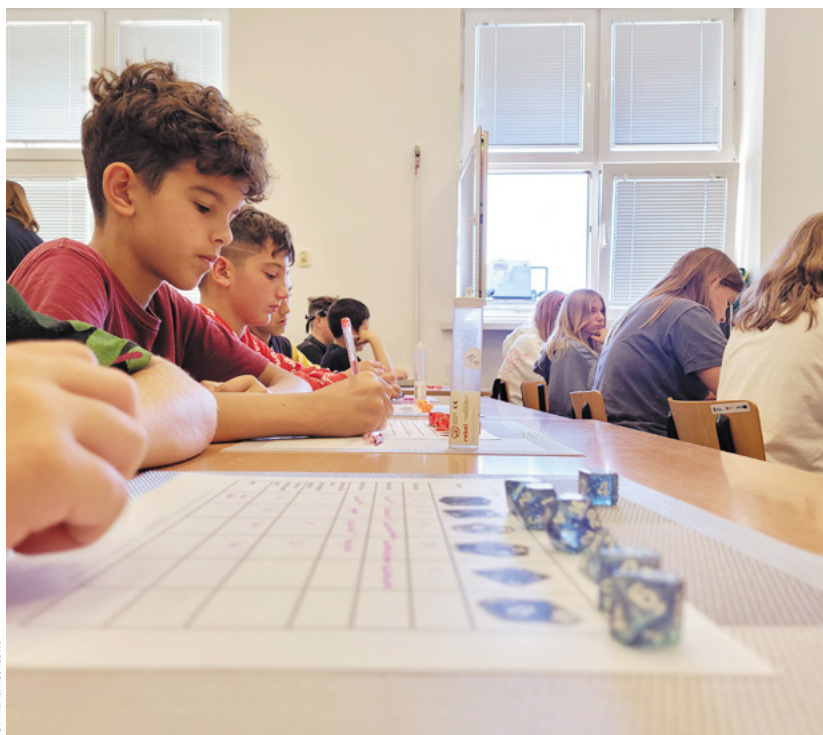
Budzenia naukowej pasji u najmłodszych uczniów szkół podstawowych poprzez pokaz pt. „Tajemnice ciekłego azotu” podjęły się dr Małgorzata Wiertel i dr Agnieszka Stępniań-Dybala. Wszyscy chętni do wzięcia udziału w spotkaniu mogli poszukać odpowiedzi na pytania: Czy w ciągu kilku sekund można zamrozić owoce? Czy można bananem wbić gwóźdź w deseczkę? Jak nadmuchać balon i się przy tym nie zmęczyć? Zajęcia były doskonałym sposobem na celebrowanie 140. rocznicy skroplenia azotu przez polskich naukowców – Zygmunta Wróblewskiego i Karola Olszewskiego.

Pracownicy Instytutu Matematyki również przygotowali bardzo bogatą ofertę ciekawych warsztatów skierowanych do uczniów. Organizatorzy otrzymali najwięcej próśb o stworzenie dodatkowych serii zajęć, co oznacza że dr Anna Bednarska, dr Iwona Ćwiklińska, dr Anna Gąsior, dr Magdalena Skrzypiec, dr Anna Walczuk wykonały ogrom pracy i włożyły dużo wysiłku w to, aby Lubelski Festiwal Nauki na WMFiI został w pamięci uczniów na długo. Zajęcia takie jak np. „Wyrzuć sobie szóstkę z matmy”, „Tesselation – matematyczne parkiety”, „Matematyczne koło fortuny” czy „Haft matematyczny” miały na celu naukę poprzez zabawę oraz wspieranie integracji sensorycznej. Wyjątkową atrakcją dla uczestników stanowiły warsztaty z robotyki: „Genialne Geniboty” i „O! Ozoboty”, które przygotowała dr Małgorzata Cudna. Można było obudzić w sobie pasję programisty.

Wśród festiwalowych projektów pojawiły się także pokazy z zakresu nauki współczesnej. Dr hab. Rafał Luchowski, prof. UMCS wraz z mgr. Sebastianem Janikiem poprowadzili zajęcia warsztatowe pt. „Mi-

Fot. Marta Kostrzewska

Fot. Marta Kostrzewska

„krokosmos – wibracje natury odkrywane laserowym spojrzeniem”, w trakcie których zaprezentowali tajniki techniki mikroskopii fluorescencyjnej i jej zastosowania. Uczestnicy mogli zobaczyć, jak działa aparatura do obrazowania niewidocznych dla oka własności próbki. Okazało się, że barwne skrzydło motyla krywa wiele tajemnic.

Kolejne zajęcia warsztatowe pt. „OKO okiem fizyka – spojrzenie w mikrokosmos procesów widzenia”, prowadzone przez dr. hab. Wojciecha Grudzińskiego, prof. UMCS, przybliżyły tajniki procesu widzenia. Można było zapoznać się z różnymi urządzeniami z gabinetu optometrycy oraz wykonać proste testy, zarówno z perspektywy pacjenta, jak i diagnosty.

Dla zainteresowanych cyberbezpieczeństwem dr Marek Miśkiewicz, dr Katarzyna Mazur i mgr Łukasz Kurant przygotowali zajęcia pt. „Nie daj się hakerom – jak czuć się bezpiecznie w cyfrowej rzeczywistości”. Organizatorzy przekazali praktyczną wiedzę, umożliwiającą zrozumienie zagrożeń cyfrowych na nas w sieci i podejmowanie świadomych decyzji w zakresie bezpieczeństwa.

Na wydziale odbyły się także dwa warsztaty, które zostały zorganizowane przez Uniwersytet Dziecięcy UMCS: „Kraina Lessowych Wąwozów – raj dla poszu-

kiwaczy skamieniałości” oraz „Złoto Lubelszczyzny – Lubelski Bursztyn”. Na pierwszym z nich uczestnicy dowiedzieli się, jak powstają wąwozy oraz jak przygotować się na wyprawę w poszukiwaniu tajemnic przeszłości ukrytych w skamieniałościach. Natomiast podczas drugiego warsztatu uczniowie m.in. samodzielnie wykonywali naszyjniki i bransoletki z bursztynu przy wykorzystaniu drewnianych wiertarek napędzanych łukiem (takich jak w średniowieczu).

Zwieńczeniem XIX LFN był Lubelski Piknik Naukowy, podczas którego dr Piotr Kowalski wystąpił z projektem pt. „Rzuć wyzwanie sztucznej inteligencji”. W odpowiedzi na ogromne zainteresowanie Chatem GPT próbowaliśmy znaleźć odpowiedź na pytanie: Czy sztuczna inteligencja to nasza przyszłość, czy zagrożenie dla niej? Na stoisku wydziału każdy chętny mógł zmierzyć się z siecią neuronową, uczącą się w czasie gry, która trafiła do przenośnej zabawki. Pomimo że ta „czarodziejska kula” jest już zabytkiem, wciąż potrafi zadziwić swoimi możliwościami. Bardziej dociekliwi uczestnicy mieli dodatkowo okazję do poznania matematycznego modelu perceptronu i zasad jego uczenia.

*Marta Kostrzewska
Monika Zubik-Duda*

UMCS na EKOfestiwalu w Lubaczowie

15 września pod hasłem „Dbamy o klimat i bioróżnorodność” odbył się EKOfestiwal, wydanie organizowane rokrocznie przez Powiat Lubaczowski i Stowarzyszenie Geoturystyczne „Roztocze Wschodnie”. Gościem specjalnym festiwalu była projektantka Anna Kubisz, znana z kolekcji autorskiej „Moda z recyklingu”. Ponadto organizatorzy zaprosili przedstawicieli wielu instytucji m.in. Lasów Państwowych, Parków Krajobrazowych i Zespołu Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego w Pszczeliej Woli. Uczestnicy – przede wszystkim dzieci i młodzież –

mogli odwiedzać stoiska edukacyjne, brać udział w warsztatach, a także otrzymać drzewo lub krzew w ramach akcji „Drzewko za surowce wtórne i śmieci”. Był też konkurs na najpiękniejszą łąkę kwiatną.

Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej był partnerem wydarzenia, a nasi przedstawiciele wzięli w nim czynny udział. W ramach warsztatów „Odpakuj swoją naturę”, przeprowadzonych przez dr. Adama Lesiuka, uczniowie Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Lubaczowie uczyli się, jak segregować śmieci i ograniczyć ilość odpadów. Studenci turystyki i rekreacji, gospodarki przestrzennej oraz mgr Izabela Ejtel i mgr Michał Zembrzycki z kolei promowali ofertę edukacyjną wydziału i całego Uniwersytetu na specjalnie przygotowanym stoisku. Dodatkowo członkowie Studenckiego Koła Naukowego Planistów „SmartCity” opracowali łągi i wykreślanki o tematyce przyrodniczej, które cieszyły się ogromnym powodzeniem wśród dzieci, a przedstawicielka Studenckiego Koła Naukowego Turystyki i Rekreacji „Globtroter” udzielała informacji na temat WNoZiGP i Uczelni oraz pomagała w rozwiązywaniu łągi.

Na wydarzenie przybyło wielu uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Lubaczowa i regionu. Było więc ono doskonałą okazją do promocji wydziału i UMCS.

*Izabela Ejtel
Michał Zembrzycki*

Fot. Archiwum Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej

Fot. Michał Zembrzycki

Fot. Michał Zembrzycki

Egzamin wstępny na aplikację radcowską

30 września w całym kraju odbył się egzamin wstępny na aplikację radcowską. Polegał na rozwiązaniu podczas 150 minut testu jednokrotnego wyboru, który liczył 150 pytań. Pozytywny wynik otrzymała osoba, która zdobyła co najmniej 100 punktów. Tegoroczny egzamin wstępny na aplikację radcowską w Lublinie miał miejsce w hali wystawienniczej Targów Lublin S.A.

„ W tym roku do egzaminu wstępnego przed komisją działającą przy lubelskiej Okręgowej Izbie Radców Prawnych przystąpiło 171 osób. To przede wszystkim absolwenci wydziałów prawa lubelskich uczelni, a więc m.in. 93 absolwentów UMCS oraz 72 absolwentów KUL. Kandydatów jest nieco więcej niż w roku ubiegłym, kiedy do egzaminu wstępnego na aplikację radcowską przystąpiły 134 osoby. Wynik pozytywny uzyskało wtedy prawie 40% zdających

– wyjaśnił dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS, prorektor ds. ogólnych, dziekan OIRP w Lublinie.

„ Egzamin wstępny na aplikację radcowską zdaje się przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Ministra Sprawiedliwości. W jej skład wchodzi sędziowie sądów powszechnych, przedstawiciele sa-

morządu radcowskiego, prokurator i przedstawiciel środowiska akademickiego. Nie ma limitu przyjęć. Każdy, kto uzyska wynik pozytywny, może złożyć wniosek o wpis na listę aplikantów. Nie ma także limitu wieku. W tym roku przed komisją egzaminacyjną przy OIRP w Lublinie zdawali jednocześnie ojciec i jego córka

– dodał Prorektor.

Od 2006 r. egzaminy na aplikacje prawnicze organizuje Ministerstwo Sprawiedliwości. W tym roku w Polsce do egzaminów wstępnych na aplikację radcowską, adwokacką, notarialną i komorniczą przystąpiło łącznie 6 310 osób. Największą popularnością cieszyła się tradycyjnie aplikacja radcowska – z liczbą 3 098 kandydatów.

Magdalena Wołoszyn-Mróż

Promocja książki o Katyniu absolwenta UMCS

17 września w 85. rocznicę agresji sowieckiej na Polskę w Bibliotece Miejskiej w Puławach (Mediatece) odbyła się promocja książki pt. *Straceni, przywrócenie pamięci* autorstwa puławskiego historyka Zbigniewa Kiełba. Publikacja została poświęcona oficerom i funkcjonariuszom policji związanym z 2. Pułkiem Saperów Kaniowskich, którzy zostali wzięci do niewoli przez wojska sowieckie. Na rozkaz Stalina w 1940 r. stali się ofiarami zbrodni, a ich ciała wrzucono do dołów śmierci w Katyniu, Piatichatkach koło Charkowa, Miednoje niedaleko Kalininina (obecnie Tweru) oraz w Bykowni pod Kijowem.

Zbigniew Kiełba w 2006 r. ukończył studia historyczne o specjalności archiwistycznej na UMCS. W trakcie studiów był wyróżniającym się studentem i należał do Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów. Jako jego prezes zorganizował w Lublinie VIII Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki, którego materiały zostały wydane w 2007 r. Jest autorem 160 publikacji o tematyce historycznej, w tym 8 książek, głównie dotyczących dziejów Puław, osób związanych z tym miastem oraz stacjonującego w nim w okresie II Rzeczypospolitej 2. Pułku Saperów Kaniowskich. Opublikował też swoją pracę magisterską dotyczącą herbów urzędników polskich i litewskich na monetach i liczmanach w okresie od XV do XVII w. Obecnie pracuje w Muzeum Czartoryskich w Puławach, prowadzi również sze-

roko zakrojoną działalność w Stowarzyszeniu Lubelska Rodzina Katyńska i w ruchu rekonstruktorów historycznych, za co otrzymał wiele odznaczeń i nagród.

Najnowsza książka tego historyka składa się z dwóch części. W pierwszej zamieszczono biogramy 43 oficerów związanych z Puławami, zamordowanych w Katyniu, Charkowie i Kalininie. Jeden tekst dotyczy oficera, który stał się ofiarą sowieckich zbrodniarzy w podkijowskiej Bykowni. Biogramy zawierają informacje w większości nieznane badaczom, uzyskane dzięki długotrwałym kwerendum przeprowadzonym w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie oraz w innych placówkach archiwalnych. Druga część prezentuje bogaty materiał źródłowy, na który składają się fotokopie dokumentów, pism, listów, świadectw, dyplomów, a także kartek pocztowych przesyłanych z obozów do rodzin. Obejmuje również fotografie oficerów i zdjęcia zbiorowe dokumentujące służbę w 2. Pułku Saperów Kaniowskich na terenie koszar (obecnie mieszczą się tam budynki mieszkalne, w tym biblioteka, w której odbywała się promocja).

Szczególną uwagę warto zwrócić na zdjęcia portretowe 16 oficerów, doskonale wyretuszowane i podkolorowane. Tej trudnej sztuki dokonał zamieszkały w Stargardzie st. chor. sztab. Zbigniew Stacharski, który po 30 latach służby w jednostkach saperów, a ostatnio w 2. Stargardzkim Batalionie Saperów 12. Dywizji Zmechanizowanej, przeszedł na emeryturę. Obecnie zajmuje się kolorowaniem starych fotografii oraz projektowaniem różnego rodzaju odznak wojskowych.

Promocję książki prowadziła dyrektor biblioteki Małgorzata Szczypa. Podczas wydarzenia Autor przedstawił powody powstania publikacji, dokładnie charakteryzując trudności związane z uzyskiwaniem informacji o oficerach oraz przedmiotach, które po nich pozostały. Te rzeczy są z wielką pieczołowitością przechowywane przez ich krewnych i traktowane jako rodzinne precjoza. O kwerendach źródłowych prowadzonych w Centralnym Archiwum Wojskowym opowiedział przeprowadzający je dr Szymon Kucharski, autor wielu książek historycznych, a z zawodu nauczyciel chemii w IX LO im. K. Hoffmanowej w Warszawie. O zainteresowaniu tematem mówił też Bartłomiej Mazur, absolwent Akademii Ekonomicznej w Krakowie, który jest fundatorem wydania książki. Pasją historyczną zaraził swoją żonę Martę, która pomagała Autorowi

Archiwum Urzędu Miasta w Puławach

przy ostatecznej korekcie omawianego opracowania, trudnego do sprawdzenia ze względu na wielką ilość zawartych w nim szczegółów biograficznych.

Publikacja stanowi wzorcowe przedsięwzięcie upamiętniające ofiary zbrodni sowieckiej. Dostarcza precyzyjnych informacji biograficznych, ustalonych na podstawie najbardziej wartościowych źródeł archiwalnych. Dzięki niej będzie można lepiej upowszechnić wiedzę o zabitych oficerach, którzy ponieśli śmierć za to, że odmówili współpracy z sowieckimi władzami bezpieczeństwa.

Promowanie wymienionej książki jest dla mnie źródłem wielkiej satysfakcji. Zbigniew Kiełb był bowiem

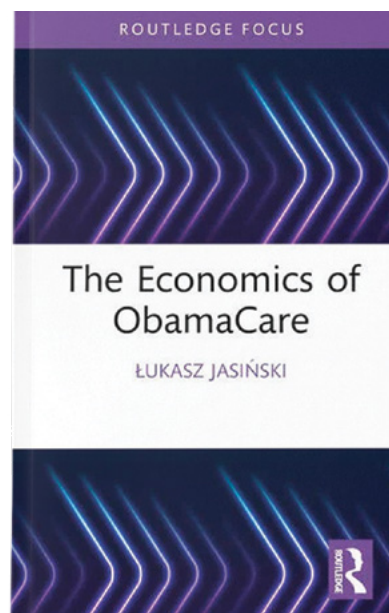
studentem, którego uczyłem warsztatu historycznego oraz podstaw archiwistyki. Nauczyciele akademicy, na których zajęcia uczęszczał, również mogą być zadowoleni. Nie ma wątpliwości, że podczas studiów na naszej Uczelni otrzymał bardzo dobre wykształcenie, co sam przyznał podczas promocji. Pomogło mu ono w późniejszych badaniach, których pokłosiem stały się liczne publikacje, a wśród nich opisywana książka, najważniejsza w jego dorobku. Warto dodać, że była bezpłatnie rozdawana wszystkim uczestnikom tej niecodziennej, ale jakże ważnej uroczystości, co stanowiło dodatkowy jej walor.

Janusz Łosowski

Dr Łukasz Jasiński z kolejną publikacją w Routledge

Dr Łukasz Jasiński, ekonomista, pracownik naukowy Katedry Polityki Gospodarczej i Regionalnej opublikował kolejną książkę w prestiżowym wydawnictwie Routledge. *The Economics of ObamaCare* to publikacja, która skupia się na analizie amerykańskiej opieki zdrowotnej. Autor dowodzi się, że zmiany wprowadzone przez ObamaCare w długiej historii interwencji rządu w amerykański system opieki zdrowotnej zasadniczo nie były tak nowe ani nowatorskie, jak się mówi.

Zakres zmian wprowadzonych przez ObamaCare jest bardzo szeroki i obejmuje m.in. branżę ubezpieczeń zdrowotnych, farmaceutyczną, pracodawców, pracowników czy osoby nieubezpieczone. W książce ukazano przyczyny, kluczowe założenia i wpływ reformy na poszczególne elementy lub obszary amerykańskiego systemu opieki zdrowotnej. Jednym z najważniejszych tematów podjętych w pracy jest analiza zjawiska tzw. spirali śmierci. Zmiany wprowadzone reformą ObamaCare umożliwiają zbadanie przyczyn tego zjawiska w skali ogólnokrajowej i szerszą analizę jego skutków.

Dr Łukasz Jasiński jest laureatem IV edycji konkursu organizowanego przez Związek Banków Polskich – „Etyka w finansach. Nagroda Robina Cosgrove” (2016 r.) oraz stypendystą Zimowej Szkoły Ekonomicznej Instytutu Edukacji Ekonomicznej im. Ludwiga von Misesa. Jest także autorem licznych artykułów dotyczących austriackiej szkoły ekonomii i związków wolnego rynku z publiczną opieką zdrowotną.

*Agnieszka Gryglicka
Łukasz Jasiński*

Za nami 10 lat pielęgnowania dziejów lokalnego sportu

Natura sportu, który zwykle dzieje się tu i teraz, a w jego postrzeganiu bezwzględnie dominują budzące wszelkie interakcje i emocje aktualia, niełatwo poddaje się refleksji historycznej. Jego istota nakazuje raczej zajmować się ekscytującą przyszłością niż poniekąd rozpoznaną, pozbawioną „smaku niepewności” przeszłością. Traktowany jako obszar rozrywki długo nie znajdował uznania profesjonalnych badaczy przeszłości. Skutkuje to ciągle brakiem „infrastruktury studiów nad dziejami sportu”, nie istnieją ani specjalistyczne archiwa, ani biblioteki, a na palcach jednej ręki można policzyć znaczące muzea sportowe. Stąd brak nam wrażliwości na sportowe artefakty i źródłową spuściznę tej formy aktywności ludzkiej.

Próba zmiany tego stanu rzeczy legła u podstaw powołania w maju 2013 r. przy Instytucie Historii, na mocy porozumienia ówczesnego Rektora UMCS i Prezydenta Lublina, Lubelskiego Centrum Dokumentacji Historii Sportu (LCDHS).

Centrum spełnia przede wszystkim rolę archiwum społecznego – zbiera, a digitalizując chroni i udostępnia wszelkie świadectwa służące badaniu dziejów regionalnego sportu. Jako repozytorium oferuje zatem dostęp do zasobu zlikwidowanego w 1992 r. lubelskiego Muzeum Sportu i Turystyki, licznych klubowych kronik i statutów oraz prywatnych albumów. Centrum „wywołuje” też powstawanie źródeł, bo z jego inicjatywy wydano dwa tomiki wspomnień w serii „Moje lubelskie sportowe wspomnienia i zapomnienia”. Są one znakomitym przykładem integracji różnych środowisk zajmujących się historią lokalnego sportu, dziennikarzy, byłych sportowców, trenerów, działaczy sportowych, regionalistów i piszących swe „sportowe” prace dyplomowe studentów.

Pierwszą książką sygnowaną przez LCDHS, co ważne dla prowadzenia, ułatwienia i promowania badań nad regionalnym sportem, była *Bibliografia historii lubelskiego sportu* (2013). Kolejne związane są z promowaniem dokonań lubelskiego olimpizmu: *Lubelscy olimpijczycy* (2017), *Olimpijczycy Lubelszczyzny* (2019). Te ostatnie są efektem współpracy historyka (Dariusza Słapka) i byłego zawodnika, teoretyka i wreszcie trenera rugby Macieja Po-

wały-Niedźwieckiego (obie wymagają już koniecznych uzupełnień i oby po Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu było ich jak najwięcej!). Z roztropnych szacunków wynika, że w ciągu dekady mocno zdezaktualizowała się wspomniana *Bibliografia*. Stało się to nie tylko za sprawą nowych publikacji autorstwa współpra-

cujących z centrum regionalistów z Lublina, Świdnika, i Tomaszowa Lubelskiego. Warto przecież zwrócić uwagę, że coraz liczniejsze są też naukowe teksty dotyczące dziejów sportu napisane przez pracowników IH UMCS. Ostrożnie sugerować można, że jest to pośrednio wpływ/dobrodrojstwo funkcjonowania centrum jako repozytorium źródeł i ośrodka promowania historycznej refleksji nad sportem. Należy też podkreślić, iż wiedza i umiejętności zdobyte przez uczestników projektu zostały spożytkowane przy aplikowaniu przez zespół LCDHS o projekt ministerialny, w ramach którego w 2019 r. zbudowano Wirtualne Muzeum Akademickiego Związku Sportowego. Efektem projektu było nie tylko unikatowe w skali kraju, dostępne online muzeum i repozytorium „sportowych artefaktów”, ale i znacząca publikacja o historii AZS.

Oby kolejne lata aktywności uniwersyteckich historyków sportu wiązały się z dokumentowaniem coraz bardziej doniosłych sukcesów lubelskich sportowców!

Dariusz Słapek

↑ Otwarcie Kącika Książki Sportowej (25 listopada 2022 r.)

Fot. Piotr Palusiński

Studenci realizują stypendia kulturalne

Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. wraz z Akademickim Centrum Kultury i Mediów UMCS Chatka Żaka po raz kolejny przyczynia się do rozwoju kultury studenckiej, wspierając młodych twórców i animatorów z Lubelszczyzny poprzez program „Stypendia Kulturalne Bogdanki w Chatce Żaka”.

Projekty są realizowane w kategoriach: muzyka, taniec, teatr, film, sztuki wizualne, literatura. Dwa z nich już publicznie zaprezentowano, a pozostałe zostaną zrealizowane do końca roku kalendarzowego.

9 sierpnia odbyło się uroczyste odsłonięcie muralu pn. „Lubelska strzała” na ścianie Domu Kultury LSM. Mural wykonał początkujący artysta – Mykhailo Lev-

Fot. Krzysztof Korolusiak

chenko. Projekt jest poświęcony naszemu miastu i jubileuszowi 70-lecia lubelskiego trolejbusa.

Z kolei 16 września Kolektyw KAIDOZ ze stypendystką Adrianną Dras na czele wystawił spektakl „Dzieci Końca Świata” o pokoleniu Z, będący próbą krytycznego spojrzenia młodych twórczyń na swoich rówieśników, wchodzących w dorosłe życie.

Gabriela Tarnowska

Wystawa „Etiuda o drzewie. Akwarele”

14 września w Dworku Kościuszków w Ogrodzie Botanicznym UMCS odbył się wernisaż wystawy Anny Fic-Lazor pt. „Etiuda o drzewie. Akwarele”.

Anna Fic-Lazor, artystka i konserwatorka dzieł sztuki zaprasza poprzez akwarelowe studia i szkice do obserwacji natury. Wiodącym tematem i głównym „modelem” prezentowanych prac jest samotna brzoza na miedzy, obserwowana codziennie w różnych porach roku. Artystka, pokazując ten sam kadr, stara się odwzorować wszystkie niuanse oświetlenia, porannej mgły i mroźnego powietrza o świcie. Podobne zagadnienia ukazuje cykl szkiców z przypałacowego pomorskiego parku, powstałych w przeciągu kilku dni, w momencie budzenia się wiosny. Na wystawie nie zabrakło też prac przedstawiających drzewa z parku w Kozłowie (autorka pracowała 36 lat w tamtejszym muzeum).

Wszystkie prace zostały wykonane w wymagającej technice akwareli. Artystka w pejzażowych studiach, mimo iż skupia się na wnikliwej i pełnej spokoju ob-

Fot. Aleksandra Jedyniaka

servacji natury, aby oddać, zdawać by się mogło, banalny i powszedni widok wybranego kadru – drzewa, alei, łąk i nieużytków, nie zagłębia się jednak w botaniczne szczegóły. Preferuje nastrojowe i wrażeniowe zapisy obserwowanego krajobrazu, operując zróżnicowanymi pociągnięciami pędzla i barwnymi plamami.

Wystawa będzie dostępna dla zwiedzających do 31 października.

Edyta Karczmarska-Greguła

Śpiewy pogranicza jako forma przekazu dziedzictwa kulturowego

W pierwszą sobotę września w lubelskim skansenie odbyło się podsumowanie projektu „Śpiewy pogranicza ze zbiorów Jana Ignaciuka w Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie”. Organizatorem było Muzeum Wsi Lubelskiej we współpracy z Instytutem Nauk o Kulturze UMCS oraz Stowarzyszeniem Dziedzictwo Podlasia. Działania zrealizowano dzięki środkom Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzącym z Funduszu Promocji Kultury.

Koncert Zespołu Śpiewaczego „Jarzębina” z Zabłocia (2 września) ↓

Fot. Krzysztof Waszczyk

Celem projektu była popularyzacja spuścizny Jana Ignaciuka, przekazanej przez samego twórcę Muzeum Wsi Lubelskiej w 2003 r. Jan Ignaciuk (1926–2013) był dokumentalistą o zainteresowaniach etnograficznych. Interesował go region pochodzenia, a więc Południowe Podlasie i Polesie Lubelskie, które to tereny penetrował od lat 70. XX w. w poszukiwaniu dawnych pieśni, muzyki, a także informacji o tradycyjnej obrzędowości wiejskiej. Część przechowywana w lubelskim muzeum stanowi fragment większej kolekcji i jest to 20 kaset magnetofonowych z nagraniami pieśni obrzędowych i powszechnych oraz melodiami instrumentalnymi z kilkunastu miejscowości należących głównie do powiatu włodawskiego i bialskiego. Repertuar pieśniowy z tego zbioru wykonywany był przez osoby urodzone głównie między pierwszą połową XX w. i śpiewany w zanikającym języku pogranicza określanym mianem „języka chachłackiego” lub „języka podlaskiego”¹. Jan Ignaciuk nagrał i zapisał pieśni reprezentujące wszystkie kanoniczne gatunki obrzędowe cyklu dorocznego i rodzinnego oraz pozaobrzędowe występujące na badanym terenie. Tak różnorodny i nieoczywisty etnicznie repertuar wymagał szczególnych starań dla właściwej jego popularyzacji. Metoda

¹ Dziedzictwo językowe Rzeczypospolitej, <http://inne-jezyki.amu.edu.pl/Frontend/Language/Details/21> (dostęp: 27.09.2023).

Fot. Krzysztof Waszycki

zastosowana w projekcie polegała na udostępnieniu nagrań Jana Ignaciuka osobom prowadzącym warsztaty do pracy z wybranymi grupami. Nauka i wspólne wykonanie było konfrontacją archiwalnego materiału pieśniowego z tym, który żyje w pamięci dzisiejszych mieszkańców omawianego obszaru oraz współczesnych uczestników warsztatów. Pierwszy dzień warsztatowy (1 lipca) był okazją do poznania repertuaru z Dołhobrodów (gm. Hanna) dzięki zaproszeniu do współpracy śpiewaczki ludowej Karoliny Demianiuk i Ewy Grochowskiej – prowadzącej warsztaty. Spod strzechy lubelskiego skansenu niosły się dźwięki pieśni: weselna sieroca *Znaty Marysiu molođeńkaja, Oj, pojdu ja ponad Buhom* i *Tam pod wisznimy, pod czerezsznimy*. Podobnie postąpiono w drugim dniu warsztatów (15 lipca), który prowadziły śpiewaczki: Nina Jawdosiuk i Julita Charytoniuk, tym razem z repertuarem z Dobrowody (gm. Kleszczelce). Zabrzmiały wówczas pieśni: wiosenna *Je w Dobrowody hrudoczok, weselna Lytily husońki czyryz sad, żniwna Oj, wysoko, wysoko klon dyrewo od wody*. Dodatkowo poznawano inne pieśni z repertuaru śpiewaczek, omawiano kwestie symboliki tekstu słownego, funkcje w obrzędzie oraz ich muzyczny styl. Warsztaty stały się okazją do wielowymiarowej wymiany doświadczeń w zakresie współczesnych form przekazywania dziedzictwa niematerialnego.

Dzień finałowy skupił w Muzeum Wsi Lubelskiej liczne grono odbiorców zarówno tematów naukowych, jak i części koncertowej z potańcówką. Do udziału w panelu zaproszenie przyjęli badacze kultury, języka i obrzędowości pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego reprezentujący UMCS: prof. dr hab. Feliks Czyżewski,

prof. dr hab. Jan Adamowski i dr Beata Maksymiuk-Pacek. Głos zabrały również dr Ewa Grochowska i mgr Julita Charytoniuk, które zaprezentowały swoje doświadczenia w badaniach terenowych i działaniach edukacyjno-animacyjnych, jakie prowadzą w zakresie odtwarzania i rekonstruowania tradycji wokalnych wschodniego pogranicza. Spotkanie moderowała dr Agata Kusto (Instytut Nauk o Kulturze UMCS, Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie) – koordynator projektu. Wyjątkowym i niezapowiedzianym akcentem stało się wniesienie korowaja (weselnego pieczywa obrzędowego), który specjalnie na tę okazję przygotowała Nina Jawdosiuk z Dobrowody. Na zakończenie odbył się koncert, podczas którego wystąpiły grupy warsztatowe wraz z prowadzącymi. Gościnnie wystąpił także Zespół Śpiewaczy „Jarzębina” z Zabłocia – tegoroczny laureat pierwszej nagrody na festiwalu w Kazimierzu Dolnym oraz Zespół Polesie_PL. Męski Zespół „Zwołani”, prowadzony przez Łukasza Tarkowskiego (współkoordynatora projektu), odegrał scenkę obrzędową z ośpiewywaniem żniwnej przepiórki, zamykając w ten sposób część wokalną. Koncert dopełniła potańcówka z melodiami z Polesia Lubelskiego, wdzięcznie wygrywanymi przez Kapelę „Kwadryl”.

Warsztaty śpiewacze cieszyły się ogromnym zainteresowaniem, zaś finał projektu zgromadził w unikatowej scenarii muzeum wielu odbiorców i uczestników, chętnych kontynuować tego rodzaju działania w przyszłości. Wydarzenia zorganizowane w ramach projektu dokumentuje film krótkometrażowy zrealizowany przez TVP3 i dostępny na stronie Muzeum Wsi Lubelskiej.

Agata Kusto

↑ Koncert grupy Julity Charytoniuk (2 września)

Wernisaż wystawy „Heraldyczne i kostiumologiczne oblicze cmentarza rzymskokatolickiego przy ul. Lipowej w Lublinie”

22 września w Muzeum UMCS odbył się wernisaż wystawy pt. „Heraldyczne i kostiumologiczne oblicze cmentarza rzymskokatolickiego przy ul. Lipowej w Lublinie”. Wystawa jest pokłosiem projektu naukowego studentów należących do Koła Nauk Pomocniczych Historii, funkcjonującego na Wydziale Historii i Archeologii. Jego członkowie, pracując pod opieką naukową dr. hab. Tomisława Giergieła, zidentyfikowali kilkadziesiąt nagrobków, na których umieszczone zostały herby lub porcelanowe fotografie będące wspaniałym źródłem wiedzy o naszych przodkach żyjących w XVIII, XIX i XX w.

Głównym celem ekspozycji jest ukazanie potencjału badawczego zabytkowych nagrobków heraldycznych i porcelanowych fotografii. Wyeksponowane zostały nie tylko ich wizerunki zidentyfikowane na cmentarzu, ale również przedyskutowane na zebraniach koła rekonstrukcje genealogiczne, źródła metrykalne czy odmiany herbowe. Wystawie towarzyszą repliki strojów, wypożyczone z Muzeum Historii Polski, koordynatora ogólnopolskich obchodów 160. rocznicy wybuchu powstania styczniowego. Mają za zadanie eksplikację ubiorów noszonych przez lublinian w okresie popowstaniowym, widocznych na prezentowanych cmentarnych porcelankach.

Wystawa została zorganizowana w ramach XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki. Sfinansowały ją Władze Rektorskie oraz Samorząd Studentów UMCS, przy wsparciu dziekan WHiA dr hab. Joanny Sobiesiak, prof. Uczelni. Kuratorami wystawy są: dr hab. Tomisław Giergiel oraz lic. Konrad Wainberger. Aranżacja ekspozycji jest dziełem mgr. Dariusza Borucha i mgr Anny Dubis z Muzeum UMCS.

Konrad Wainberger

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

Fot. Bartosz Prohl

XIX Lubelski Festiwal Nauki, 18–24 września 2023 r.

Fot. Bartosz Prohl

— OGRÓD —
BOTANICZNY
UNIWERSYTETU
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
LUBLIN

UMCS

Odkryj Historię Światła z Lumina Park!

Nowa odsłona parku
iluminacji w Ogrodzie
Botanicznym UMCS

www.luminapark.pl/lublin

Historia Światła

LUMINA PARK
LUBLIN